

ទស្សនាវដ្តីនៃប្រជុំបណ្ឌិតសាស្ត្រកម្ពុជា

វិស្វករ ការពិត

- ◆ គួរតែប្រុងប្រយ័ត្នការពិតទាំងស្រុងរបស់ភាគីម្ខាងទៀត
- ◆ ថ្ងៃបើកសវនាការលើកទី០០២

ឧស្សាហកម្មផ្គត់ផ្គង់សេវាកម្ម

មាតិកា

លេខ១៤៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

◆ គួរតែបានស្តាប់ការពិតទាំងស្រុងរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ១

ផ្នែកឧស្សាហកម្ម

◆ សុទ្ធតែជាប់របស់ ខៀវ សំផន ប្រធានគណៈប្រតិភូ ២

◆ សុទ្ធតែជាសមមិត្ត អៀង សារី សមាជិករបស់គណៈអចិន្ត្រៃយ៍ ៥

◆ គម្របខ្លួនកងទ័ពកម្ពុជា ៧

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រនិងការស្រាវជ្រាវ

◆ ខ្ញុំមានវិប្បដិសារីសាមសិបពីរឆ្នាំព្រោះខ្ញុំបានសម្លាប់មនុស្ស ១៤

ផ្នែកច្បាប់

◆ សវនាការលើកលើកទី០២ ចាប់ផ្តើម ១៧

◆ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាតុក្កតដណ្តើម ២៦

◆ ខៀវ សំផន និង អៀង សារី ឆ្លើយតប ៣៦

វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

◆ ការពិនិត្យមើលសារឡើងវិញលើការចរចាឆ្ពោះទៅរកការបង្កើត ៤៤

ទំព័រស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារ

◆ រឿងរ៉ាវពិតរបស់ខ្ញុំ ៤៧

យោធារបស់កងយោធពលខេមរភូមិន្ទចូលរួមស្តាប់សវនាការ

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ
ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន
លេខ០២៧១ ពម/៧៧
ចុះថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧
រូបថតឯកសារៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
និងសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ទ្វេភាសាស្ថានស្រីស្នំ

គួរតែបានស្តាប់ការពិភាក្សាស្រុករបស់ភាគីម្ខាងទៀត

មួយថ្ងៃក្រោយពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមសវនាការសំណុំរឿង០០២ជាប្រវត្តិសាស្ត្រប្រឆាំងនឹងមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមគឺ អៀង សារី, នួន ជា, និង ខៀវ សំផន នៅថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូនេះ បណ្តាញទូរទស្សន៍កម្ពុជា (ដែលជាទូទៅត្រូវបានស្គាល់ថាប៉ូស្ត័រទូរទស្សន៍ស៊ីធីអ៊ិន) បានបញ្ឈប់ការផ្សាយបន្តផ្ទាល់ប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

សេចក្តីសម្រេចរបស់បណ្តាញទូរទស្សន៍ស៊ីធីអ៊ិនអាចយល់បានពីព្រោះបណ្តាញទូរទស្សន៍នេះគឺជាកម្មសិទ្ធិរបស់ក្រុមហ៊ុនឯកជន។ យ៉ាងណាមិញ បញ្ហានេះគឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម (ដែលក្នុងនោះមានអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា) ក្នុងការធានាឲ្យបានថា ដំណើរការនៃអង្គជំនុំជម្រះក្តីពេញអង្គត្រូវបានផ្សាយផ្ទាល់ឲ្យសាធារណជនដឹង។

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានេះគឺជាអង្គជំនុំជម្រះក្តីនៃបទឧក្រិដ្ឋកម្មអំពើប្រល័យពូជសាសន៍សំខាន់បំផុតនៃសតវត្សរ៍ទី២១ ហើយអង្គជំនុំជម្រះក្តីនេះកំពុងតែដំណើរការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង។ ជនរងគ្រោះបានរង់ចាំអស់រយៈ

ពេលជាងសាមសិបឆ្នាំមកហើយដើម្បីស្តាប់នូវអ្វីដែលមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនឹងនិយាយ ហើយជនរងគ្រោះទាំងអស់មានសិទ្ធិក្នុងការស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់ជនជាប់ចោទដើម្បីពិចារណាថាតើជនរងគ្រោះត្រូវតែជឿរឿងរ៉ាវទាំងអស់នោះរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមឬយ៉ាងណា ។ ជាមួយគ្នានេះ យុវជនកម្ពុជាទាំងអស់ក៏មានសិទ្ធិស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែរដើម្បីធ្វើការស្វែងយល់ពីប្រទេសជាតិរបស់ខ្លួនកាន់តែប្រសើរឡើង ។

វាមិនគួរមានទម្រង់សក្តិភូមិកររវាងជនរងគ្រោះក្នុងការស្តាប់រឿងរ៉ាវរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមឡើយ ។ អង្គជំនុំជម្រះពេលនេះគឺជាអង្គជំនុំជម្រះក្តីលើកទីពីរ ហើយក៏អាចជាលើកចុងក្រោយដែរ ។ ហើយមានតែជនជាប់ចោទបួននាក់តែប៉ុណ្ណោះដែលអាចនឹងត្រូវបានកាត់ទោសសម្រាប់ការស្លាប់បាត់បង់ជីវិតរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណជិតពីរលាននាក់ ។ តើវាមានប្រយោជន៍អ្វីសម្រាប់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្តីនេះ ប្រសិនបើប្រជាជនកម្ពុជាមិនអាចតាមដានព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងនៅឯសាលាក្តីខ្មែរក្រហមផងនោះ? **នាំ យ**

សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី និង ឆាន់ យុ

សុទ្ធត្រូវបានបង្កើត ខ្សែសង្វាក់ ប្រធានគណៈប្រតិភូ

ជកស្រង់ចេញពីឯកសារស៊ុយអែត D២៧៣១៥

ខៀវ សំផន កំពុងប្រែសម្រួលឯកសារ

សមាជិកទាំងអស់នៃគណៈប្រតិភូរបស់យើងខ្ញុំ មានអារម្មណ៍រំភើបនិងសប្បាយរីករាយដែលបានអញ្ជើញមកធ្វើដំណើរទស្សនកិច្ចនៅទីក្រុងប៉េកាំងដែលជានិមិត្តរូបដ៏ពិសិដ្ឋនៃរបបសង្គមនិយមថ្មីរបស់ប្រទេសចិន។ ការទទួលស្វាគមន៍ដែលផ្តល់ឲ្យក្រុមគណៈប្រតិភូរបស់យើងដោយលោក លោកស្រីនិងប្រជាជនរបស់រាជធានីប៉េកាំងនិងដោយរដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនគឺជាការស្វាគមន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដែលបានបង្ហាញនូវភាពសាមគ្គីភ័ក្ត្ររីករាយនិងដ៏ដ៏ស្និទ្ធស្នាលជាទីបំផុត។ នេះគឺជាការបង្ហាញភាពស្មោះស្ម័គ្រដែលប្រជាជនចិនដ៏អស្ចារ្យ និងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនបានបង្ហាញឲ្យឃើញជាបន្តបន្ទាប់ចំពោះយើងខ្ញុំប្រជាជនកម្ពុជា រណសិរ្សរួមជាតិកម្ពុជា និងរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជាដែលកំពុងតែវាយប្រយុទ្ធក្នុងសមរម្យប្រឆាំងនឹងពួកចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវាររបស់វា។ យើងមានមោទកភាពយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការបង្ហាញឲ្យឃើញចំណងមិត្តភាពដ៏កក់ក្តៅនិងសាមគ្គីភាពដ៏រឹងមាំរបស់ប្រជាជាតិនិងប្រជាជនកម្ពុជារណសិរ្សរួមជាតិកម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជានិងកងកម្លាំងរំដោះជាតិកម្ពុជាជូនចំពោះប្រជាជនចិននិងរដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនដ៏អង្គអាចក្លាហាន។

ក្នុងអំឡុងពេលតស៊ូប្រឆាំងនឹងពួកឈ្មួញពានចក្រពត្តិអាមេរិក ប្រជាជាតិនិងប្រជាជនកម្ពុជាដែលបានលើកទង់យោធារំដោះជាតិយ៉ាងខ្ពស់ដោយភាពអង្គអាចក្លាហាន ហើយដែលបានវាយប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងពួកចក្រពត្តិអាមេរិកនិងពួកបរិវាររបស់វាទាំងអស់នៅតាមសមរម្យដ៏ក្តៅកកកុកនីមួយៗ ពិតជាបានទទួលជំនួយដ៏

ស្មោះស្ម័គ្រនិងប្រកបដោយគុណភាព ព្រមទាំងការទប់ទល់ជាច្រើនប្រភេទពីប្រជាជនចិននិងរដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន។ សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនគឺជាប្រទេសដ៏ធំមួយដែលមានចំនួនប្រជាជនសរុបចំនួនប្រាំបីរយលាននាក់។ យ៉ាងណាមិញ សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនបានផ្តល់ជំនួយទប់ទល់ប្រទេសកម្ពុជាដ៏តូចរបស់យើងដែលមានចំនួនប្រជាជនសរុបត្រឹមតែប្រាំពីរលាននាក់ដោយស្មោះស្ម័គ្រ គ្មានលក្ខខណ្ឌ និងដោយគោលដំបូងស្មើគ្នា។ សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនគោរពចូរណភាពដៃនដី និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ជាតិយើង។ សេចក្តីគោរពនេះធ្វើឲ្យប្រជាជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជាយើងពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំង។ ប្រជាជាតិនិងប្រជាជនកម្ពុជាយើងសូមកោតសរសើរដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ចំពោះការប្រកាន់គោលដំបូងត្រឹមត្រូវរបស់ប្រជាជនចិន និងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនប្រកបដោយភាគរភាព និងដ៏អស្ចារ្យក្រោមការដឹកនាំដ៏ឈ្លាសវៃរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តចិនដែលមានលោកប្រធានាធិបតី ម៉ៅសេខុន ជាមេដឹកនាំដ៏ឈ្លាសវៃ។ ដូច្នេះ ប្រជាជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជា ព្រមទាំងរណសិរ្សរួមជាតិកម្ពុជាដែលមានប្រមុខរដ្ឋសម្តេច នរោត្តម សីហនុ ជាប្រធាននិងរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជាដែលមានសម្តេច ប៉ែន នុត ជានាយករដ្ឋមន្ត្រីមានមោទកភាពនិងសោមនស្សរីករាយយ៉ាងក្រៃលែងដែលបានប្រជាជនចិននិងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនធ្វើជាសមមិត្តដ៏ជឿទុកចិត្តរបស់យើងក្នុងគ្រាជ័យជម្នះឬទុបសក្ត។ ចំណងមិត្តភាពរវាងប្រជាជនចិន និងប្រជាជនកម្ពុជាកើតឡើងដោយភាពស្មោះត្រង់ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ដ៏ត្រឹមត្រូវនៃភាពស្មើគ្នាប្រយោជន៍រួមគ្នា និងការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក។ យើងខ្ញុំជឿជាក់ថា ចំណងមិត្តភាពរវាងប្រជាជនកម្ពុជា និងប្រជាជនចិនគឺជាកំរងប្រសើរមួយនៅក្នុងពិភពលោក ហើយចំណងមិត្តភាពនេះទៀតសោតផ្តល់ជាមូលដ្ឋាននៃស្ថិរភាពសម្រាប់ពិភពលោកនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងអនាគត។

យើងខ្ញុំជាប្រជាជនកម្ពុជាតែឯតែទទួលបានកិត្តិយសនិងការកោតសរសើរដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ជាច្រើន ។ យើងមានអរិយធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់និងមានសមត្ថភាពក្នុងការកសាងប្រទេសជាតិដូចជាគោរមភក្តីមានតម្លៃនៃប្រាសាទអង្គរវត្តយើងដែលត្រូវបានថែរក្សារហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ប៉ុន្តែ នៅប៉ុន្មានសតវត្សរ៍កន្លងមកនេះ កិត្តិយសរបស់យើងត្រូវបានយាយីនិងបង្ខំចង្ខុជាបញ្ហាជាបន្តបន្ទាប់ដោយពួកអាណានិគមបារាំង ពួកចក្រពត្តិជ្រុលនិយមជប៉ុន និងពួកចក្រពត្តិអាមេរិកដែលបានទ្វេកម្រប្រទេសជាតិរបស់យើងឲ្យក្លាយជាប្រទេសអាណានិគមរបស់វា ។ ក្នុងនាមជាប្រទេសជាតិ និងប្រជាជនដែលមានភាពអង្គអាចគ្នាហានក្នុងការប្រយុទ្ធកស្ញ យើងហ៊ានពលីជីវិតសម្រាប់ការរំដោះប្រទេសជាតិដើម្បីការពារនិងថែរក្សាកិត្តិយសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ជាតិយើង ។ យើងខ្ញុំមានក្តីសោមនស្សរីករាយយ៉ាងខ្លាំងដែលបានចងសម្ព័ន្ធភាពដ៏ស្មោះស្ម័គ្រជាមួយនឹងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនដែលប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍ភាពស្មើគ្នាហើយដែលបានផ្តល់ជំនួយទប់ទល់យើងយ៉ាងពេញទំហឹង ។ ប្រទេសជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវការយ៉ាងចាំបាច់នូវគោលការណ៍នៃការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ។ យើងខ្ញុំជឿជាក់ថា បច្ចុប្បន្ននេះប្រជាជននៃបណ្តាប្រទេសទាំងអស់ ជាពិសេសប្រទេសក្នុងតាមបណ្តាប្រទេសលោកទីបីបានចូលរួមក្នុងការតស៊ូរំដោះប្រទេសជាតិប្រឆាំងនឹងពួកអាណានិគមនិងពួកចក្រពត្តិនិយម ហើយស្របពេលជាមួយគ្នានោះប្រទេសក្នុងតាមទាំងនោះក៏ត្រូវការនូវការចងសម្ព័ន្ធភាពដូចគ្នានេះដែរ ។

សង្គ្រាមរំដោះជាតិដែលដឹកនាំដោយប្រជាជនកម្ពុជាប្រឆាំងនឹងសង្គ្រាមឈ្នានានីសាហាវព្រៃផ្សៃដែលធ្វើឡើងដោយពួកចក្រពត្តិអាមេរិកនិងពួកបរិវាររបស់វាទាំងអស់បានធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេលបួនឆ្នាំមកហើយ ។ ក្នុងរយៈពេលបួនឆ្នាំនេះ ប្រជាជនកម្ពុជា និងកងកម្លាំងប្រជាជនរំដោះជាតិកម្ពុជាបានព្រះព្រះគ្រប់ទប់សក្តានុពល ពលីអ្វីៗ គ្រប់បែបយ៉ាង ហើយបង្កើតកិច្ចប្រឹងប្រែងជាបន្តបន្ទាប់ដើម្បីប្រឆាំងនឹងចលនាចក្រពត្តិនិយមដ៏ព្រៃផ្សៃរបស់អាមេរិក និងបក្សពួកក្បត់ដ៏ជូរជាតិរបស់ លន់ នល់, សិរី មតៈ, សឹង ធីកថាញ៉ា, ចេង ហេង, អ៊ុន តាំ, ឡុង បូរ៉េត, និង សុសស្តេន ហ្វីណាន់ដេហ្សូ ។ ក្នុងការតស៊ូរំដោះជាតិពីការបង្ខំចង្ខុនេះ

ប្រជាជនកម្ពុជា និងកងកម្លាំងប្រជាជនរំដោះជាតិកម្ពុជាដ៏គ្នាហានបានទទួលបានជ័យជម្នះសំខាន់ៗ ជាច្រើនក្នុងវិស័យយោធានយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងការទូត ។ ជ័យជម្នះដែលប្រជាជនកម្ពុជាយើងសម្រេចបានគឺជាយុទ្ធសាស្ត្រដ៏មានសារសំខាន់ ។

យើងបានរំដោះទឹកដីកម្ពុជាបានរហូតដល់៧០ ភាគរយហើយក៏បានរំដោះប្រជាជនបានប្រមាណប្រាំលានប្រាំសែននាក់ ។ តំបន់រំដោះរបស់យើងក្នុងប្រទេសមានទំហំធំធេង រីឯតំបន់ដែលកាន់កាប់ដោយពួកក្បត់មានទំហំតូចដែលមានតែទីក្រុងភ្នំពេញនិងទីប្រជុំជននៅតាមខេត្តមួយចំនួនតូចតែប៉ុណ្ណោះ ។

ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវាររបស់វា និងបក្សពួកក្បត់នៅទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានទទួលបរាជ័យ ។ ប៉ុន្តែដើម្បីរារាំងជ័យជម្នះជាស្ថាពររបស់យើង ពួកក្បត់ទាំងអស់នេះបានរិះរកយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ពុតត្បាតនិងអត់ធ្មត់តាមរយៈចលនាយោធាដ៏សាហាវមួយចំនួនដូចជា កិច្ចព្រមព្រៀងបទឈប់បាញ់ ការចរចា និងកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពបោកប្រាស់ ។

នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ពួកក្បត់ទាំងអស់នេះបានកំពុងតែបន្តកិច្ចប្រឹងប្រែងរៀងៗខ្លួនដើម្បីបង្កើតឲ្យមានសង្គ្រាម «អរិយធម៌ខ្មែរ» នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ទស្សនៈសាធារណជនមួយចំនួនបានយល់ខុសថា ក្រោយពីការបញ្ឈប់ការទ្វេកម្រគ្រាប់បែកកាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៣ ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកបានបើកដៃឲ្យពួកអាក្សត់ លន់ នល់, សិរី មតៈ, សឹង ធីកថាញ៉ា, ចេង ហេង អ៊ុន បូរ៉េត, និង សុសស្តេន ហ្វីណាន់ដេហ្សូ បន្តធ្វើសង្គ្រាមប្រយុទ្ធប្រឆាំងជាមួយនឹងយើងដោយខ្លួនឯង ។ យ៉ាងណាមិញ ការពិតគឺថា ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកបានចេញមុខផ្តល់យុទ្ធសាស្ត្រក្នុងសង្គ្រាមនេះដោយផ្ទាល់យ៉ាងសកម្មជាងមុនទៅទៀត ។ សព្វថ្ងៃនេះ នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ និងតាមសមរម្យទាំងអស់ទទាហរណ៍ដូចជានៅតាមបណ្តាខេត្តជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញដូចជា ខេត្តកំពត កំពង់ធំ និងខេត្តស្វាយរៀង យើងឃើញមានអ្នកប្រើក្បាលយោធារបស់ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកច្រើនបំផុត គឺចំនួនបីពាន់ប្រាំរយនាក់ដែលបានក្លែងខ្លួនជាបុគ្គលិកស៊ីវិលធម្មតា ។ ចលនាចក្រពត្តិនិយមអាមេរិកកំពុងតែក្រោធពង្រីកចំនួនយោធារបស់ខ្លួនរហូតដល់ចំនួនមួយម៉ឺននាក់នៅក្នុងចុងឆ្នាំនេះ ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ពួកចក្រពត្តិអាមេរិក និងពួក

ក្បត់នៅទីក្រុងភ្នំពេញបានកំពុងតែប្រព្រឹត្តទុក្ខក្រីក្រកម្មច្រើនសន្លឹកសន្តាប់មកលើប្រជាជនកម្ពុជា ។ ដូច្នោះស្ថានភាពសង្គ្រាមនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះមិនមានអ្វីជាសំបូរឲ្យប្រសើរឡើងទេ ។ សង្គ្រាមឈ្លានពានរបស់ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកនៅតែអនុវត្តឡើងប្រឆាំងនឹងប្រជាជនកម្ពុជាដដែល ។

ដូច្នោះប្រជាជនយើងបានប្រកាន់គោលជំហរជាសមូហភាពថា ដោយសារតែពួកចក្រពត្តិអាមេរិកនៅតែជម្នះបង្កឲ្យមានសង្គ្រាម «អរិយធម៌ខ្មែរ» នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង និងប្រយុទ្ធយ៉ាងដាច់ខាតរហូតដល់ទីបញ្ចប់ដើម្បីសម្រេចសេចក្តីប្រកាសច្បាប់ចំណុចរបស់រណសិរ្សរួមជាតិកម្ពុជាដែលចុះផ្សាយកាលពីថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ដោយសម្តេចនរោត្តម សីហនុ ប្រធានប្រមុខរដ្ឋនិងប្រធានអធិបតីរបស់រណសិរ្សរួមជាតិកម្ពុជា ។ ប្រជាជនរបស់យើងបានយល់យ៉ាងច្បាស់ថា ការតស៊ូរបស់យើងគឺជាការតស៊ូដ៏ក្រីក្រក្រមមួយ ។ យើងធ្វើការប្រយុទ្ធប្រឆាំងក្នុងគោលបំណងសម្រេចយកមកវិញនូវសិទ្ធិសេរីភាព និងឯករាជ្យភាពជាតិរបស់យើងតែប៉ុណ្ណោះ ។ យើងមិនដែលឈ្លានពានប្រទេសណាមួយឡើយ ។ អស់រយៈកាលជាយូរណាស់មកហើយ ប្រទេសជាតិនិងប្រជាជនកម្ពុជាបានទាញទម្លាក់ស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមបរទេស ។ ហេតុដូច្នោះយើងខ្ញុំចង់បាននូវឯករាជ្យភាព និងសេចក្តីគោរពកោតសរសើរ ។ ប៉ុន្តែ ប្រទេសកម្ពុជាមានចំនួនប្រជាជនតិចហើយប្រជាជនកម្ពុជាក៏ច្រើនជាងប្រជាជនដែលមានសន្តានចិត្តល្អនិងស្រឡាញ់សន្តិភាព ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី យើងចង់បាននូវឯករាជ្យភាពនិងសេចក្តីគោរពកោតសរសើរដ៏ពិតប្រាកដមួយដែលមិនមែនជាសន្តិភាពក្លែងក្លាយមួយដែលពួកខ្មាំងយកមកប្រើប្រាស់ដើម្បីស្តារ និងពង្រីកកងកម្លាំងរបស់វាដើម្បីបកមកវាយប្រហារយើងម្តងទៀតឡើយ ។ ក្នុងកាលៈទេសៈបច្ចុប្បន្ននេះ បញ្ហារបស់កម្ពុជាអាចនឹងត្រូវបានដោះស្រាយបានលុះត្រាតែពួកចក្រពត្តិនិយមដម្លៀសសមាសធាតុអ្នកប្រឹក្សាផ្នែកយោធា និងកងកម្លាំងយោធារបស់ខ្លួនទាំងអស់ចេញពីទីកន្លែងកម្ពុជា បញ្ឈប់ការឈ្លានពានមកលើកម្ពុជា និងបញ្ឈប់ការផ្តល់ជំនួយគ្រប់បែបយ៉ាងដល់បក្សពួកក្បត់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយទុកឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាដោះស្រាយបញ្ហារបស់ខ្លួនដោយខ្លួនឯង ។ មានតែដូច្នោះទេ ទើបបញ្ហា

ប្រឈមមុខរបស់កម្ពុជាអាចដោះស្រាយបាន ។ គ្មានដំណោះស្រាយណាផ្សេងក្រៅពីនេះឡើយ ។

ប្រជាជនកម្ពុជាយើងទាំងអស់សូមកោតសរសើរចំពោះជំនួយឧបត្ថម្ភដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដែលផ្តល់ឲ្យយើងខ្ញុំដោយប្រជាជនសហរដ្ឋអាមេរិក គ្រប់បណ្តាប្រទេសទាំងអស់និងប្រជាជនជុំវិញពិភពលោក ។ ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍គោរពបូរណភាពដៃដីរវាងគ្នាទៅវិញទៅមក ភាពស្មើគ្នានិងដលប្រយោជន៍ស្មើគ្នានេះគឺជាគោលជំហររបស់យើងខ្ញុំក្នុងការរួបរួមសាមគ្គីគ្នាជាមួយបណ្តាប្រទេសទាំងឡាយដែលគោរព ឯករាជ្យភាព និងបូរណភាពដៃដីរបស់កម្ពុជាដោយមិនរើសអើងប្រព័ន្ធនយោបាយរបស់ប្រទេសទាំងនោះឡើយ ។ ប្រទេសកម្ពុជានៅតែបន្តប្រកាន់គោលជំហរឯករាជ្យភាពសន្តិភាពអព្យាក្រឹត្យ និងមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ។

ដើម្បីថែរក្សាគោលជំហរនេះ យើងគាំទ្ររាល់ចលនារំដោះជាតិប្រឆាំងនឹងរបបចក្រពត្តិនិយម របបអាណានិគមនិងរបបអាណានិគមផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចមានដូចជា ចលនាតស៊ូរំដោះជាតិវៀតណាមខាងត្បូងចលនាតស៊ូរំដោះជាតិឡាវ ចលនាតស៊ូរបស់ប្រជាជនចិនរំដោះតៃវ៉ាន់ ចលនាតស៊ូរបស់កូរេដើម្បីការរួបរួមប្រទេសដីឯករាជ្យនិងសន្តិភាព ចលនារំដោះជាតិរបស់ប៊ូហ្គារីស្ទីន ចលនាតស៊ូរបស់ប្រជាជនស៊ីរី ប្រឆាំងនឹងរបបចក្រពត្តិនិយមរបស់អ៊ីស្រាអែល ចលនាតស៊ូរបស់ប្រជាជនអាវ៉ាប់ដោយប្រើអាវុធប្រឆាំងនឹងរបបចក្រពត្តិអាមេរិក និងចលនាតស៊ូរបស់ប្រជាជនកូរ៉េ ណេប៉ិស្ទ ប្រជាជនអង់ហ្គោឡា ប្រជាជនម៉ូហ្សំប៊ីកប្រឆាំងនឹងរបបអាណានិគមពីរទុយហ្គាល់និងរបបអាណានិគមអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ។

ជាចុងបញ្ចប់ ជួសមុខឲ្យប្រជាជនកម្ពុជា អ្នកវាយប្រយុទ្ធនៅសមរម្យនិងកម្មាភិបាលរបស់កងកម្លាំងប្រជាជនរំដោះជាតិកម្ពុជា យើងខ្ញុំសូមអនុញ្ញាតថ្ងៃដំណែរកុណាយ៉ាងអនេកប្បការសាជាថ្មីម្តងទៀតចំពោះបក្សកុម្មុយនីស្តចិន និងរដ្ឋាភិបាលចិនសម្រាប់ជំនួយឧបត្ថម្ភដ៏ស្មោះស្ម័គ្រទាំងឡាយដែលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនបានផ្តល់ឲ្យសម្រាប់ចលនាតស៊ូរំដោះជាតិរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាយើងខ្ញុំ ។ យើងជឿជាក់ថា ដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់គណៈប្រតិភូយើងនឹងបន្តរឹតបន្តឹង និងពង្រឹងសាមគ្គីភាព និងចំណងមិត្តភាពយោធាដ៏ពិសេសនេះ ។

សមមិត្តទាំងអស់ជាទីគោរព អ្នកបានមកធ្វើដំណើរទស្សនកិច្ចដល់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់យើងស្របពេលដែលស្ថានភាពប្រទេសរបស់យើងមានភាពល្អប្រសើរ ។ ក្រោយពីការប្រារព្ធពិធីកម្របខ្ជប់លើកទីបីនៃមហាជ័យជម្នះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ និងខ្ជប់កំណើតបក្សកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមក ដោយស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប្រជាជននិងកងបដិវត្តន៍កម្ពុជាបានបន្តអនុវត្តកិច្ចការការពាររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់ខ្លួនយ៉ាងសកម្មដើម្បីសម្រេចកសាងបដិវត្តន៍សង្គមនិយមនិងស្ថាបនារបបសង្គមនិយមដោយគោរពយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់តាមគោលដំហែរសមូហភាពនិងឯករាជ្យភាព អធិបតេយ្យភាព និងពឹងផ្អែកលើខ្លួនឯងបាន និងធ្វើជាអ្នកគ្រប់គ្រងអនាគតរបស់ខ្លួនឯង ។

នៅក្នុងការបំពេញកិច្ចការការពារកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យយើងបានកម្ចាត់រាល់សកម្មភាពស៊ើបការណ៍និងបំផ្លិចបំផ្លាញរបស់ខ្មាំងទាំងអស់ រួមទាំងសកម្មភាពរបស់ សេអ៊ីអា និងវៀតណាមដែលបានប្រឆាំងបំផ្លិចបំផ្លាញបដិវត្តន៍កម្ពុជា និងធ្វើរដ្ឋប្រហារដួលរំលំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ យើងបានការពារ ពង្រឹងអភិវឌ្ឍន៍និងពង្រីករដ្ឋអំណាចបក្សកម្ពុករ-កសិករបានយ៉ាងជោគជ័យ ។ ក្រោយពីមហាជ័យជម្នះនៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨ របស់កងបដិវត្តន៍កម្ពុជាលើសកម្មភាពរបស់ពួកឈ្មួញពានប្រតិកិរិយានិងពួកខ្មាំងលេបទឹកដីវៀតណាមមក ប្រជាជននិងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាបានឆ្លងកាត់គ្រប់ទម្រង់សក្តានុពលអស់ដើម្បីក្លាយជាអ្នកគ្រប់គ្រងកិច្ចការការពារឯករាជ្យ អធិបតេយ្យភាព និងបូរណភាពដែនដីរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងដើម្បីធានាវត្តមានរបស់ប្រទេសជាតិកម្ពុជាយើង ។

នៅក្នុងអំឡុងពេលដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់សមមិត្តសមមិត្តនឹងបានយល់ដឹងដោយផ្ទាល់ពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ប្រជាជនយើងដោយពឹងផ្អែកលើកម្លាំងខ្លួនឯងក្នុងការស្ថាបនាប្រទេសលើកកម្ពស់បច្ចេកវិទ្យានៅ និងកសាងសង្គមថ្មីមួយដោយភាពស្មើគ្នាយុត្តិធម៌និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យពិតប្រាកដដោយគ្មានវណ្ណៈ កេងប្រវ័ញ្ចឡើយ ។ តាមរយៈលទ្ធផលដែលយើងសម្រេចបានក្នុងអំឡុងពេលបីឆ្នាំកន្លងមកនេះ យើងបានបង្កើតមូលដ្ឋាននៃមន្ត្រីតម្រូវដើម្បី

ដោះស្រាយភាពខុសគ្នារវាងក្រុង និងជនបទ រវាងកម្ពុករ-កសិករ រវាងពលករនិងអ្នកបញ្ជាវត្ត រវាងមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចនិងវិនិយោគិនជាខ្ពស់ និងរវាងកម្មាភិបាលនិងប្រជាជនដោយជោគជ័យ ។ ដើម្បីសម្រេចបានលទ្ធផលជាប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏អស្ចារ្យនិងខ្ពង់ខ្ពស់នៃមនុស្សជាតិ យើងចាំបាច់ត្រូវតែប្រមូលកម្លាំងនិងរៀបចំពេលវេលារបស់យើងឲ្យបាននឹងមាំ ។ យើងគ្មានមូលហេតុអ្វីនឹងធ្វើការយាយីលើប្រទេសណាមួយឡើយ ។ យើងត្រូវការតែសន្តិភាពជាតិក្តីយសនិងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ឯករាជ្យ អធិបតេយ្យភាព ភាពនិងបូរណភាពដែនដីរបស់ប្រទេសយើងតែប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះបីជាឆ្លងកាត់អតីតកាលដ៏ឈឺចាប់ក៏ដោយ ក៏ប្រជាជនកម្ពុជាសម្លឹងមើលតែពីបច្ចុប្បន្នកាលនិងអនាគតកាលរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ ។ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានបំណងចង់សម្ព័ន្ធភាពដ៏ជិតស្និទ្ធជាមួយគ្រប់បណ្តាប្រទេសទាំងអស់មិនថាជិតមិនថាឆ្ងាយដោយផ្អែកលើគោលការណ៍នៃភាពស្មើគ្នានិងការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ប៉ុន្តែយើងប្រកាន់ដំហែរយ៉ាងហ្មត់ចត់ក្នុងការតស៊ូប្រឆាំងរាល់គ្រប់សកម្មភាពឃ្នានពានលើឯករាជ្យភាព អធិបតេយ្យភាពនិងបូរណភាពដែនដីរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បក្សកុម្មុយនីស្តម៉ាក្ស-លេនីន របស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងអត្ថបទរបស់អ្នកដែលមានចំណងជើងថា «ដឹក ខល» បានបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់នូវការគាំទ្រដល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងគ្រប់កិច្ចការងាររបស់យើងនៅក្នុងដំណាក់កាលថ្មីនៃបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។

យើងសូមកោតសរសើរយ៉ាងស្មោះស្ម័គ្រនិងសូមអរគុណច្រើនចំពោះការគាំទ្រនេះ ។ ដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់អ្នកក៏ជាការជំរុញលើកទឹកចិត្តឲ្យយើងទាំងអស់គ្នា និងជាឱកាសមួយសម្រាប់ការស្វែងយល់ក្នុងទៅវិញទៅមកដើម្បីបន្តពង្រឹងចំណងមិត្តភាពរវាងប្រជាជនកម្ពុជា និងប្រជាជនអាមេរិក ។

នៅក្នុងបរិយាកាសដ៏មហោឡារិកនេះ យើងខ្ញុំសូមប្រសិទ្ធពរជ័យដល់ការអភិវឌ្ឍនៃចំណងមិត្តភាពរវាងប្រជាជនកម្ពុជានិងប្រជាជនអាមេរិក សុខភាពរបស់សមមិត្ត ម៉ែឃើល កូនស្តាយ មេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តម៉ាក្ស-លេនីន របស់សហរដ្ឋអាមេរិក សុខភាពនិងការស្នាក់នៅប្រសើរនៅក្នុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់សមមិត្ត ងាញ៉ាល ប៊ីស្យែន និងសមាជិកកណៈប្រតិភូទាំងអស់ និងសុខភាពសមមិត្តទាំងអស់ដែលមានវត្តមាននៅទីនេះ ។

គម្របខ្លួនកងទ័ពកម្ពុជា

សុទ្ធកថារបស់ លោក ជា នៅក្នុងអង្គប្រជុំប្រារព្ធពិធីនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧
ជកស្រង់ចេញពីឯកសារស៊ុយអែដ D២៨៩៧៦

របាយការណ៍ជកស្រង់ចេញពីសុទ្ធកថារបស់ លោក ជា ប្រធានរដ្ឋសភាគំណាងប្រជាជននៃគណៈមជ្ឈិមនិងជាប្រធានកម្មាធិការមន្ត្រីនាំមុខនៅក្នុងអង្គប្រជុំនៅថ្ងៃទី១៦ ខែមករាដើម្បីប្រារព្ធពិធីគម្របខ្លួនកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។

នៅក្នុងទិកាសនេះ និងស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពនាពេលបច្ចុប្បន្ន ខ្ញុំសូមលើកឡើងពីបញ្ហាសំខាន់ៗចំនួនពីរ ។ ទីមួយការប្រារព្ធគម្របខ្លួនកងទ័ពយើងដែលមានអាយុប្រាំបួនឆ្នាំរំពុកទ្រុយើងបានដឹងពីស្មារតីវិវាទរបស់កងទ័ពបដិវត្តន៍របស់យើង ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ យើងធ្វើការគិតគូរពិចារណាដោយមនោសញ្ចេតនាជ្រាលជ្រៅនិងប្រកបដោយស្មារតីបដិវត្តន៍ចំពោះសមមិត្តជួរមុខ និងយុទ្ធជន យុទ្ធនារីនិងកម្មាភិបាលនៃកងទ័ពរបស់យើងដែលបានពលីគ្រប់បែបយ៉ាងសម្រាប់ការតស៊ូបដិវត្តន៍ដ៏លំបាក

និងសុកស្តាញ ដោយរងទុក្ខវេទនារហូតដល់រំដោះប្រទេសកម្ពុជាបានជាស្ថាពរ ដោយផ្តល់សិទ្ធិសេរីភាពដល់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងកម្មករនិងកសិករ ហើយនាំមកនូវភាពម្ចាស់ការលើប្រទេសជាតិនិងជាការសនារបស់យើងជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ទីពីរ អ្វីដែលយើងត្រូវតែពិចារណានាទិកាសនេះគឺថា បើយើងគិតពីកងទ័ពប្រាកដដៃទេព្វអភិកាលនិងស្ថានភាពកងទ័ពរបស់យើងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះយើងត្រូវតែមានក្តីសោមនស្សរីករាយចំពោះគោលការណ៍របស់យើងពីព្រោះថា ប្រទេសកម្ពុជាមិនដែលមានកងទ័ពយោធាដ៏អង្គអាចក្លាហានដូចកងទ័ពបដិវត្តន៍ពេលបច្ចុប្បន្ននេះទេ ។ កងទ័ពបដិវត្តន៍នេះគឺជាកងទ័ពដែលមានអត្ថប្រយោជន៍ដ៏ពិតប្រាកដ អង្គអាចក្លាហានមានសមត្ថភាព និងជាកងទ័ពដ៏អស្ចារ្យដែលស្មោះស្ម័គ្រនឹងអង្គការបដិវត្តន៍ប្រជាជនកម្ពុករ-កសិករយើង រដ្ឋអំណាចយើង និងទឹកដីជាទីស្រឡាញ់របស់យើង ។ កងទ័ពបដិវត្តន៍យើងត្រូវបានបង្កើតឡើង ពង្រឹងពង្រីកនិងប្រែក្លាយពីកងកម្លាំងការពារសម្ងាត់មកជាកងទ័ពបដិវត្តន៍ក្នុងតំបន់ដែលបានវាយប្រយុទ្ធក្នុងសង្គ្រាមឈ្នះសង្គ្រាមទ្រង់ទ្រាយធំ សង្គ្រាមផ្ទៃក្នុង និងសង្គ្រាមបដិវត្តន៍ប្រឆាំងនឹងពួកចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវាររបស់វាដើម្បីរំដោះប្រទេសជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជារហូតដល់ថ្ងៃដែលយើងបានទទួលមហាជ័យជម្នះដ៏អស្ចារ្យនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។

ជាមួយគ្នានេះ យើងក៏បានពង្រឹង និងអភិវឌ្ឍកងទ័ពនេះទាំងផ្នែកនយោបាយ មនោគមន៍វិជ្ជា និងផ្នែកគ្រប់គ្រង ។ បច្ចុប្បន្ននេះ កងទ័ពរបស់យើងមានអត្ថប្រយោជន៍ដ៏អស្ចារ្យបដិវត្តន៍ពិតប្រាកដ ។ នេះគឺជាកងទ័ពអង្គការពិតប្រាកដដែលក្នុងនោះរួមមានកងទ័ពជើងគោក កងទ័ពជើងទឹក និងកងទ័ពជើងអាកាសដែលបានការពារដែនដីដែនអាកាសនិងដែនទឹកកម្ពុជានិងទឹកដីទាំងមូលរបស់កម្ពុជាយើង ។ អស់រយៈពេលរាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយ ប្រជាជនយើងមិនមានកងទ័ពដែលអាចប្រៀបធៀបនឹងកងទ័ពរបស់យើងនាពេល

លោក ជា កំពុងថ្លែងសុទ្ធកថានៅក្នុងប្រជុំប្រារព្ធពិធីគម្របខ្លួនកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា

បច្ចុប្បន្ននេះទេ ។ ដោយយល់ច្បាស់ពីបញ្ហានេះ យើងមាន
មោទកភាព និងពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះប្រជាជនយើង កងទ័ពយើង
និងអង្គការបដិវត្តន៍របស់យើងដែលបានប្រយុទ្ធតស៊ូមិនរាថយ
ដើម្បីកសាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រជាធិបតេយ្យ-កសិករ រដ្ឋ
អំណាចបដិវត្តន៍ និងកងទ័ពបដិវត្តន៍ដ៏អង្គអាច ហើយដែលពោរ
ពេញដោយសមត្ថភាពនេះ ។

ដើម្បីជាការដឹងគុណដល់កងទ័ពរបស់យើង យើងខ្ញុំទាំង
អស់គ្នាមិនថានៅខាងក្នុងឬខាងក្រៅ ត្រូវតែប្តេជ្ញាចិត្តខ្លួនឯងធ្វើការ
ចងចាំដល់យុទ្ធជនរបស់យើង និងប្រជាជនរបស់យើងក្នុងការបន្ត
វប្បធម៌ជាវិវរជនដែលវាយប្រយុទ្ធដ៏អង្គអាចក្លាហានក្នុងការតស៊ូពី
មុនមក ដោយបន្តបំពេញកិច្ចការបដិវត្តន៍ដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់ខ្លួននិង
ស្វែងរកដំណោះស្រាយល្អៗសម្រាប់កិច្ចការការពារនិងកសាង
ប្រទេសជាតិ ។ ប្រសិនបើយើងសម្រេចកិច្ចការនេះបានដោយ
យកចិត្តទុកដាក់បំផុត និងដោយស្មារតីទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ យើងទាំង
អស់គ្នាសូមសម្តែងការដឹងគុណដល់វិវរជនរបស់យើង ។ នេះគឺ
ជាការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់យើង ។

នៅក្នុងឱកាសនេះផងដែរ យើងក៏បានសម្រេចបន្តពង្រឹង
និងពង្រីកគោលដំហែរបដិវត្តន៍របស់យើង ។ គ្រប់សកម្មភាពនិង
កិច្ចការរបស់យើងទាំងអស់មិនថាធំមិនថាតូច យើងត្រូវតែប្រកាន់
ខ្ជាប់ខ្ជួនគោលដំហែរតស៊ូនិងចាត់ទុកការប្តេជ្ញាចិត្តនេះជាកម្លាំងជំរុញ
របស់យើងជាទីបំផុត ។ យើងត្រូវតែប្រើប្រាស់ការប្តេជ្ញាចិត្តនេះ
ជាចងចាំដល់វិវរជនរបស់យើងនេះធ្វើជាកម្លាំងជំរុញដើម្បីពង្រឹង
ឆន្ទៈរបស់យើង ។ យើងមានភាពខ្លាំងហើយ ប៉ុន្តែកម្លាំងជំរុញ
នេះអាចនឹងជួយឲ្យយើងមានភាពខ្លាំងប្រសើរជាងមុនទៀត ។

ហេតុអ្វីបានយើងសម្រេចកិច្ចការបដិវត្តន៍បាននៅក្នុង
របបសម័យថ្មីនេះ? យើងសម្រេចកិច្ចការទាំងនេះដើម្បីលុបបំបាត់
វណ្ណៈទាសករដែលមានអស់រយៈពេលច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយ ។
យើងបានរំដោះប្រទេសជាតិយើងចេញពីភាពជាទាសករនៅថ្ងៃទី
១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយប្រជាជនរបស់យើងត្រូវបាន
រំដោះនៅថ្ងៃនោះដែរ ។ យើងសម្រេចថាបានដើម្បីការពារ
កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ កម្មករកម្ពុជា និងកសិករសហករណ៍នៅ
ក្នុងសតវត្សរ៍ ទសវត្សរ៍ និងសហសវត្សរ៍ និងរាប់ម៉ឺនឆ្នាំ

ខាងមុខទៀតជារៀងរាល់ ។ យើងសម្រេចថាបានដើម្បីកសាង
កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដោយដំហែរលោតដោះទៅមុខ ។ ទាំង
អស់នេះហើយជាហេតុផលដែលយើងត្រូវតែបំពេញកិច្ចការរបស់
យើង ។

តើនេះគឺជាមោទកភាពរបស់យើងមែនឬ? មែន នេះគឺ
ជាមោទកភាពរបស់យើង ។ មហាជ័យជម្នះនៅថ្ងៃទី១៧ ខែ
មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ បាននាំឲ្យប្រទេសជាតិប្រជាជន និងកងទ័ព
របស់យើងមកនូវមោទកភាពដ៏អស្ចារ្យដែលយើងត្រូវតែថែរក្សា
ពង្រឹងពង្រីកនិងការពារកុំឲ្យខូចខាតនិងបាត់បង់ឲ្យសោះ ។ ការ
សម្រេចកិច្ចការរបស់យើងគឺមានគោលដៅដ៏បូកស្របគ្នាគឺការពារ
ដល់យុទ្ធជននិងកម្មាភិបាលដ៏អង្គអាចក្លាហានប្រុសស្រីរបស់យើង
ដែលបានពលីនិងទីពឹងការពារមោទកភាពជាតិ និងប្រជាជនយើង
ជារៀងរាល់តទៅ ។

ថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦៨ គឺជាថ្ងៃកំណើតរបស់
កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៦៧ បក្សពួកក្បត់ លន់
នល់ បានធ្វើសង្គ្រាមផ្ទៃក្នុងដោយគាបសង្កត់ បាញ់ប្រហារនិង
សម្លាប់ប្រជាជនស្លូតត្រង់និងអ្នកស្នេហាជាតិ និងស្នេហាបដិវត្តន៍
កម្ពុជាដ៏សាហាវព្រៃផ្សៃក្នុងសកម្មភាពជាប្រព័ន្ធនិងទ្រង់ទ្រាយ
ធំ ។ ថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦៨ គឺជាថ្ងៃកងការពារសម្ងាត់
របស់បដិវត្តន៍យើងត្រូវបានប្រែក្លាយជាកងល្អបដែលបានបង្កាប់
បញ្ជាពីអង្គការបដិវត្តន៍របស់យើងឲ្យវាយប្រយុទ្ធនឹងគោលដំហែរ
របស់ខ្មាំងនៅឯ ក្រើយម្យ៉ាងស្ទឹងសង្កែដែលមានចម្ងាយដប់មួយ
គីឡូម៉ែត្រពីខេត្តបាត់ដំបង គោលដំហែររបស់វាយដំដែលយើង
បានបង្ខំបង្ខំជាញា ប្រមូលយកអារុំធុរ្យដ៏ធំធេងធ្វើជាកម្មសិទ្ធិរបស់យើង ។
នេះគឺជាការប្រមូលយកលើកទីមួយរបស់កងទ័ពយើង... ។

ការចាប់ផ្តើមតស៊ូកងទ័ពនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ
១៩៦៨ គឺមិនមែនជាព្រឹត្តិការណ៍ដោយចៃដន្យនោះទេ ។ ចាប់តាំងពី
ឆ្នាំ១៩៦០ មកអង្គការបដិវត្តន៍របស់យើងបានជ្រើសរើសមាតិកាខាង
យុទ្ធសាស្ត្រនិងយុត្តិសាស្ត្រសម្រាប់បដិវត្តន៍ជាតិប្រជាធិបតេយ្យ ។
យើងបានដឹងថា ពួកចក្រពត្តិអាមេរិក បរិវាររបស់វា និងវណ្ណៈដឹក
នាំទាំងអស់បានប្រើប្រាស់អំណាចផ្តាច់ការនិងកងកម្លាំងក្នុងគោល
បំណងសម្លាប់និងវាយប្រហារលើប្រជាជនយើង ។ គោលដំហែរ

របស់យើងគឺថាសកម្មភាពនយោបាយតែម្យ៉ាងមិនអាចជម្នះនឹងការវាយប្រហារនិងផ្តល់លំពាក្យក្រតិកាអាមេរិកបរិវាររបស់វានិងវណ្ណៈជិះជាន់ទាំងអស់នោះបានទេ ។ ខ្មាំងបានប្រើប្រាស់កងទ័ពនិងមធ្យោបាយផ្តាច់ការរបស់វា ដែលបានកាត់សង្កត់និងសម្លាប់ប្រជាជនយើង ។ ក្រោយពីឆ្នាំ១៩៦០ មក អង្គការបដិវត្តន៍យើងបានប្រេងចិត្តយ៉ាងច្បាស់លាស់ថាសកម្មភាពនយោបាយនិងអំពើហិង្សាប្រដាប់អាវុធត្រូវតែយកមកអនុវត្តដើម្បីផ្តល់លំនឹងកម្ពុជាក្នុងខ្មាំង ។ យើងត្រូវតែប្រែក្លាយកងកម្លាំងបដិវត្តន៍ទាំងនេះមកជាកងទ័ពបដិវត្តន៍ ។ បន្ទាប់ពីឆ្នាំ១៩៦១ យើងក៏បានចាប់ផ្តើមរៀបចំកងការពារសម្ងាត់របស់យើង ។

កងការពារសម្ងាត់ទាំងនោះត្រូវបានលាក់ខ្លួននៅតាមភូមិមូលដ្ឋាននិងទីប្រជុំជន ។ កងការពារសម្ងាត់ខ្លះមានប្រដាប់ដោយអាវុធ ប៉ុន្តែមួយភាគធំមានប្រដាប់ដោយកាំបិត ដំបង និងដុំថ្ម ។ កងការពារសម្ងាត់ទាំងនេះទៀតសោតមានកាតព្វកិច្ចការពារកម្មាភិបាល និងប្រជាជន ហើយវាយកម្លាំងបណ្តាញស៊ើបការណ៍របស់ខ្មាំងនិងកងកម្លាំងរបស់ខ្មាំងផ្សេងៗ ដែលបានបណ្តាញច្របូកច្របល់ដល់ប្រជាជន... ។

ឆ្នាំការពារសម្ងាត់មួយចំនួនត្រូវបានបាត់បង់ដោយសារតែខ្មាំងបានចាប់ខ្លួន ។ យុទ្ធសាស្ត្ររបស់យើងបានបន្តសម្រេចកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនជាកងការពារសម្ងាត់ដើម្បីធានាសុវត្ថិភាពរបស់កម្មាភិបាលមន្ទីរយោធិកន្លែងជួបប្រជុំរបស់យើង និងដើម្បីបំពេញតួនាទីជាអ្នកនាំសារ ។ កិច្ចការទាំងនេះគឺមានគ្រោះថ្នាក់បំផុត ។ កម្មាភិបាលរបស់យើងត្រូវតែជ្រាសទីក្រុមមួយទៅក្រុមមួយដើម្បីបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួន ។ ប្រសិនបើគ្មានកងការពារសម្ងាត់នេះទេ កម្មាភិបាលរបស់យើងមិនអាចរួចរស់មានជីវិតបានទេ ។ យើងទាំងអស់គ្នាអាចនឹងត្រូវបានសម្លាប់ដោយខ្មាំង ។ ប៉ុន្តែកងការពារសម្ងាត់របស់យើងបានដឹងយ៉ាងច្បាស់ពីស្ថានភាពនៅក្នុងភូមិ និងឃុំ គោលដំបូរនៃកងកម្លាំងយោធានិងកម្លាំងប៉ូលិសរបស់ខ្មាំង ។ កងការពារសម្ងាត់របស់យើងក៏បានដើរតួជាអ្នកត្រួសត្រាយផ្លូវឲ្យយើងដោយបំពេញកិច្ចការសំខាន់របស់កងទ័ពយើង ។ ជានិច្ចជាកាលកងការពារសម្ងាត់របស់យើងបានស្ម័គ្រចិត្តនាំផ្លូវកម្មាភិបាលរបស់យើងទៅគ្រប់ទីកន្លែងទាំងអស់ ។

ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ យើងបានពង្រីកកងការពារសម្ងាត់របស់យើង ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦១ដល់ឆ្នាំ១៩៦៦ មូលដ្ឋានបដិវត្តន៍ទូទាំងប្រទេសនិងនៅគ្រប់តំបន់ទាំងអស់សុទ្ធតែមានកងការពារសម្ងាត់របស់ខ្លួន ។ កងការពារនីមួយៗមានយ៉ាងហោចណាស់សមាជិកចំនួនបីនាក់ ។ កងការពារសម្ងាត់ទាំងនេះគឺជាកងស្នូលរបស់កងទ័ពយើង ។

ថ្ងៃកំណើតកងទ័ពបដិវត្តន៍របស់យើងនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦៨មិនមែនកើតឡើងដោយចៃដន្យ ឬដោយប្រឌិតឡើយ ។ ថ្ងៃនោះគឺជាការចាប់ផ្តើមនៃចលនាស៊ីសុវត្ថិភាពនិងដីដេកជ័យដែលដើរស្របតាមមាតិកាយុទ្ធសាស្ត្រនិងយុត្តិសាស្ត្ររបស់យើង ។ កងការពារសម្ងាត់បានចាប់កំណើតឡើងនៅថ្ងៃនេះ ។ កងការពារទាំងអស់នេះត្រូវបានប្រែក្លាយជាកងឈ្នួលដែលបានចាប់ផ្តើមវាយប្រយុទ្ធដំបូងបង្អស់នៅខេត្តបាត់ដំបង និងធ្វើសង្គ្រាមឈ្នួលទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ ខ្មាំងមិនអាចទប់ទល់នឹងកងកម្លាំងរបស់យើងបានទេ ។ ប្រសិនបើព្រឹត្តិការណ៍នេះកើតឡើងដោយចៃដន្យឬបើការវាយប្រយុទ្ធនេះអនុវត្តឡើងដោយគ្មានផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនិងយុត្តិសាស្ត្រច្បាស់លាស់នោះ យើងអាចនឹងត្រូវបានពួកខ្មាំងកម្លាំងចោលទៅហើយ ។ តាមការពិត ខ្មាំងមិនអាចកម្លាក់យើងបានទេ ពីព្រោះថានៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៨ បើទោះបីយើងមិនបានវាយដណ្តើមអាវុធពីពួកខ្មាំងឲ្យបានច្រើនក៏ក្តាសំខាន់ក្នុងការវាយប្រហារនេះគឺមិនមែនអាស្រ័យតែលើអាវុធម្យ៉ាងទេ តែជាការអាស្រ័យលើការរួបរួមសាមគ្គីរបស់យើងទាំងអស់គ្នាប្រឆាំងនឹងខ្មាំងដែរ ។

ដូចដែលខ្ញុំបាននិយាយពីខាងដើម នៅដើមខែដំបូងយើងបានវាយប្រហារពួកខ្មាំងនៅភូមិភាគពាយព្យ ហើយនៅខែទីពីរយើងបានបន្តវាយប្រហារកម្លាំងខ្មាំងនៅភូមិភាគនិរតី ។ ក្រោយមកពួកខ្មាំងមិនអាចពង្រឹងកងកម្លាំងរបស់វានៅភូមិភាគពាយព្យបានទេ នៅពេលដែលការតស៊ូប្រដាប់អាវុធបានផ្ទុះឡើងនៅភូមិភាគបូព៌ាពួកខ្មាំងបានចល័តកងកម្លាំងរបស់វាខ្លះទៅការពារសមរម្យភូមិភាគបូព៌ា ។ នៅពេលដែលការតស៊ូប្រដាប់អាវុធបានរីករាលដាលដល់ភូមិភាគឦសាន ពួកខ្មាំងបានផ្លាស់កងកម្លាំងរបស់វាខ្លះទៅតំបន់នោះ ហើយទៅភូមិភាគឧត្តរ ។

នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៦៨ កងឈ្លបរបស់យើងបានធ្វើសង្គ្រាមឈ្លបនៅតាមខេត្តចំនួនដប់ប្រាំពីរនៅក្នុងចំណោមខេត្តដប់ប្រាំបួនទាំងអស់ទូទាំងប្រទេស ។ ស្ថិតនៅក្រោមស្ថានភាពទាំងនេះ តើកងកម្លាំងរបស់ខ្លាំងអាចវាយប្រហារមកលើកងឈ្លបរបស់យើងនៅទូទាំងប្រទេសបានដែរឬទេ? ពួកខ្លាំងគឺពិតជាមិនអាចវាយប្រហារមកលើយើងបានឡើយ ។ មានតែកងកម្លាំងរបស់យើងតែប៉ុណ្ណោះដែលមានគោលដៅវាយប្រយុទ្ធជាមួយ ។ ជារួមតើហេតុអ្វីបានជាខ្លាំងមិនអាចកម្ចាត់យើងបាន? មូលហេតុគឺដោយសារតែយើងមានរចនាសម្ព័ន្ធជាប្រព័ន្ធ ។ មានន័យថាកងទ័ពរបស់យើងត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមូលដ្ឋានយុទ្ធសាស្ត្រនិងយុត្តិសាស្ត្រដ៏ត្រឹមត្រូវមួយដោយរួមមាន ការបង្កើតជាកងសម្ងាត់ហើយក្រោយមកកងទ័ពទាំងនេះក៏ត្រូវបានសាកល្បងអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ហើយវិវត្តទៅមុខរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

កងទ័ពនេះដែលត្រូវបានវិវត្តឡើងដោយចលនាបដិវត្តន៍គឺពិតជាមានឥទ្ធិពលខ្លាំងណាស់ ។ នាពេលនោះ យើងមិនមានអារុធ្យក្របក្រាន់ ហើយកងកម្លាំងរបស់មានចំនួនតិច ប៉ុន្តែមាតិកាដ៏ត្រឹមត្រូវនៃសង្គ្រាមប្រជាជនបានធ្វើឲ្យយើងទាំងអស់គ្នាមានភាពខ្លាំងក្លា ។ ជនទាំងឡាយណាដែលបានគោរពតាមមាតិកាអង្គការបានឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃកងសម្ងាត់ត្រូវបានលុតដីនៅក្នុងចលនាយោធា ហើយបានស្រូបយកចំណេះដឹងស្តីពីវិធីសាស្ត្រធ្វើសង្គ្រាមឈ្លបរបស់អង្គការបដិវត្តន៍ ។ ប្រជាជនទាំងនេះគឺជាអនាគតមេដឹកនាំរបស់កងកម្លាំងនិងកងឈ្លបរបស់យើង ហើយក៏ជាកងទ័ពស្នូលរបស់យើងដែរ ។

តាមពិត កងទ័ពនេះមិនមែនកើតចេញពីតាមការហ្វឹកហាត់របស់មន្ទីរយោធាទេ ។ ជាក់ស្តែង កងទ័ពនេះកើតចេញពីចលនាតស៊ូបដិវត្តន៍មួយដែលបានចាប់ផ្តើមឡើងដោយ បាតដៃទេ ។ ប្រជាជនទាំងអស់នេះ បានរួបរួមគ្នាដោយដើរតាមមាតិកាអង្គការបដិវត្តន៍ ហើយចាប់យករាល់គោលដៅទាំងអស់របស់អង្គការ ។ យើងត្រូវបានវាយប្រហារដោយខ្លាំងដោយបាតដៃទេ ។ ប៉ុន្តែកងទ័ពរបស់យើងមានភាពខ្លាំងក្លាណាស់ ។ កងទ័ពមួយដែលវាយខ្លាំងដោយកាំភ្លើងធំនិងដោយប្រើប្រាស់គ្រាប់រំសេវច្រើន

សន្លឹកសន្ធាប់មិនខ្លាំងក្លានោះទេ ។

កងទ័ពដែលចាប់ផ្តើមដោយបាតដៃទេ និងដោយឆ្លងកាត់ការតស៊ូបដិវត្តន៍ជាបន្តបន្ទាប់ ហើយវិវត្តខ្លួនឯងគឺជាកងទ័ពដែលមានអំណាចខ្លាំងក្លាមួយ ។ នេះគឺជាប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់កងទ័ពយើង ។

យើងទាំងអស់គ្នាត្រូវតែស្រូបយកនិងស្វែងយល់ពីលក្ខណៈនិងលទ្ធផលរបស់បដិវត្តន៍យើង ។ នៅពេលដែលយើងទទួលបានមហាជ័យជម្នះលើពួកក្របក្រាមអាមេរិក...យើងមិនមាននាវាបូកំនើយន្តទេ ។ សម្រាប់កាំភ្លើងធំ យើងមានតែមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះដែលយើងបានរឹបអូសពីខ្លាំង ។ កងទ័ពនេះ ក៏គ្មានយន្តហោះរថក្រោះបូកាំភ្លើងធំ ហើយថែមទាំងខ្វះខាតគ្រាប់រំសេវទៀតផង ។ ប៉ុន្តែការវាយប្រហាររបស់យើងទទួលបានជោគជ័យ ។ យើងត្រូវតែចងចាំរាល់ព្រឹត្តិការណ៍នេះដើម្បីឲ្យយើងដឹងថា កងទ័ពនេះមានកម្លាំងខ្លាំងក្លាណាស់ ។ តើហេតុអ្វីបានជាកងទ័ពនេះមានកម្លាំងខ្លាំងម៉្លេះ? មនោគមន៍វិជ្ជា គោលនយោបាយ ការដឹកនាំនិងយុត្តិសាស្ត្រវាយប្រហារដ៏ត្រឹមត្រូវនិងខ្លាំងក្លាទាំងអស់នេះហើយដែលធ្វើឲ្យកងទ័ពនេះមានភាពខ្លាំងក្លា ។ ការយល់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃកងទ័ពនេះធ្វើឲ្យយើងបានដឹងពីឥទ្ធិពលនិងអំណាចរបស់កងទ័ពបដិវត្តន៍យើង ។ ប្រសិនបើយើងពង្រឹង និងពង្រីកកងទ័ពនេះឲ្យស្របតាមនិន្នាការនេះ នោះគ្មានខ្លាំងណាអាចយកឈ្នះយើងបានទេ ។ កងទ័ពរបស់យើងមិនដែលឈ្លានពានលើប្រទេសណាមួយឡើយ ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍នៃការឈ្លានពានដោយប្រទេសផ្សេងវិញកងទ័ពនិងប្រជាជនរបស់យើងអាចវាយប្រយុទ្ធបានអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំឲ្យតែយើងទាំងអស់គ្នាគោរពតាមមាតិកានេះ ។ ប្រសិនបើយើងមានយន្តហោះ នាវាចម្បាំងរថក្រោះ កាំភ្លើងធំ ប៉ុន្តែមិនគោរពតាមគោលការណ៍របស់សង្គ្រាមប្រជាជននិងមាតិកាយោធារបស់អង្គការបដិវត្តន៍នោះ យើងនឹងមិនអាចមានកងទ័ពមួយដ៏ខ្លាំងក្លាដែលបានធ្វើការតស៊ូប្រឆាំងពួកក្របក្រាមអាមេរិកហើយ កងទ័ពនោះក៏មិនអាចមានភាពខ្លាំងក្លាខណៈពេលដែលយើងគ្មានយន្តហោះ រថក្រោះ និងនាវាចម្បាំងដែរ ។ ដោយសារមូលហេតុនេះ យើងត្រូវតែចងចាំការវាយប្រយុទ្ធរបស់យើងប្រឆាំងនឹងពួកក្របក្រាមអាមេរិក ។

តើនេះឬជាទីបញ្ចប់នៃភាពពិតប្រាកដរបស់កងទ័ពយើង? តើ កងទ័ពនេះត្រូវតែបន្តបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួនទៀតដែរឬទេ? គុណភាពនៃកងទ័ពនេះ បានឈានទៅដល់ដំណាក់កាលបច្ចុប្បន្ននេះ រួចហើយ ។ តើយើងត្រូវតែបញ្ចប់ត្រឹមដំណាក់កាលនេះ ឬក៏យើង ត្រូវតែបន្តទៅទៀត? យើងត្រូវតែមានមោទនភាព ហើយពេញចិត្ត នឹងគុណភាពនៃកងទ័ពរបស់យើង ។ យើងត្រូវតែខិតខំកសាង ពង្រឹងពង្រីក និងអភិវឌ្ឍកងទ័ពនេះហើយធ្វើឲ្យកងទ័ពនេះមាន សមត្ថភាពក្នុងការការពារ និងកសាងប្រទេស ។

បទពិសោធន៍អតីតកាលបង្ហាញឲ្យឃើញថា យើងបាន អនុវត្តតាមគោលការណ៍បដិវត្តន៍របស់យើងយ៉ាងរលូន ហើយការ រំដោះជាតិនិងកិច្ចការការពារ និងកសាងប្រទេសត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយស្មារតីម្នាក់ៗស្របគ្នា ។ នៅក្នុងអំឡុងរងគ្រោះដោយ ការបំផ្លិចបំផ្លាញដោយពួកបក្រពិភពអាមេរិកកាលពីប្រាំឆ្នាំកន្លងទៅនេះ យើងអាចដោះស្រាយបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចបាន ។ យើងមិនដែលនាំចូល ស្រូវទេ ។ យើងអាចធានាបាននូវការឧបត្ថម្ភខ្លួនឯង ។ ក្រោយ សង្គ្រាមយើងបានប្រឈមមុខនឹងឧបសគ្គខ្លះ ។ ប៉ុន្តែបញ្ហាទាំង នោះត្រូវបានដោះស្រាយរួចរាល់អស់ហើយ ។ បន្ទាប់មក យើង ក៏ជួបនឹងបញ្ហាមួយទៀត ។ តើយើងអាចដោះស្រាយបញ្ហាមួយ ទៀតនេះដោយរបៀបណា? តើយើងបានសម្រេចគម្រោងឆ្នាំ ១៩៧៦ របស់យើងបានឬទេ? តើយើងអាចអនុវត្តគោលការណ៍ របបអាហារដែលរៀបចំឡើងដោយរដ្ឋបានដែរឬទេ? គោលការណ៍ ទីមួយ គឺដ្ឋានរបបអង្ករចំនួនសាមសិបគីឡូក្រាមប្រជាជនម្នាក់ ។ គោលការណ៍ទីពីរគឺម៉ែត្រីក្រាម និងគោលការណ៍ទីបីគឺម៉ែត្រីក្រាម ។ យោង

តាមរបាយការណ៍ដែលទទួលបាននៅដើមខែនេះពីភូមិភាគនិមួយៗ ហើយបើយោងតាមការស្រាវជ្រាវរបស់យើងក្រោយពីដំណើរ ទស្សនកិច្ចតាមមូលដ្ឋានទាំងអស់ យើងបានដឹងថាគោលការណ៍ របបអាហារនេះមានលក្ខណៈសមហេតុផល ។ ជំរុំម ប្រជាជនកម្ពុជា ម្នាក់ទទួលបានអង្ករបីរយដប់ពីរគីឡូសម្រាប់បរិភោគក្នុងរយៈពេល មួយឆ្នាំ ។ នេះគឺជាចំនួនអង្ករដ៏ច្រើន ។ ស្ថានភាពរស់នៅរបស់ ប្រជាជនយើងបានវិវត្តពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រជាជនយើងមានអាហារគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បរិភោគ ។ យើងបាន ស្តុកទុកអង្ករពីរតោឲ្យប្រជាជនម្នាក់ៗ សម្រាប់ឆ្នាំ ១៩៧៧ ។ ស្របពេលជាមួយគ្នានោះ យើងមានទិន្នផលស្រូវលើសរហូត ដល់ទៅមួយសែនប្រាំម៉ឺនតោនសម្រាប់ការនាំចេញ ។ នេះមាន ន័យថា យើងបានសម្រេចផែនការសម្រាប់ឆ្នាំ ១៩៧៦ របស់ យើងបានដោយជោគជ័យ ។

ផលិតកម្មកៅស៊ូបានកើនឡើងស្របទៅតាមផែនការឆ្នាំ ១៩៧៦ ហើយផលិតកម្មធុញជាតិ និងដំណាំកសិកម្មបែប ទស្សនាហកម្មផ្សេងទៀតក៏បានកើនឡើងដែរ ។ ជោគជ័យទាំងអស់ នេះគឺសម្រេចបានដោយប្រជាជនរបស់យើងបើទោះបីយើង បានប្រឈមមុខនឹងឧបសគ្គរាបមិនអស់ដែលជាលទ្ធផលនៃការ បំផ្លិចបំផ្លាញដោយសារសង្គ្រាមក៏ដោយ ។ យើងត្រូវតែថែរក្សា គោលដៅនិងគោលដំហររបស់យើងជាដាច់ខាតដោយពង្រឹងនិង ពង្រីកគោលដំហរនេះដើម្បីការពារជាតិនិងកិច្ចការកសាងជាតិ នាពេលអនាគត ។ ខណៈពេលយើងនឹងមានបទពិសោធន៍ច្រើន នោះភាពខ្លាំងរបស់យើងនឹងកើនឡើងទៅតាមនោះដែរ ។

ស្ថានភាពសម្រាប់បដិវត្តន៍កម្ពុជារបស់យើងបានកំពុង តែវិវត្តទៅមុខ ហើយវាកាន់តែរឹងមាំជាងមុននិងអភិវឌ្ឍទៅមុខគ្រប់ វិស័យទាំងអស់ ។ នេះគឺជាស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន ហើយទស្សនវិស័យ សម្រាប់បដិវត្តន៍កម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៧ នេះល្អប្រសើរជាងឆ្នាំ ១៩៧៦ ។ សូមជូនពរឲ្យសមមិត្តយុទ្ធជន យុទ្ធនារី និងកម្មាភិបាល កងទ័ពបដិវត្តន៍ទាំងអស់មិនថានៅដីគោកឬជើងទឹកឲ្យមានសុខភាព មាំមួន និងសម្រេចបានជោគជ័យនៅពេលបំពេញកិច្ចការរបស់ ខ្លួនក្នុងដំណាក់កាលថ្មីនៃបដិវត្តន៍របស់យើង ដើម្បីការពារនិង កសាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

កាលពីថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ មួយ
សំណុំរឿង០០២ចាប់ផ្តើម ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
០០២ បានជួបប្រជុំគ្នា នៅវាលពិឃាតដើម្បី
ដើម្បីគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធដល់អ្នកដែលបានស្លាប់
និងដើម្បីជំរុញតុលាការដំណើរការទៅមុខ
ដល់អ្នកដែលបានស្លាប់ និងអ្នកដែលធ្លាប់ស្លាប់
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏បានស្នើឱ្យភាគីរបស់ខ្លួន
សវនាការដែរ ។

១១ មួយថ្ងៃមុនសវនាការលើអង្គសេចក្តីក្នុង
ណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន១៦០ នាក់ក្នុងសំណុំរឿង
វាយាតជើងឯកដើម្បីធ្វើពិធីបង្សកូលមួយ
បានស្លាប់កាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
ទៅមុខឲ្យបានលឿនដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌
លធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ។ ភាគីដើម
ក៏របស់ខ្លួនមានទិកាសនិងនិយាយនៅក្នុង

“ខ្ញុំមាននិប្បជិសារិសាមសិបពីរឆ្នាំព្រោះខ្ញុំបានសម្លាប់មនុស្ស”

ឈឹម ជន ធ្លាប់ធ្វើជាគណៈឃុំព្រះនេត្រព្រះនៅក្នុងរបប ខ្មែរក្រហមពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់១៩៧៩ ។ សាមសិបឆ្នាំបានកន្លង ដុតទៅ ទើបតែថ្មីៗនេះ ជន បានសារភាពថាគាត់គឺជាអ្នកសម្លាប់ កូសឝរាមួយកូដោយដាល់ដៃនៅខាងមុខទីធ្លារវត្តព្រះនេត្រព្រះ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ដែលបានចោទថា អ្នកទាំងពីរនោះបានប្រព្រឹត្ត ខុសសីលធម៌ ។ ជន បានអះអាងថា គា សំអាត ដែលជាគណៈ ស្រុកព្រះនេត្រព្រះអ្នកបញ្ជាឲ្យគាត់សម្លាប់អ្នកទាំងពីរនៅក្នុងពិធី មិទ្ធិឝមួយដែលមានការចូលរួមពីគណៈស្រុកព្រះនេត្រព្រះរួមមាន គាម៉ោង, គាសំអាត, គាខូ និង គាក្រក ប្រធានឃុំព្រះនេត្រព្រះ ។

លើសពីនេះទៅទៀត ខ្មែរ ក្រហមបានកោះហៅប្រជាជន រាប់រយនាក់នៅក្នុងឃុំទាំង មូលឲ្យមកមើលការសម្លាប់ កូសឝរាមនេះដើម្បីចង់ ព្រមានដល់បុរសនារីផ្សេង ទៀតកុំឲ្យយកកុំរាម ប្រសិន បើនរណាហ៊ានប្រព្រឹត្តខុស ពីបទបញ្ជារបស់ខ្មែរក្រហម នឹងមានវាសនាមិនខុសពីអ្នក

ឈឹម ជន នៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១

ទាំងពីរនេះទេ ។ អ្នកចូលរួមមើលការសម្លាប់នេះ រួមមានលោក ឆាំង យូ ដែលក្នុងសម័យនោះលោកមានអាយុ១៤ឆ្នាំ ហើយ រស់នៅក្នុងភូមិត្រពាំងវែងនៅក្នុងឃុំព្រះនេត្រព្រះនេះដែរ ។

សព្វថ្ងៃ ជន មានអាយុ៧២ឆ្នាំរស់នៅក្នុងស្រុកម៉ាឡៃ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ ជន មានស្រុកកំណើតនៅក្នុងស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល ។ កើតនៅក្នុងត្រកូលកសិករ ជន មានតែបង្អួស្រីម្នាក់ ។ បង្អួស្រីនេះជាអ្នករកប្រាក់មកជួយទប់ទល់ការ រៀនសូត្ររបស់ ជន បន្ទាប់ពីម្តាយនិងឪពុកបានស្លាប់បាត់បង់ ជីវិតទៅ ។ ជន រៀនដល់ថ្នាក់ទី៣នៅវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ទរា ទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងជំនាន់សង្គមរាស្ត្រនិយម ។ ជន បានស្នាក់នៅក្នុង

អាចារ្យ ឝ ក្នុងវត្តលង្កា ។ ជន បានឈប់រៀននៅ ឆ្នាំ១៩៦២ ដោយសារមិនមានប្រាក់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ដល់ការរៀនសូត្រ ។ បន្ទាប់ពីឈប់រៀន ជន បានទៅរកការងារធ្វើជាកម្មករ ដឹកត្បូងនៅខេត្តប៉ៃលិនតាមរយៈការណែនាំរបស់មិត្តភក្តិ ប៉ុន្តែមិន ទាន់បានទៅដល់ប៉ៃលិនដង ជន បានជួបគ្រួសារខ្មែរចិនមួយ នៅក្នុងស្រុករតនៈមណ្ឌលហើយ ជន បានសម្រេចចិត្តនៅស៊ីឡូល ធ្វើការងារដូរវិញដោយទទួលបានកម្រៃប្រាំមួយរយរៀលក្នុង មួយខែ ។ ដោយ ជន ធ្លាប់បានរៀនដល់ថ្នាក់ទី៣នោះ ជន បាន បង្រៀនភាសាខ្មែរនិងភាសាបារាំងដល់កូនចិនដែលខ្លួនរស់នៅ

បម្រើដើម្បីរកប្រាក់បន្ថែម ។ រស់នៅទីនោះបានរយៈតែ បីខែ ជន បានផ្លាស់ទៅធ្វើការ នៅចម្ការមួយទៀតដែល មានឈ្មោះថា រស្មីស្តា នៅ ឃុំដំណាក់ស្តៅក្នុងស្រុក រតនៈមណ្ឌលនេះដែរ នៅ ទីនោះ ជន ធ្វើជាកម្មករជម្រះ ស្មៅ ក្នុងចម្ការក្រូច ពោត និងសណ្តែក ។ ធ្វើការបាន មួយរយៈ ជន បានចាប់ចិត្តស្រឡាញ់ក្នុងរបស់ម្ចាស់ចម្ការ ។ អ្នក ទាំងពីរបានរៀបការនៅឆ្នាំ១៩៧០ ។ ប្រពន្ធរបស់ ជន ឈ្មោះ ជួន រិន ។ បន្ទាប់ពីរៀបការ ជន បានសុំទៅកែមករស់នៅបែក ដោយប្រកបរបរដាំបន្លែនៅក្នុងឃុំទឹកពុះ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧០ លន់ នល់ បានធ្វើរដ្ឋប្រហារទម្លាក់ សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ពេលនោះសង្គ្រាមបានកើតឡើង ហើយកម្លាំងខ្មែរក្រហមក៏បានប្រមូលផ្តុំនិងមានចំនួនកាន់តែកើន ឡើង ។ ជន រកស៊ីដាំបន្លែបានតែមួយឆ្នាំ ខ្មែរក្រហមបានចូលមក ដល់ស្រុកភូមិដែល ជន រស់នៅ ហើយបានចាត់តាំង ជន ឲ្យធ្វើ ប្រធានសេដ្ឋកិច្ចពីព្រោះ ជន ជាអ្នកដាំបន្លែ ។ ចំណែកខាង

រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ បានចាត់ឲ្យ ជន ធ្វើមេហាសិបខ្នង (មេក្រុម) ។ ជន មិនចង់ធ្វើជាមេហាសិបខ្នងរបស់ លន់ នល់ ហើយ ក៏មិនចង់ចូលរួមជាកម្លាំងជាមួយខ្មែរក្រហមដែរ ។ ដូច្នោះ ជន និងគ្រួសារបានភៀសខ្លួនទៅនៅទីម៉ាល់ដូរកាត់ដែលជាស្រុក កំណើតខាងប្រពន្ធ ។ ជន គិតថាបើបន្តរស់នៅទីនេះអាចនឹងមាន គ្រោះថ្នាក់ដល់អាយុជីវិត ។ ពេលទៅដល់ភូមិទិម៉ាល់ អ្នកស្រុក នៅទីនោះបាននាំគ្នាចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហមទាំងអស់ហើយអ្នក ភូមិទេបានចូលទៅក្នុងព្រៃដើម្បីតស៊ូ ។ ដូច្នោះ ជន បានសម្រេច ចិត្តចូលជាមួយខ្មែរក្រហមនៅចុងឆ្នាំ១៩៧១ ។ ជន ត្រូវបាន ចាត់តាំងឲ្យធ្វើការខាងរកម្ហូបនិងទឹកឃ្នុំសម្រាប់ក្រុមដែលមានសមាជិក ប្រមាណដប់គ្រួសារ ។ ចំណែកប្រពន្ធរបស់ ជន ត្រូវធ្វើការខាង ដកស្ទូន និងប្រតិ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ជន ត្រូវបានបញ្ជូនទៅនៅខាងភូមិ កៀនស្បូវក្បែរដងស្ទឹងមង្គលបុរី ។ នៅទីនោះ មានកម្លាំងចម្រុះ របស់ខ្មែរក្រហមប្រមាណជា៤១០០ នាក់ ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ជន ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យនៅក្នុងក្រុមយូលកោដែលមានមនុស្ស ចំនួន១៤១១៥ នាក់ ដើម្បីយូលកោចំនួន៥០ ទៅ៦០ នឹម ។ ជន បាននិយាយថា មុនពេលបែកទីក្រុងភ្នំពេញមួយថ្ងៃស្រាប់តែ មានកងស្វាយត្រាណរបស់ លន់ នល់ មួយក្រុមបានចូលមកចាប់ កៀងកោយកៅទាំងអស់ ។ ពេលនោះ ជន និងសមាជិកយូលកោ ដទៃទៀតក៏យាយ៉ាងខ្លាំង ហើយមេក្រុមម្នាក់បានទៅរាយការណ៍ ប្រាប់ថ្នាក់លើរបស់ខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែមេក្រុមនោះមិនត្រូវបានស្តី បន្ទោសអ្វីឡើយ ។ ជន រៀបរាប់ថា «ប្រធានគេអត់ដឹងអីទេ ហើយ គេប្រាប់ថាភ្នំក៏យ យើងរឹយកងភ្នំពេញបានអស់ហើយ មិនបាច់ ភ្នំក៏យអីទៀតទេ ចាំយើងទៅប្រមូលយកមកវិញឲ្យអស់ទៅ « អានេះ យើងនិយាយទៅតាមភាសារបស់គេណា!» ។

ពេលខ្មែរក្រហមទទួលជ័យជម្នះនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ជន និងអ្នកដទៃទៀតបានត្រឡប់មករស់នៅភូមិទិម៉ាល់ដូរកាត់វិញ ។ ជន បានដឹងថាអ្នកដែលបានចេញទៅតស៊ូនៅក្នុងព្រៃពេលដែល ត្រឡប់មកវិញត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាប្រធានពួក, ក្រុម, ភូមិ និងឃុំស្ទើរតែគ្រប់ៗគ្នា ។ នៅទីនោះមានរៀបចំប្រជុំចំនួនបីថ្ងៃ ដែលមាន តា ក្រក ដែលជាអតីតកងទ័ពស្រុកព្រះនេត្រព្រះជាអ្នក

ដឹកនាំប្រជុំ ។ ដោយ តា ក្រក ធ្លាប់ស្គាល់ ជន កាលនៅយូលកោ នៅក្នុងព្រៃនោះ តា ក្រក បានហៅ ជន ឲ្យមកធ្វើការជាមួយ ។ ម្យ៉ាងដោយសារ ជន ចេះអក្សរជ្រៅជ្រះផងនោះ តាក្រក បាន ចាត់តាំង ជន ឲ្យធ្វើជាប្រធានភូមិមួយនៅក្នុងស្រុកក្រឡាញ់ ប៉ុន្តែនៅមិនទាន់ដឹងច្បាស់ថានៅភូមិណាទៅឡើយទេ ។ នៅទីនោះ បានតែពីរថ្ងៃ តា ក្រក បានដាស់មកធ្វើជាប្រធានឃុំព្រះនេត្រព្រះ ក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ហើយ តាក្រក បានហៅ ជន ឲ្យមកធ្វើជា គណៈឃុំព្រះនេត្រព្រះជាមួយដែរ ។ តា ក្រក ជាប្រធាន, តា សន ជាអនុប្រធាន និង ជន ជាសមាជិក ។ តា ក្រក ជាអ្នក គ្រប់គ្រងការងារទូទៅ ចំណែក តា សន តែងតែដើរធ្វើការជាមួយ តា ក្រក ។ ចំណែក ជន ទទួលជាអ្នកសរសេររបាយការណ៍និងចុះ ពិនិត្យមើលកងក្លរ ។ ជន បានរៀបរាប់ថា «ខ្ញុំមិនសូវដឹងអំពី រឿងរ៉ាវដែលទាក់ទងនឹងនយោបាយរបស់អង្គការថ្នាក់លើនោះទេ ហើយមួយរយៈក្រោយមកទៀតមានឈ្មោះ តា បាម ម្នាក់ទៀត ដែលមានខ្សែរយៈមកខាងតំបន់៥ ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យមកធ្វើជា សមាជិកនៅឃុំព្រះនេត្រព្រះដែរ ។ តា បាម តែងតែដើរធ្វើការ ជាមួយ តា ក្រក និង តា សន ដែរ» ។ នៅពេលប្រជាជនថ្មីដែល ខ្មែរក្រហមជម្លៀសមកពីកន្លែងផ្សេងៗមក ជន គឺជាអ្នកកត់ ឈ្មោះនិងសរសេររបាយការណ៍ ប៉ុន្តែគាត់មិនដឹងថា តាក្រក បែង ចែកឲ្យប្រជាជនទាំងនោះធ្វើការងារយ៉ាងម៉េចៗនោះទេ ពីព្រោះ គាត់ធ្វើអ្វីតាមតែបញ្ជាតែប៉ុណ្ណោះ ។ គណៈស្រុកព្រះនេត្រព្រះ នៅពេលនោះមាន តា ម៉ោង, តា សំអាត និង តា ខូ ។ ជន បាន និយាយទៀតថា «ខ្ញុំត្រូវបាន តា ក្រក បញ្ជូនទៅមើលការខុស ត្រូវខាងការងារលើកទំនប់នៅអាងត្រពាំងថ្មប្រហែលមួយឆ្នាំ ដូច្នោះ ខ្ញុំមិនសូវដឹងថានៅក្នុងភូមិឃុំនេះមានរឿងអ្វីខ្លះកើតឡើងនោះទេ» ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ស្ថានភាពមានការប្របូកប្របល់ ដោយសារមានការមិនទុកចិត្តគ្នា មេដឹកនាំក្នុងឃុំនិងស្រុកត្រូវបាន ចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ ខណៈពេលដែលពួកនិរតីបានចូលមកកាន់នៅ តំបន់៥ ។ តា ក្រក ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅខែវិសាខឆ្នាំ១៩៧៧ ចំណែកអ្នកដែលពាក់ព័ន្ធក៏ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួនយកទៅមួយចំនួនដែរ ។ តា សន ដែលជាអនុឃុំត្រូវបានសម្លាប់មុនពេលចាប់ខ្លួន តាក្រក ដោយសារបានប្រព្រឹត្តខុសសីលធម៌ ។ តា ម៉ោង, តា សំអាត និង

គា ខូ ដែលជា គណៈស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ក៏ត្រូវបានហៅយកទៅ រៀនសូត្របន្តបន្ទាប់ ហើយមិនបានឃើញគ្រូឡប់មកវិញឡើយ ។ ដោយឡែក ដន មិនត្រូវបានគេចាប់យកទៅជាមួយ គា ក្រក ទេ តែត្រូវបានបញ្ជូនទៅនៅភ្នំលៀប ដើម្បីដឹកនាំប្រជាជនធ្វើការខាង ទំនប់នៅស្ពានស្រែងមានកម្ពស់៣០ ម៉ែត្រ ។ ក្រោយមក យាយ ថែម បានមកទទួលជាគណៈស្រុកជំនួស គា ម៉ោង ។ ចំណែក ឃុំព្រះនេត្រព្រះត្រូវជំនួសដោយ គា ណុញ និងនារី ថា ។ ចំណែក ដន នៅរក្សាភ្នំនាងដែល និងត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យទៅមើល ការងារខាងកងចល័ត ។ ដន នៅចាំបានថា ពេលមួយដែល ជារដូវដកស្ទួយសភាពការណ៍កាន់តែអាក្រក់ទៅ ដោយសារកងទ័ព វៀតណាមជិតចូលមកដល់ អ៊ុយ ថែម លេខស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ដឹកនាំប្រជុំដោយមានការចូលរួមចាប់តាំងពីប្រធានក្រុមឡើងទៅ និងមានខាងទ័ពស្រុកបានមកចូលរួមនៅផ្ទះរបស់ យាយ ថែម ។ ពេលនោះ យាយ ថែម បាននិយាយថា « តើមិត្តណាដែលស្ម័គ្រ ចិត្តទៅច្បាំងជាមួយយួនសូមលើកដៃ » នៅខណៈនោះ អ្នកដែលចូល រួមបានលើកដៃទាំងអស់គ្នា ។ ប៉ុន្តែក្រោយមក យាយ ថែម មិនបានបញ្ជូនទៅវ័យ្យនតាមផែនការនោះទេ ។ បន្ទាប់ពីប្រជុំ ចប់ ដន បានត្រឡប់មកឃុំព្រះនេត្រព្រះដើម្បីប្រមូលផលស្រូវ វិញ ទោះបីជាទិន្នផលស្រូវដែលប្រមូលបានមានចំនួនច្រើនក៏ដោយ ប៉ុន្តែប្រជាជននៅតែហូបចុកមិនគ្រប់គ្រាន់ សូម្បីតែ ដន ផ្ទាល់

ក៏តម្រូវឲ្យហូបបបរមួយកាតូមានក្បាល៥ ទៅ៧ ម៉ែត្រដូចប្រជាជន ធម្មតាដែរលើកលែងតែពេលទៅប្រជុំម្តងៗទើប ដន បានហូប បាយ ។ ដន បានបញ្ជាក់បន្ថែមថា ទោះបីជានៅជំនាន់នោះគាត់ មានភ្នំនាងជាសមាជិកឃុំពិតមែន ប៉ុន្តែមិនសូវមានអ្នកណាមក រើរាល់ជាមួយគាត់ទេ ដូច្នេះកិច្ចការភាគច្រើនគាត់មិនបានដឹង ឡើយ ។

នៅពេលកងទ័ពវៀតណាមចូលមកនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ដន បានរៀនខ្លួនទៅជាមួយ គា ណុញ នារីថា និងកងទ័ពជាច្រើន ម៉ែត្រទៀតទៅនៅតំបន់ព្រៃមាត់ ។ នៅពេលមានការច្បាំងគ្នាកាន់ តែខ្លាំង ដន បានបន្តទៅលាក់ខ្លួននៅជួរភ្នំដងរែក ។ បន្ទាប់មក ដន បានចូលទៅរស់នៅក្នុងជំរំសាយអេច ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ប្រជាជន បានធ្វើមាតុភូមិនិរុត្តិមកកាន់ស្រុកកំណើតវៀតខ្លួនវិញ ។ ប៉ុន្តែ ដន បានសម្រេចចិត្តបន្តរស់នៅជាមួយខ្មែរក្រហមរស់នៅក្នុង ស្រុកម៉ាឡៃរហូតដល់បច្ចុប្បន្ន ។

នៅថ្ងៃបើកសវនាការបឋមលើសំណុំរឿង០០២នៅលើ ជនជាប់ចោទចំណាត់ថ្នាក់មាន ដន ជា, ខៀវ សំផន និង អៀង សារី គឺជាលើកទីមួយហើយដែល ដន មានឱកាសបានមកឃើញតុលាការ កាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដោយផ្ទាល់ភ្នែក ។ គាត់មានការ សប្បាយរីករាយនៅក្នុងចិត្តក្រៃលែងចំពោះវត្តមានរបស់គាត់ នៅតុលាការបន្ទាប់ពីបាននិយាយនូវរឿងរ៉ាវពិតដែលបានលាក់

ឈឹម ដន និង ឆាន់ យុ

ទុកនៅក្នុងចិត្តអស់រយៈពេលជាងសាមសិបឆ្នាំ ក្រោយពេលដែលរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំ ។ ដន មានវិប្បដិសារីដែលបានសម្លាប់កូសឱ្យរា ទាំងពីរហើយទីសម្បាច់ពោះមេដឹកនាំខ្មែរ ក្រហមដែលបានធ្វើឲ្យគាត់ក្លាយទៅជាយាតករ បែបនេះ ។ ដន និងអ្នកស្រុកជាច្រើនទៀតត្រូវ បានមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជំរកសន្តិភាព ដំណើរការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ដែលជាដំណើរការផ្សះផ្សាមួយរវាងជនដែល និងជនរងគ្រោះរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជា ។

នាយ ឈុនរិ

សវនាការលើករណី០០២ចាប់ផ្តើម ព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ចោទប្រកាន់

នៅថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១នេះ សវនាការជំនុំជម្រះរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាចាប់ផ្តើមដំណើរការសវនាការលើសំណុំរឿង០០២ ដែលសាធារណជនទូទៅបានទន្ទឹមនឹងចាំយូរនិងមានសារសំខាន់បំផុត ។ នៅក្នុងករណី០០២នេះ ជនជាប់ចោទទាំងបីរូប ឆន ជា, អៀង សារី និង ខៀវ សំផន គឺជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជាខ្ពស់បំផុតដែលនៅរស់មានជីវិត ។ ជុំវិញបរិវេណតុលាការទាំងមូលពោរពេញទៅដោយក្តីរំពឹងទុកក្នុងថ្ងៃបើកសវនាការដំបូងដែលថ្ងៃដំបូងនេះគឺបម្រុងទុកសម្រាប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ភាគីព្រះរាជអាជ្ញា ។

នៅពេលសវនាការពេលព្រឹកចាប់ផ្តើម អ្នកចូលរួមទាំងអស់ដែលមានដួងដា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រះសង្ឃ អ្នកសារព័ត៌មានជាតិ និងអន្តរជាតិ សិស្ស និស្សិត មន្ត្រីស្ថានទូត និងអ្នកតំណាងសង្គមស៊ីវិលកម្ពុជាបានចូលទៅខាងក្នុងសាល ហើយអង្គុយយ៉ាងពេញប្រៀបនៅក្នុងបន្ទប់សម្រាប់អ្នកមកចូលរួម ។

ដំណើរការជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៅថ្ងៃនេះចាប់ផ្តើមដោយមានភាពរអាក់រអួលខ្លះដោយសារប្រព័ន្ធប្រដាប់បំពង់សំឡេងរបស់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំមុខមានកំហុសបច្ចេកទេសក្នុងអំឡុងពេលនៃការពិភាក្សាអំពីបញ្ហារដ្ឋបាល ។ អ្នកបច្ចេកទេសរបស់តុលាការបានបំណាយពេលជាច្រើននាទីដើម្បីកែសភាពរអាក់រអួលទាំងនោះ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះនៅតែបន្តកិច្ចការទៅមុខទៀតដោយមិនបានគិតដល់ដំណាក់កាលនីតិក្រមរបស់សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំមុខដែលបានស្នើជាដូច្នោះការឲ្យមានការទទួលស្គាល់មេធាវីអន្តរជាតិរបស់ខ្លួនទេ ។ ទស្សនិកជនរក្សាភាពអត់ធ្មត់លែងបានហើយដោយសារតែការពន្យារពេលនិងកំហុសផ្នែកប្រព័ន្ធសំឡេងទាំងនេះ ។ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានប្រព័ន្ធសំឡេងទាំងនេះ ។ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានប្រៀបធៀបកំហុសបច្ចេកទេសនេះទៅនឹងការបំបាត់សំឡេងរបស់

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាសមូហភាពដែលសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះមិនត្រូវបានផ្តល់ឲ្យបញ្ចេញមតិទៅតុលាការ ។

ក្រោយពីការពន្យារពេលដោយសារកំហុសបច្ចេកទេសរួចមក អង្គជំនុំជម្រះបានរៀបរាប់សាឡើងវិញនូវប្រធានបទដែលនឹងត្រូវយកមកពិភាក្សាអំពីសំណុំរឿង០០២នៅថ្ងៃនេះ ។ ប្រធានបទទាំងនោះរួមមាន :

- ក) ប្រវត្តិសាស្ត្រទូទៅរបស់ខ្មែរក្រហម
 - ខ) រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
 - គ) តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទនីមួយៗក្នុងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
 - ឃ) គោលនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
 - ង) បទចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទទាក់ទងទៅនឹងដំណាក់កាលទី១ និងទី២នៃការដ្ឋានស្របជាជនចេញពីទឹកនៃនីមួយៗទៅកន្លែងមួយដោយបង្ខំនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
 - ច) បទចោទប្រកាន់ពិតប្រាកដនៃទម្រង់កម្ពុជាប្រឆាំងមនុស្សជាតិទាំងអំពើមនុស្សឃាត ការបំផ្លិចបំផ្លាញ ការដាស់ប្តូរទីលំនៅដោយបង្ខំ និងការបាត់ខ្លួន ។
- អង្គជំនុំជម្រះក៏បានធ្វើការកត់សម្គាល់ដែរថា នឹងរក្សាសិទ្ធិក្នុងការថ្លែងអំពី “ប្រធានបទផ្សេងទៀត” ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាមានរឿងរ៉ាវទាក់ទងនឹងប្រធានបទសំខាន់ចាំបាច់ណាមួយ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះមិនបានពិភាក្សាលម្អិតអំពីកត្តាអ្វីមួយដែលចៅក្រមនឹងយកមកពិចារណាអំពីការអនុវត្តសិទ្ធិបែបណាមួយនោះទេ ។ ចំណុចនេះនៅតែបន្តឲ្យមានការមិនដឹងពីដៃនកំណត់ពិតប្រាកដនៃករណី០០២ដែលហើយធ្វើឲ្យភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិងភាគីព្រះរាជអាជ្ញា និងអ្នកតាមដានដំណើរការតុលាការ

នៅតែមិនដឹងអំពីសេចក្តីណែនាំនៃដំណើរការទៅមុខក្នុងសវនាការ ។
**ការជំទាស់បឋមរបស់ក្រុមការពារក្តីទាក់ទងនឹងចៅក្រម
ខាតហ្វ្រាយត៍**

ក្រោយពីអង្គជំនុំជម្រះរៀបរាប់សារឡើងវិញអំពីព័ត៌មាន
បឋមទាក់ទងនឹងករណី០០២ ប៉ុន្តែមុននឹងព្រះរាជអាជ្ញាជាប់
ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក ក្រុមការពារក្តីរបស់ អៀង សារី
និង នួន ជា បាន ក្រោកឡើង ហើយនិយាយកាត់ដោយបានលើក
អំពីការជំទាស់បឋមមួយចំនួន ។ មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិរបស់
នួន ជា ឈ្មោះ ម៉ែឃើល ផេស្តមេន បានជូនដំណឹងទៅតុលាការថា
ក្រុមការពារក្តីរបស់ខ្លួនបានដាក់សំណើជូនកាលពីព្រឹកថ្ងៃនេះទៅ
អង្គជំនុំជម្រះដើម្បីស្នើឲ្យចៅក្រម ខាតហ្វ្រាយត៍ លាវែលពីមុខ
តំណែងដោយសារតែមានភស្តុតាងថា លោកស្រីចៅក្រមបានចូល
រួមប្រជុំជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី ហើយ
និងអគ្គលេខាធិការរងរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកកិច្ច
ការព្យាបាលលោកស្រី ប៉ាទីស្យា អូប្រាយអិន អំឡុងពេលដែល
លោកស្រីធ្វើទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសកម្ពុជា ។ មេធាវី ផេស្តមេន
បានអះអាងថា កិច្ចប្រជុំនោះបានបង្កើតមានភាពខុសខ្លួនហើយ
ហេតុដូច្នោះ មេធាវីទាមទារឲ្យចៅក្រម ខាតហ្វ្រាយត៍ លាវែល
ពីមុខតំណែងដោយអនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងមាត្រា៥៥៧នៃក្រមនីតិវិធី
ព្រហ្មទណ្ឌរបស់កម្ពុជា ។ មេធាវី
ផេស្តមេន បានអះអាងថា បញ្ហានេះ
ត្រូវតែដោះស្រាយឲ្យរួចសិន ហើយ
ចៅក្រមអង្គជំនុំជម្រះអន្តរជាតិ កាធីកា
ឡាហ្វី គួរតែមកជំនួសចៅក្រម ខាត
ហ្វ្រាយត៍ ចំពោះកៅអីនេះ ។

មេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង
សារី បានចូលរួមទាមទារបែបនេះជាមួយ
ក្រុមមេធាវីរបស់ នួន ជា ដែរ ប៉ុន្តែ
មានលក្ខណៈស្រាលជាងបន្តិចដោយ
ស្នើឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតខ្លះៗទាក់ទង
នឹងកិច្ចប្រជុំដែលបានកើតឡើងទាក់ទង

នឹងចៅក្រម ខាតហ្វ្រាយត៍ ដោយអនុលោមតាមវិធាន៣៥ ជា
ជាងស្នើឲ្យមានការលាវែលពីមុខតំណែងជាបន្តបន្ទាប់លោកស្រី
ចៅក្រម ខាតហ្វ្រាយត៍ ។ ម៉ែឃើល ខាណារ៉ាស មេធាវីអន្តរជាតិ
របស់ អៀង សារី បានអះអាងថា កិច្ចប្រជុំណាមួយរវាងចៅក្រម
អង្គជំនុំជម្រះនិងអ្នកតំណាងណាមួយរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាបន្តឲ្យមាន
ការសន្និដ្ឋានថា ព្រះរាជអាជ្ញាមានការរីករាយនឹង «អភ័យឯកសិទ្ធិ»
ពិសេសដែលមេធាវីការពារក្តីមិនបានរីករាយ ។ ការអះអាងនេះ
មានលក្ខណៈយ៉ាងស័ក្តិសមទៅនឹងសំណើដែលដាក់ជូនកាលពី
លើកមុនដោយក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី ដែលបាន
អះអាងដូចគ្នាថា សាលាក្តីខ្មែរក្រហមមិនបានធ្វើតាមមូលដ្ឋានគ្រឹះ
នៃតម្រូវការសវនាការយុត្តិធម៌នៃ «ភាពស្មើគ្នា» រវាងភាគី
ទាំងអស់នៅចំពោះមុខតុលាការទេ ដោយមិនបានផ្តល់ជូនដល់
ភាគីការពារក្តីនូវធនធានដូចគ្នាដែលភាគីដទៃមាន ។ ម៉ែឃើល
ខាណារ៉ាស បានអះអាងយ៉ាងត្រង់ៗថា យ៉ាងហោចណាស់
ចៅក្រម ខាតហ្វ្រាយត៍ គួរតែផ្តល់ការពន្យល់ណាមួយអំពីមូលហេតុ
ដែលកាត់បានដូចជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញា អេនឌ្រូ ខេលី ។
ម៉ែឃើល ខាណារ៉ាស ក៏បានស្នើផងដែរថាកំណត់ហេតុកិច្ចប្រជុំ
នោះគួរតែផ្តល់ជូនដល់ភាគីការពារក្តីនៅចំពោះមុខតុលាការឲ្យបាន
ឆាប់រហ័ស ។

អង្គជំនុំជម្រះទទួលស្គាល់ថា ខ្លួនយល់ពីអ្វីដែលក្រុមការ

កងនគរបាលកំពុងទទួលយកឯកសារមុនពេលចូលបន្ទប់សវនាការ

ពារក្តីដាក់សំណើជូន តែបានបញ្ជាក់ទៀតថា រាល់បញ្ហាទាំងអស់ ដែលបានលើកឡើងនៅពេលនេះត្រូវតែយកមកពិភាក្សាដាច់ដោយ ឡែកពីគ្នា ហើយក៏មិនត្រូវធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ការធ្វើសេចក្តីថ្លែង បើករបស់ព្រះរាជអាជ្ញាដែរ ។ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា ខ្លួន សូមធ្វើការបដិសេធ «ការប៉ុនប៉ងណាមួយក្នុងការបង្កាក់ដំណើរ ការរបស់សវនាការ» ហើយអង្គជំនុំជម្រះមិនទទួលយកសំណើណា មួយក្រៅពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកនេះទេ ។ ក្រោយពីសេចក្តី សម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ម៉ែឃើល ខណាវ៉ាស បានស្នើ សុំទិកាសធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលត្រៀមរៀបចំដោយ អៀង សារី រួចហើយដើម្បីថ្លែងទៅកាន់តុលាការ ។ អ្នកចូលរួម ទស្សនាម្នាក់ៗ បានអើតកឡើងចង់ដឹងថា តើ អៀង សារី អាច មានទិកាសធ្វើសេចក្តីថ្លែងនៅក្នុងតុលាការបានដែរឬទេ ដោយសារតែថ្មីៗនេះ ក្រុមការពារក្តីរបស់ខ្លួនបានប្រកាសថាជន ជាប់ចោទ អៀង សារី នឹងមិនធ្វើសក្តិកម្មនៅក្នុងអង្គសវនាការទេ ។ ប៉ុន្តែចៅក្រម បានបដិសេធនូវសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីនេះ ហើយបញ្ជាក់ថា អៀង សារី ត្រូវរង់ចាំ និងធ្វើសេចក្តីថ្លែង ការណ៍ណាមួយក៏បានដោយសារតែថ្ងៃនេះអង្គសវនាការបាន ប្រគល់ជូនភាគីព្រះរាជអាជ្ញារួចទៅហើយ ។

ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃករណី០០២របស់ព្រះរាជអាជ្ញា : កម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យជារដ្ឋធានាសករ

ក្រោយពីបញ្ហាជាបឋមបានដោះស្រាយរួច វេទិកាត្រូវ បានរៀបចំជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក ។ អង្គជំនុំជម្រះបានបង្គាប់កាលពីដំបូងថា សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក នេះត្រូវតែរៀបរាប់គ្រប់ប្រធានបទនិងបទឧក្រិដ្ឋទាំងអស់ដែល បានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយដែលចោទប្រកាន់ជនជាប់ ចោទដោយមិនកំណត់ការបង្គាប់ដាច់ណាតំណាងមួយពីអង្គជំនុំ ជម្រះទេ ។

ផ្នែកដំបូងនៃសេចក្តីថ្លែងការណ៍បឋមរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវបានរៀបរាប់ដោយសហព្រះអាជ្ញាជាតិ ជា លាង ។ ជា លាង បានរៀបរាប់ពីទស្សនៈរបស់ព្រះរាជអាជ្ញានៅក្នុងទិដ្ឋភាពទូទៅនៃ កម្ពុជាដែលជាមជ្ឈដ្ឋានដែលកាលនោះជីវិតមនុស្សម្នាក់ៗត្រូវបាន បន្តោកយ៉ាងគួបខាបជាទីបំផុតបញ្ហាដោយមជ្ឈិមបក្សរបស់ខ្មែរ

ក្រហម ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានបន្តអះអាងបន្ថែមទៀតថា បទឧក្រិដ្ឋ ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុង «រដ្ឋធានាសករ» នេះត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជា សោកនាដកម្មដ៏អាក្រក់បំផុតនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រទំនើបនេះ ហើយជាលទ្ធផលបង្កឲ្យមានការស្លាប់ «ដ៏ធំសម្បើម» ដែលតាម ការប៉ាន់ស្មានអាចមានចំនួនពី១,៧ទៅ២,២ លាននាក់ឬមួយ ភាគបួននៃប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូល ។

ដោយសារនេះជាផ្នែកមួយនៃការរៀបរាប់ពីអំពើហិង្សា ភាពក្នុងអំឡុងថ្ងៃបើកសវនាការនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាបានរៀប រាប់ប្រធានមួយចំនួននៃការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំចេញពី ទីក្រុងភ្នំពេញនិងទីប្រជុំជននានា ប្រធានបទអំពីលក្ខខណ្ឌជីវិតនៅ ឯសហករណ៍ និងការដ្ឋានការងារ ការបង្កើតប្រព័ន្ធសន្តិសុខទូទាំង ប្រទេស ការបង្ខំឲ្យរៀបការ និងបទល្មើសឧក្រិដ្ឋកម្មប៉ះពាល់ដូរភេទ មួយចំនួនរួមទាំងការរំលោភដូរភេទ ការធ្វើទុកបុកម្នេញដល់ពុទ្ធ សាសនា អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែលប្រព្រឹត្តឡើងដើម្បីប្រឆាំង នឹងជនជាតិភាគតិច ចាមមូស្លីម និងជនជាតិភាគតិចរៀតណាម-ខ្មែរ និងអំពើព្រៃផ្សៃប្រព្រឹត្តឡើងដើម្បីប្រឆាំងជនជាតិរៀតណាម ស្នូតត្រង់ក្នុងអំឡុងពេលដែលយោធាខ្មែរក្រហមវាយលុកចូល ប្រទេសរៀតណាម ។

ប្រវត្តិនិងការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំចេញពីទីក្រុងទូទាំងប្រទេស

ព្រះរាជអាជ្ញាចាប់ផ្តើមធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ខ្លួន ដោយរៀបរាប់អំពីបទឧក្រិដ្ឋជាក់លាក់ជាច្រើនដែលប្រព្រឹត្តឡើង ដោយខ្មែរក្រហម ដោយបង្ហាញអំពីការរៀបរាប់តាមរយៈក្រាហ្វិក នៅលើផ្ទាំងអេក្រង់ដែលបង្ហាញអំពីការជម្លៀសប្រជាជនដោយ បង្ខំចេញពីទីក្រុង ។ ការជម្លៀសប្រជាជននេះកើតឡើងដោយ ហេតុការណ៍ពីរផ្សេងគ្នា ។ ក្រោយពីខ្មែរក្រហមទទួលជ័យជម្នះ ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ការជម្លៀសកើតមានឡើង តាមរយៈការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅរបស់ប្រជាជនដែលរស់នៅទីក្រុង ដោយបង្ខំឲ្យទៅកាន់ទីជនបទទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ ជា លាង បាន បន្តទៀតថា ព្រះរាជអាជ្ញានឹងបញ្ជាក់ថា ខ្មែរក្រហមបានកាន់កាប់ ទីក្រុងដែលពោរពេញទៅដោយជនភៀសខ្លួនជាច្រើនដោយសារ សង្គ្រាមស៊ីវិលដែលជនភៀសខ្លួនទាំងនោះកំពុងតែប្រឈមមុខនឹង វិបត្តិខ្វះជំនួយមនុស្សធម៌រួចទៅហើយ ហើយក្រោយមកជនភៀស

ខ្លួននោះមិនទទួលបានជំនួយមនុស្សធម៌ពីសហគមន៍អន្តរជាតិទេ ។ ជា លាង បានរៀបរាប់អំពីស្ថានភាពរបៀបដែលជនស៊ីវិលនៅក្នុងទីក្រុងកាលពីដំណាក់កាលដំបូងប្រជាជនទាំងនោះមានក្តីសុខដុំនិយមថា ទីបំផុតសន្តិភាពបានមកដល់ប្រទេសកម្ពុជា ហើយតែក្តីសង្ឃឹមនេះត្រូវបានរលាយសាបសូន្យទៅវិញដោយរបបដ៏ព្រៃផ្សៃមួយនេះដែលភ្លាមៗនោះប្រជាជនត្រូវបានបង្ខំឲ្យចាកចេញពីលំនៅដ្ឋានទៅកាន់ទីជនបទដោយមិនបានផ្តល់តម្រូវការចាំបាច់សម្រាប់ការរស់រានមានជីវិតឡើយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងទៀតថា អ្នកជំនាញអំពីរបបខ្មែរក្រហមម្នាក់ឈ្មោះ ថៃន យៀវនិន បានធ្វើការប៉ាន់ប្រមាណថាប្រជាជនប្រមាណជាមួយម៉ឺននាក់បានស្លាប់អំឡុងពេលនៃការជម្លៀសនាដំណាក់កាលដំបូងហើយព្រះរាជអាជ្ញាបានសន្តិសុខថា អៀង សារី ផ្ទាល់ក៏បានសារភាពនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍កាលពីឆ្នាំ១៩៧៧ដែរថាប្រជាជនពីរពាន់ទៅបីពាន់នាក់បានស្លាប់ក្នុងអំឡុងពេលនៃការជម្លៀសនោះ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានបន្តទៀតថា ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានកុហកបោកប្រាស់ដោយចេតនាដោយប្រកាសថា អតីតទាហាននិងមន្ត្រីរបស់របប លន់ នល់ ក្រៅពី «ជនក្បត់» ទាំងប្រាំពីរនាក់ដែលជាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់របស់ លន់ នល់ នឹងទុកជីវិតបើសិនជាមន្ត្រីទាំងនោះយល់ព្រមចុះចាញ់ ។ តែការពិត អ្នកដែលព្រមចុះចាញ់ត្រូវបានយកទៅសម្លាប់ចោលតាមការបញ្ជារបស់ថ្នាក់ដឹកនាំកម្ពុជា

ប្រជាធិបតេយ្យទៅវិញ ។

លក្ខខណ្ឌជីវិតនៅឯការដ្ឋានការងារ និងតាមសហករណ៍

ប្រធានបទបន្ទាប់របស់ព្រះរាជអាជ្ញាក៏អំពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅឯការដ្ឋានការងារនិងនៅតាមសហករណ៍ទូទាំងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ជា លាង បានអះអាងថា ភ័យខ្លាចបានបញ្ជាក់ថា «ទិដ្ឋភាពនៃជីវិត» នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលបានបង្កើនប្រទេសរបស់ខ្លួនឲ្យធ្លាក់ចូលទៅក្នុង «កុក្រដាពន្លឺ» ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានបន្តទៀតថា រដ្ឋាភិបាលមជ្ឈិមរបស់ខ្មែរក្រហម «ដឹងយ៉ាងច្បាស់» និង «បានគ្រប់គ្រង» ទីតាំងទីក្រុងកម្ពុជារបស់ករណី០០២ ដែលលក្ខខណ្ឌរស់នៅមានលក្ខណៈលំបាកខ្លាំង ។ ទោះបីជាមានការទទួលស្គាល់ពីភាពទុក្ខសោកនិងការស្លាប់ប្រជាជនរាប់ពាន់នាក់ក៏ដោយ ក៏ប្រជាជនស្នាក់នៅតែធ្វើការងារយ៉ាងលំបាកដោយកង្វះអនាម័យនិងជួបប្រទះនូវការអត់យ្មាន ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានបកស្រាយថា មេដឹកនាំនៅតែបន្តដលិតកម្មស្រូវដោយគ្មានគិតពីតម្លៃជីវិតមនុស្សដែលចេះតែស្លាប់បន្តបន្ទាប់នោះទេ ។ ក្រោយពីព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាក់ទងនឹងការដ្ឋានការងារនិងនៅតាមសហករណ៍ចប់ អង្គជំនុំជម្រះបានបង្គាប់ឲ្យមានអង្គសវនាការទាំងមូលសម្រាកនៅម៉ោង១០:៣០ ព្រឹក ។

សំណើរបស់ អៀង សារី សុំចាកចេញពីបន្ទប់សវនាការ

អៀង សារី ក្នុងសវនាការវិទ្ធិការ ឆ្នាំ២០១១ (រូបថត អ.វ.ភ.ក)

ក្រោយពីសម្រាករួច អៀង សារី បានស្នើតាមរយៈមេធាវីរបស់ខ្លួនដើម្បីចាកចេញពីបន្ទប់សវនាការទៅកាន់បន្ទប់រង់ចាំដែលខ្លួនអាចចូលរួមស្តាប់ពីចម្ងាយ បានតាមរយៈបច្ចេកវិទ្យាសំឡេងរបស់តុលាការដោយសារតែខ្លួនឈឺខ្លាំងមិនអាចអង្គុយយូរបាន ។ អង្គជំនុំជម្រះបានបដិសេធសំណើនេះដោយបញ្ជាក់ថា នេះគឺជារឿងសំខាន់ណាស់ដែលជនជាប់ចោទម្នាក់ៗស្តាប់អំពីបទចោទប្រកាន់មកលើខ្លួនដែលកំពុងតែរងការចោទប្រកាន់ ។

អៀង សារី ត្រូវបានមើលឃើញថាមានការអល់ដៃក ក្នុងចិត្តដោយសារតែសំណើរបស់ខ្លួនត្រូវបានបដិសេធ ហើយ អៀង សារី មើលទៅដូចជាមានភាពជ្រុលច្រាលក្នុងចិត្តខុស ពីធម្មតាដែរ ។ អង្គការសុខាភិបាលបានអនុញ្ញាតឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាបន្ត សេចក្តីថ្លែងរបស់ខ្លួនទៅមុខទៀត ។ ប៉ុន្តែនៅតែមានការរំខានដែល មិននឹកស្មានដល់ដែលខណៈពេលដែលអ្នកយាមជាច្រើននាក់និង បុគ្គលិករបស់តុលាការដើរទៅជិត អៀង សារី ដើម្បីជួយសម្រួល កៅអីរបស់គាត់ពេលដែល អៀង សារី អាចរំកិលកៅអីរបស់គាត់ បានតិចតួច ។

តុលាការបានចាត់វិធានការសំខាន់មួយនៅពេលដែល បុគ្គលិកទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលយ៉ាងហ្មត់ចត់របស់តុលាការចូល ទៅកាន់ អៀង សារី ដើម្បីជួយសម្រួលខ្លួនរបស់គាត់ហើយជួយ សម្រួលកៅអីរបស់គាត់ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានពិភាក្សាអំពីការមិន អើពើដោយរបបខ្មែរក្រហមចំពោះមនុស្សគ្រប់រូបដោយមិន យល់ថាអ្នកនោះគឺជាចាស់ដរាបណាអ្នកជំនឿយ ។

ការជម្លៀសប្រជាជនលើកទីពីរទៅកាន់ភូមិភាគពាយព្យ

ក្រោយពីរៀបរាប់អំពីអវត្តមាននៃការថែទាំសុខភាពនៅ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជា លាង បានឯកទេសការរៀប រាប់ពីភាពឃោរឃៅ ការអត់ឃ្លាន ភាពបន្តោកខ្លួនដែលជាលទ្ធផល នៃការបង្ខំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរលំនៅដ្ឋានរបស់ប្រជាជនកម្ពុជារាប់ ពាន់នាក់ជាលើកទីពីរទៅកាន់ភូមិភាគពាយព្យ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា បានបញ្ជាក់ថា ការផ្លាស់ប្តូរលំនៅដ្ឋានដោយបង្ខំបែបនេះបង្កឱ្យ មានការរង់ទុក្ខយ៉ាងធំធេងចំពោះប្រជាជនទូទៅដោយសារតែភូមិ ភាគនោះមិនបានត្រៀមទុកជាមុនសម្រាប់ទទួលប្រជាជនរាប់សែន នាក់នោះទេ ។ ការអត់ឃ្លានបានកើតឡើងជាទូទៅនៅភូមិភាគ ពាយព្យហើយព្រះរាជអាជ្ញាបានដកស្រង់អ្នកដែលបានឃើញ ហេតុការណ៍នេះផ្ទាល់ភ្នែកជាច្រើនរូបដែលបានជួបប្រទះនូវការ អត់ឃ្លាន ហើយក៏កើតមានហេតុការណ៍ស៊ីសាច់មនុស្សផងដែរ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានអះអាងផងដែរថា ជនស៊ីវិលដែលត្រូវបាន បញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយព្យត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជន «គ្មានតម្លៃនិង រស់នៅ» របស់ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហម ដោយសារតែអ្នកនោះ ជាអតីតអ្នកធ្លាប់រស់នៅទីក្រុងដែលមិនត្រូវបានទុកចិត្តដោយរបប

កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទេ ។

ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដល់ពុទ្ធសាសនា

បន្ទាប់មក ព្រះរាជអាជ្ញាបានពិភាក្សាអំពីបទចោទប្រកាន់ របស់ខ្លួននៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញមកលើពុទ្ធសាសនានៅក្នុងរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យដែលព្រះរាជអាជ្ញាបានពិពណ៌នាថាបានកើតឡើង «ជាប្រព័ន្ធ» ទូទាំងប្រទេស ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានរៀបរាប់ឡើងវិញ អំពីហេតុការណ៍ផ្ទាល់ភ្នែកជាច្រើន ហើយបានបញ្ជាក់ស្តីពីស្ថាន ជាទុរយោបាយនៃពាក្យស្នាក់នៅសាសនារបស់ខ្មែរក្រហមដែលបាន ចាត់ទុកពុទ្ធសាសនាជាគ្មានប្រយោជន៍នៃរូប «ស៊ីម៉ង់ត៍» ហើយបាន ចាត់ទុកពុទ្ធសាសនាជាជនខ្ជិលច្រអូសដែលគេបង្កើតពីលកម្មនៅក្នុង សង្គម ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់ទៀតថា ព្រះសង្ឃត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យសឹកក្រោមការកំរាមកំហែងនិងកាប់សម្លាប់ ខណៈពេលដែល ទីតាំងសាសនាមួយចំនួនដូចជា វត្តអារាមត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញនិង ផ្លាស់ប្តូរទៅជាយានដឹកសម្ភារៈ កុក ឬជាក់នៃនិយោគមនុស្ស ។

ការបង្ខំឱ្យរៀបការ និងបទឧក្រិដ្ឋទាក់ទងនឹងផ្ទះភេទ

ការរៀបការដោយបង្ខំគឺជាប្រធានបទបន្ទាប់ដែលត្រូវ យកមកពិភាក្សាដោយព្រះរាជអាជ្ញា ។ ជា លាង បានបញ្ជាក់ថា គោលនយោបាយរៀបការដោយបង្ខំក្នុងរបបខ្មែរក្រហមបានប៉ះ ពាល់ដល់ប្រជាជនកម្ពុជា «រាប់ពាន់នាក់» ដែលទទួលរងនូវការធ្វើ បាបដល់រាងកាយនិងផ្លូវចិត្ត ។ ការរៀបការដោយបង្ខំត្រូវបាន កំណត់ថាជាទិដ្ឋភាពមួយនៃទស្សនៈរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអំពីរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថាជារដ្ឋធានាសករ ។ ដោយសារតែជាទិដ្ឋភាព មួយនៃគោលនយោបាយរៀបការដោយបង្ខំ ព្រះរាជអាជ្ញាបាន ចោទប្រកាន់ថា ស្ត្រីត្រូវបានផ្តល់ជា «វត្ថុរង» ដល់យោធិនិយោគ ដែលត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិឱ្យជ្រើសរើសស្ត្រីដែលចាត់តាំងដោយ អង្គការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានកត់សម្គាល់ថា ខ្មែរក្រហមបានតម្រូវ ឱ្យស្ត្រីរួមភេទ ហើយខ្មែរក្រហមក៏បានតាមដានមើលដំណើរការ រួមភេទនោះដែរចំពោះស្ត្រីដែលទើបរៀបការរួច ។ ប្រការនេះ បង្កឱ្យមានការរំលោភផ្លូវភេទជាច្រើនរណីនៅក្នុងបុព្វបទនៃការ រៀបការដោយបង្ខំនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ផ្ទុយមកវិញ កូស្តេហ៍ដែលមានទំនាក់ទំនងស្នេហាក្រៅ រង្វង់រៀបការដែលរៀបចំដោយខ្មែរក្រហមត្រូវបានចាត់ទុកថាមាន

កំហុសទុក្ខដ្ឋ ្នុសសីលធម៌» ដោយរបបខ្មែរក្រហម ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងទៀតថា ជនរងគ្រោះទាំងនេះគឺត្រូវទទួលបាននូវការដាក់កុក ឬសម្លាប់ដោយសារតែបានស្រឡាញ់គ្នាមិនមានការយល់ព្រមពីរបបនេះ ។

មន្ទីរសន្តិសុខ និងទីតាំងពិបាក

ក្រោយមក ព្រះរាជអាជ្ញាបានឯកមកបកស្រាយអំពីប្រព័ន្ធសន្តិសុខទូទាំងប្រទេសនិងទីតាំងពិបាកដែលបង្កើតឡើងដោយខ្មែរក្រហមនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថា ពារុណកម្ម និងការសម្លាប់គឺជាបែបដៃនៃអនុវត្តរបស់ខ្មែរក្រហមមុនថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ទៅទៀតតែសកម្មភាពព្រៃផ្សៃទាំងអស់នេះកើតឡើងយ៉ាងខ្លាំងក្រោយពេលដែលរបបនេះទទួលបានជ័យជម្នះទាំងស្រុងទូទាំងប្រទេស ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងទៀតថា មន្ទីរសន្តិសុខជាង២០០ កន្លែងត្រូវបានបង្កើតឡើងភ្លាមៗ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្រោយពេលដែលខ្មែរក្រហមទទួលបានអំណាច ។ មន្ទីរសន្តិសុខរបស់ខ្មែរក្រហមគឺមានលក្ខណៈព្រៃផ្សៃនិងមានគោលដៅច្បាស់លាស់ដោយសារតែអ្នកដែលត្រូវចាប់ខ្លួនម្នាក់ៗ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយកំហុសក្នុងកិច្ចការ ឬចាត់ទុកអ្នកនោះថា «មានសក្តានុពលជាសត្រូវ» ដែលត្រូវតែចាប់ខ្លួនធ្វើពារុណកម្មនិងសម្លាប់ចោលដោយគ្មានការពិចារណាត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងដែលមានថា គឺជននោះបានប្រព្រឹត្តិដួងដែលបានចោទប្រកាន់ដែរឬអត់ ។ មន្ទីរសន្តិសុខរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជាកន្លែងដែលអ្នកទោសត្រូវធ្វើពលកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ការរំលោភបំពាន ការធ្វើពារុណកម្ម និងលក្ខខណ្ឌជីវិតប្រកបដោយអមនុស្សធម៌ទូទៅផ្សេងទៀត និងការសម្លាប់ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានផ្តល់នូវទទាហរណ៍មួយចំនួននៃការរំលោភ ការធ្វើពារុណកម្ម និងការសម្លាប់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខ នៅក្នុងក្រាហ្វិកយ៉ាងលម្អិតដែលនាំមកនូវភាពព្រៃផ្សៃដែលខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងកុករបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទៅកាន់អ្នកចូលរួមនៅក្នុងតុលាការ ។

អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចំពោះជនជាតិភាគតិចនិងរៀតណាម

ព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់ស្រួលៗ អំពីទស្សនៈរបស់ខ្លួនចំពោះបទទុក្ខដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ដែលបានចោទប្រកាន់ប្រឆាំង

នឹងជនជាប់ចោទដោយបានផ្តល់ការអំណះអំណាងពីការគោលដៅនៃការបំផ្លិចបំផ្លាញមកលើជនជាតិចាមមូស្លីមនៅកម្ពុជានិងសហគមន៍ជនជាតិភាគតិចរៀតណាម ។ ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមមានបំណងលុបបំបាត់ចោលជាតិពន្ធុផ្សេងៗ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាហើយដើម្បីធ្វើកិច្ចការនេះ ខ្មែរក្រហមបានបំផ្លាញទាំងស្រុងនូវក្រុមជនជាតិភាគតិចចាមនិងរៀតណាម ។

អំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាតិចាម

ព្រះរាជអាជ្ញាបានរៀបរាប់អំពីករណីប្រល័យពូជសាសន៍មកលើជនជាតិចាមយ៉ាងលម្អិតដោយរួមបញ្ចូលទាំងការចោទប្រកាន់យ៉ាងជាក់ច្បាស់ថាជនជាប់ចោទផ្ទាល់បានចេញសេចក្តីសម្រេចឲ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងអំឡុងពេលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដោយបញ្ជាឲ្យកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមធ្វើការបំផ្លិចបំផ្លាញជនជាតិចាមជាក្រុម ។ ការបំផ្លិចបំផ្លាញនេះរួមមានថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានតាមដានគ្រប់ដំហែនយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការកំណត់រកអត្តសញ្ញាណនិងសម្លាប់ជនជាតិចាម ហើយសហគមន៍ចាមត្រូវបានកំណត់ទិសដៅក្នុងការសម្លាប់ជាទ្រង់ទ្រាយធំ ប្រសិនបើបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវបានស្គាល់ថាជាចាម ។ ជាលាងបានកំណត់សម្គាល់ផងដែរថា ជនជាតិចាមមូស្លីមបានស្លាប់ក្នុងអត្រាច្រើនជាងជនជាតិកម្ពុជាទៅទៀតក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបើតាមការសិក្សាផ្នែកប្រជាសាស្ត្រ ។

អំពើប្រល័យពូជសាសន៍មកលើជនជាតិភាគតិចរៀតណាម-ខ្មែរ

ដូចគ្នាទៅនឹងជនជាតិចាមមូស្លីមដែរ ព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថា ជនជាតិភាគតិចរៀតណាម-ខ្មែរគឺជាជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្រោមស្នាដៃរបស់ខ្មែរក្រហមនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានកត់សម្គាល់ថា ជនជាតិភាគតិចរៀតណាមបានរស់នៅក្នុងតំបន់ដីជាក់លាក់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអស់រយៈពេលយូរមកហើយ ហើយថា តំបន់ទាំងនេះមានលក្ខណៈធម្មតា ហើយត្រូវបានដឹងទូទៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានរៀបរាប់ពីទីតាំងទុក្ខដ្ឋនៃករណី០០២ នៅក្នុងខេត្តព្រៃវែងនិងស្វាយរៀងថាជាតំបន់ដីជាក់លាក់មួយដែលអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងប្រឆាំងនឹងជនជាតិ

ភាគតិចរៀនណាម - ខ្មែរនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានចោទប្រកាន់ថាគោលនយោបាយទូទៅរបស់ខ្មែរក្រហមគឺដើម្បីសម្រាប់គ្រប់ជនជាតិភាគតិចរៀនណាមទាំងអស់ឲ្យបានឆាប់បំផុតតាមតែអាចធ្វើទៅបាន ។ ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមក៏បានហៅជនជាតិរៀនណាមនោះដោយប្រើភាសាក្នុងន័យបន្ថែមតម្លៃគឺ «យួន» ។ លើសពីនេះ បើតាមប្រសាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាថ្នាក់ដឹកនាំរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានចេញបញ្ជាថា ក្មេងៗ ដែលកើតចេញពីការរៀបការរវាងខ្មែរនិងរៀនណាម - ខ្មែរត្រូវចាត់ទុកថាជាប់សាច់យាមម្តាយ ។ ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមអះអាងថា ប្រសិនបើម្តាយមានឈាមជ័រជាជនជាតិភាគតិចរៀនណាមនោះកូនដែលកើតមកគឺជារៀនណាមហើយកូននោះត្រូវតែសម្លាប់ចោលព្រោះកូននោះបានប្រើឈ្មោះម្តាយដែលជាជនជាតិរៀនណាម ។

ការវាយប្រហារមកលើជនស៊ីវិលរៀនណាមអំឡុងពេលការវាយលុកចូលទឹកដីរៀនណាម

ព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានពិភាក្សាផងដែរអំពីភាពយោឃោដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហមប្រឆាំងនឹងជនជាតិរៀនណាមអំឡុងពេលដោះស្រាយប្រឆាំងអាវុធដែលកើតឡើងរវាងកម្ពុជានិងរៀនណាម ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងទៀតថាជនស៊ីវិលរៀនណាមត្រូវបានចាប់ខ្លួនអំឡុងពេលការវាយឆ្លុកតាមព្រំដែន ហើយអ្នកទាំងនោះត្រូវបានយកមកដាក់កុក ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់ ។

ព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់ថា សកម្មភាពទាំងនេះគឺជាបទល្មើសឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមដោយការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ ។

បន្ទុកម្នាក់នៅក្នុងកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៧៨

ការប្រយុទ្ធគ្នាតាមបណ្តោយព្រំដែនរៀនណាមគឺពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើបន្ទុកម្នាក់ដ៏ធំមួយនៅក្នុងកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៧៨ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់ទៀតថា ថ្នាក់ដឹកនាំរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានមន្ទិលសង្ស័យចំពោះ

ភាពស្មោះត្រង់ទៅលើកម្មវិធីបុគ្គលិកក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយក្រោយមកបានចេញបទបញ្ជាឲ្យមានការធ្វើបន្ទុកម្នាក់ដ៏ធំនៅក្នុងកម្ពុជានេះ ។ បន្ទុកម្នាក់ចាប់ផ្តើមឡើងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយទីបំផុតបានឆក់យកជីវិតមនុស្សអស់ពីមួយសែនទៅពីរសែនប្រាំម៉ឺននាក់ដែលធ្វើឲ្យបន្ទុកម្នាក់នេះក្លាយជាទាហានណែតមួយកត់នៃការសម្លាប់ដ៏ទ្រង់ទ្រាយធំដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហម ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានផ្តល់មតិថា មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមរួមទាំងជនជាប់ចោទផងបានបញ្ជាក់ថាសេដ្ឋកិច្ចសេដ្ឋកិច្ចសេដ្ឋកិច្ចសង្គ្រាមបានទេ ជាពិសេសកម្មវិធីបុគ្គលិកខ្មែរក្រហម ។ ជនជាប់ចោទគឺជាមនុស្សដែលបានពាក់ព័ន្ធ និងដឹងយ៉ាងច្បាស់ពីការធ្វើបន្ទុកម្នាក់នេះ ដោយធ្វើឲ្យជនជាប់ចោទទាំងបីនេះត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយផ្ទាល់ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់ទៀតថា អំពើបន្ទុកម្នាក់ទាំងនេះគឺជាទម្ងន់មួយដែលតម្រូវឲ្យមានការគិតទុកនិងរៀបចំទុកជាមុននឹងអនុវត្តការងារនេះបាន ។ ទាហានណែតដូចជាមានសាក្សីម្នាក់បានរៀបរាប់អំពីទោះជាជាប្រើត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីដឹកមនុស្សទៅសម្លាប់នៅទីតាំងពិបាកពិបាកព្រោះចំនួននៃជនរងគ្រោះដែលបានគ្រោងទុកមានចំនួនយ៉ាងច្រើន ។ ព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានកូសបញ្ជាក់ត្រង់ៗថា ខ្លួននឹងបង្ហាញសក្ខីកម្មដែលបានអះអាងថា ជនជាប់ចោទ នួន ជា បានចូលរួមក្នុងដំណើរការនោះផ្ទាល់នៅក្នុងសកម្មភាពបន្ទុកម្នាក់ក្នុងកម្ពុជា ។

សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជា លាង

សេចក្តីថ្លែងការណ៍បញ្ចប់ដោយព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ

សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជា លាង បានធ្វើការសន្និដ្ឋានដោយធ្វើការសង្ខេបអំពីបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់រួមទាំងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ។

ជា លាង បានអះអាងថា ជនជាប់ចោទក៏ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងជនជាតិភាគតិចចាមមូស្លីមនិង

«គ្មានអ្វីត្រូវសង្ស័យទ្រង់ថា ជនជាប់ចោទក៏ជាកត្តាជំរុញ» ដែលនៅពីក្រោយខ្នងគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហមហើយ ជនជាប់ចោទទាំងនេះត្រូវទទួលខុសត្រូវពីបទឧក្រិដ្ឋនីមួយៗ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ ហើយបានបញ្ជាក់ទៀតថា ព្រះរាជអាជ្ញានឹងចាត់ទុកបទឧក្រិដ្ឋទាំងនេះជា «វិធានការតូចមួយនៃភាពយុត្តិធម៌» សម្រាប់ជនរងគ្រោះរាប់លាននាក់នៃ របបខ្មែរក្រហម ។ ជា លាង បានផ្តល់ឱកាសបន្តទៅសហភាពព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី ។

សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី

សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី

ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី ទទួលបានឱកាសក្នុងការនិយាយដើម្បីធ្វើការសង្កេត និងពិភាក្សាពិត្នូទាំងដាក់លាក់និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទនៃសំណុំរឿង ០០២ ។ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថា ការកើតឡើងនៃករណី០០២ គឺឈរលើគោលការណ៍ថា «បុគ្គលគ្រប់រូបគឺជាលទ្ធផលនៃតម្លៃ» ហើយសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាននៃបុគ្គលម្នាក់ៗពិតជាមានតម្លៃខ្លាំងណាស់ ។ លោក ខេលី បាន

ជនជាតិភាគតិចរៀតណាម-ខ្មែរព្រមទាំងការរាតត្បាតនៃការរីករាលដាលនិងការវាយប្រហារជាលក្ខណៈប្រព្រឹត្តិមកលើជនស៊ីវិលកម្ពុជាដែលជាសមាសភាពចាំបាច់ក្នុងការចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។ ការវាយប្រហារទាំងអស់នេះបង្កឱ្យមានមនុស្សស្លាប់ពី១,៧លាន ទៅ ២,២លាននាក់ ហើយបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយសារតែអ្នកនោះមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធដ្នែកនយោបាយ និងជាតិពន្ធនាគារដោយសារតែថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមចាត់ទុកជនស៊ីវិលនិងជនជាតិដែលរស់នៅកម្ពុជាដែលមិនមែនជាខ្មែរទាំងអស់ គឺជាជនដែលអាចជាសត្រូវ ។ ទីបំផុត ព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថា ភ័ស្តុតាងនឹងបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទត្រូវទទួលខុសត្រូវពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមផ្សេងៗ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដោះស្រាយប្រដាប់អាវុធរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងរៀតណាម ។

ជា លាង បានបញ្ជាក់ថា ភ័ស្តុតាងបានបង្ហាញថា

បញ្ជាក់ផងដែរថា ភាពយោរយៅនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានបញ្ជាក់អំពីឧក្រិដ្ឋភាពនៃការត្រួតត្រាទៅលើសេចក្តីត្រូវការរបស់រដ្ឋជាជាងការផ្តល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានដល់បុគ្គលម្នាក់ៗ ។ លោក ខេលី បានចោទប្រកាន់ទៅជនជាប់ចោទថា ដោយភាពនឹងគិតនុលដើម្បីសម្រេចទិសដៅបដិវត្តន៍ដាច់ខាតរបស់ខ្លួនជនជាប់ចោទ និងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដទៃទៀត «បានកេងចំណេញពីមនុស្សគ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់នូវអ្វីដែលមនុស្សទាំងនោះនៅរស់» ។ លោក ខេលី បានអះអាងថា «ដែនកំណត់នៃភាពមហន្តរាយយ៉ាងធំធេងដែលបានកើតឡើងយ៉ាងអំពើចិត្ត» ក្រោមការប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទនៅលើទឹកដីកម្ពុជា «មិនមានតម្លៃស្មើនឹងសម័យទំនើបទេ» ដែលបុគ្គលគ្រប់រូបត្រូវទទួលបានទេ ។

ទាក់ទងទៅនឹងភាពដាក់លាក់នៃករណី០០២ លោក ខេលី បានធ្វើការសង្ខេបពីទិដ្ឋភាពទូទៅរបស់ភាគីព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹង

សហគ្រឹះកម្មរួមដែលភាគីព្រះរាជអាជ្ញាបានចោទប្រកាន់ជនជាប់
ចោទថាជាសមាជិកនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សហគ្រឹះ
កម្មរួមមានប្រធានបទទូទៅចំនួនប្រាំគឺ :

- ១) ការជម្លៀសដោយបង្ខំ
- ២) ការដាក់ជាទាសភាពនៅការដោះស្រាយនិងសហការណ៍
មកជនស៊ីវិល
- ៣) ការប្រើប្រាស់អំពើហិង្សាដើម្បីកម្ទេចអ្នកដែលចោទ
ជាសត្រូវ
- ៤) ការធ្វើទុកបុកម្នេញពុទ្ធសាសនិក អ្នកកាន់សាសនា
ចាមមូស្លីម ជនជាតិភាគតិចរៀតណាម និងក្រុមជនជាតិភាគតិចនិង
- ៥) ការរៀបការដោយបង្ខំដើម្បីបង្កើតកម្មវិធីមនុស្ស

លោក ខេលី បានរៀបរាប់ប្រវត្តិសង្ខេបនៃចលនាបក្ស
កុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដោយពង្រឹងអំពីប្រវត្តិរូបរបស់ជនជាប់ចោទ
នីមួយៗ ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងទៅនឹងមេដឹកនាំ
ដែលបានស្លាប់ ហើយគឺ សាឡុត ស ហៅ ប៉ូល ពត ។ លោក
ខេលី បានអះអាងថា ប្រវត្តិវិវឌ្ឍន៍នៃចលនាខ្មែរក្រហមដែល
បានផ្លាស់ប្តូរទៅជាខ្មែរក្រហមនិងការជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយអង្គការរបស់
ជនជាប់ចោទជាមួយគ្នានឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជាខ្ពស់ផ្សេងទៀត
និងបញ្ជាក់អំពីគម្រោងដែលបានរៀបចំទុកជាមុននៃបទឧក្រិដ្ឋដែល
បានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

បន្ទាប់មក លោក ខេលី បានបង្ហាញពីកំនួសព្រាងអំពីប្រវត្តិ
រូបដោយសង្ខេបរបស់ជនជាប់ចោទនីមួយៗ ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់
អំពីការអះអាងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាដែលថាជនជាប់ចោទទាំងអស់
គឺជាសមាជិករបស់ថ្នាក់ដឹកនាំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យហើយ
គឺជាអ្នកដែលដឹងព្រមគ្រប់បែបយ៉ាងអំពីបទឧក្រិដ្ឋដែលបានកើតឡើង
ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ថ្ងៃទីមួយបានបញ្ចប់ភ្លាមបន្ទាប់ពីលោក ខេលី ផ្តល់ទិដ្ឋ
ភាពរួមនៃភ្នាក់ងាររបស់ ខៀវ សំផន នៅក្នុងចលនាខ្មែរក្រហមនិង
រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលហាក់បីដូចជាធ្វើឲ្យ ខៀវ
សំផន មានអារម្មណ៍អន្ទះសានិងធ្វើឲ្យកាត់ឯកខ្លួនទៅពីភាពរាជ
មួយមេធាវីរបស់ខ្លួនជាច្រើនសា ។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់ អ្នកចូលរួមអាច
នឹងដឹងច្បាស់ពីធាតុពិតនៃការជំទាស់របស់ ខៀវ សំផន ទៅនឹងការ

លើកឡើងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាស្តីអំពីភ្នាក់ងាររបស់ខ្លួន ហើយមេធាវី
ការពារក្តីរបស់ ខៀវ សំផន នឹងធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកទៅ
ពេលក្រោយ ។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញានឹងបញ្ចប់
សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៅថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ហើយក្រោយមកនឹងមាន
ការថ្លែងរបស់មេធាវីការពារក្តី ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សរុបសេចក្តីមក ព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់នូវអ្វីដែលមាន
សារសំខាន់ក្នុងការចោទប្រកាន់ទៅលើជនជាប់ចោទក្នុងករណី ០២ ។
ការបកស្រាយថា សម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជារដ្ឋទាសករ
នោះគឺជាការហុតអំបោះដីមានឥទ្ធិពលមួយដែលអាចដេរភ្ជាប់
ឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗនៃគោលនយោបាយខ្មែរក្រហមរួមគ្នាឲ្យចូលទៅ
ក្នុងផែនការទូទៅរបស់ខ្មែរក្រហមដែលភ្ជាប់ជនជាប់ចោទទៅនឹង
ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ ។
បន្ថែមលើនោះ ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធជំនួយសំឡេងរបស់ព្រះរាជ
អាជ្ញានៅពេញអំឡុងនៃការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកសវនាការ
នេះបានផ្តល់ឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍បន្ថែមពីអ្នកទស្សនានិងផ្តល់
ភាពជាមនុស្សដល់ភាពទុក្ខសោកដែលតែងមានការភ័យច្រឡំនឹង
បច្ចេកទេសផ្លូវច្បាប់ ។ ខណៈពេលដែលថ្ងៃទីមួយនេះហាក់បីដូចជា
ថ្ងៃចាប់ផ្តើមដំបូងនៃសវនាការករណី ០២ ការដាក់ជូនសំណើដោយ
ក្រុមការពារក្តីរបស់ នួន ជា និង អៀង សារី ទាក់ទងទៅនឹងចៅ
ក្រម ខាតហ្វាយត គឺជាការរំលឹកឲ្យឃើញឡើងអំពីភាពចម្រុះ
ចម្រាសដែលកំពុងកើតឡើងនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមរាល់ថ្ងៃ ។

អ៊ែនដល ឌីហ្វាន់កូ

កម្មវិធីអប់រំអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

វិទ្យុផ្សាយសំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិកជាភាសាខ្មែរនឹងធ្វើការចាក់
ផ្សាយកម្មវិធីអំពី «ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ» ដែល
និពន្ធដោយ ឌី ខាំបូលី ដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាអាចស្តាប់តាម
ចម្លងនិងអានសាច់រឿងដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះតាមរយៈ
គេហទំព័រ <http://www.voanews.com/khmer/democratic-kampuchea.cfm> របស់វិទ្យុផ្សាយសំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិកជា
ភាសាខ្មែរ ។

កម្មវិធីប្រយោជន៍បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌កម្ពុជា

ថ្ងៃទី៧នេះបានចាប់ផ្តើមដោយមេធាវីរបស់ អៀង សារី ឡើងបកស្រាយអំពីការរំលោភសិទ្ធិមកលើកូនក្តីរបស់ខ្លួន ហើយមេធាវីរូបនេះនៅតែបន្តបកស្រាយទៀតសម្រាប់ថ្ងៃទី៧នេះ ដោយធ្វើការសន្និដ្ឋានទៅលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ភាគី ព្រះរាជអាជ្ញា និងការពិភាក្សាដ៏ក្តៅកករវាងមេធាវីរបស់ នួន ជា និងតុលាការ ហើយទីបញ្ចប់នៃថ្ងៃនេះមានជនជាប់ចោទម្នាក់ ឡើងអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ខ្លួន ។

ចំណុចផ្តើមនៃកិច្ចដំណើរការ : វត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុង តុលាការ

ប្រធានតុលាការ និង ណុន បានចាប់ផ្តើមដំណើរការ ក្រោយម៉ោងប្រាំបួនបន្តិចហើយគាត់ក៏បានទទួលស្គាល់សហមេធាវី អន្តរជាតិរបស់ អៀង សារី ឈ្មោះ ម៉ែឃើល ខណារ៉ាស ដែល នៅពេលនោះកំពុងតែឈរនៅឡើយក្រោយពីចេញចូលបានដើរចូល ក្នុងបន្ទប់សវនាការ ។

ម៉ែឃើល ខណារ៉ាស បានចាប់ផ្តើមបកស្រាយសម្រាប់ កិច្ចការថ្ងៃនេះដោយពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវសំណើមួយដែលបាន ដាក់ជូនតុលាការកាលពីម្សិលមិញដោយស្នើឲ្យជនជាប់ចោទ អៀង សារី ចូលទៅអង្គុយក្នុងបន្ទប់រង់ចាំដើម្បីតាមដានដំណើរការ សវនាការជំនួសវិញ។ ខណារ៉ាស បាននិយាយថា «តុលាការ កំពុងតែបង្ខំ អៀង សារី ឲ្យអង្គុយនៅទីនេះ» ទោះបីជាជនជាប់ ចោទនេះបានសុំសិទ្ធិចេញពីបន្ទប់សវនាការរួចហើយក៏ដោយ ហើយ ខណារ៉ាស បានអះអាងទៀតថា បើនៅតែធ្វើដូច្នោះតុលាការ ពិតជារំលោភសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទទាំងស្រុងតែម្តង ។ ខណារ៉ាស បានអះអាងថា «សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកកាលពីម្សិលមិញ គ្មានភ័ស្តុតាងច្បាស់លាស់ឡើយ» ហើយក៏គ្មានសារសំខាន់អ្វីដែរ ។ ខណារ៉ាស បានអះអាងថា «តើអ្វីទៅដែលជាសារសំខាន់នៃសិទ្ធិ របស់ជនជាប់ចោទនោះ» ។ ដោយបកស្រាយឡើងវិញទៅនឹងសំណើ មួយចំនួនដែលបានដាក់ជូនទៅអង្គុយសវនាការដោយមេធាវី របស់ អៀង សារី សវនាការបឋមក្នុងសំណុំរឿង០០២កាលពីខែមិថុនា

ឆ្នាំ២០១១ ខណារ៉ាស បានទទួលឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាសំណើ ទាំងអស់នោះឡើងវិញ ។

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការអះអាងរបស់ ខណារ៉ាស សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អនេឌ្រូ ខេលី បានធ្វើការរំពួក តុលាការឡើងវិញថា ការសង្កេតដែលដាក់ជូនដោយក្រុមរបស់ អៀង សារី ត្រូវបានតុលាការជំនុំជម្រះទៅហើយ ។ ពេលនោះ ខណារ៉ាស បានក្រោកឈរឡើងដើម្បីបកស្រាយពីយោបល់ របស់គាត់ ហើយគាត់នៅតែឈរដដែលទោះបីជា អនេឌ្រូ ខេលី ស្នើទៅគាត់ឲ្យព្រះរាជអាជ្ញានិយាយចប់សិនក៏ដោយ ។ លោក ខេលី បានបន្តបកស្រាយថា ជំហររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាក៏ថាជន ជាប់ចោទទាំងអស់ត្រូវតែមានវត្តមាននៅក្នុងសាលសវនាការ ប៉ុន្តែបើសិនជាតុលាការមានចិត្តនឹងអនុញ្ញាតឲ្យ អៀង សារី ចូលរួម តាមដានដំណើរការតុលាការពីបន្ទប់រង់ចាំវិញនោះទាល់តែមាន លិខិតសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយដូច្នោះជនជាប់ចោទមិនអាច ទាញទាញទៅតុលាការទទួរណាបានទេថា ខ្លួនមិនត្រូវបានអនុញ្ញាត ឲ្យចូលរួមក្នុងដំណើរការសវនាការនោះ ។

ត្រាន់តែលោក ខេលី និយាយចប់ភ្លាម ខណារ៉ាស បានបន្ថែមយោបល់ទៀតដោយពេលនោះមិនទុកពេលឲ្យដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំមុខ ពេជ អង្គ ដែលកំពុងតែឈរដើម្បី ឆ្លើយតបទៅនឹងអ្វីដែលភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិយាយឡើយ ។ ខណារ៉ាស បានបញ្ជាក់ថា គាត់សុំធ្វើការកែតម្រូវ «ការពិតស្ទើរ» ដែលបកស្រាយដោយព្រះរាជអាជ្ញាត្រង់ថា ការសង្កេតដែលដាក់ ជូនតុលាការត្រូវបានដឹងសេចក្តីទៅហើយនោះ ។ ខណារ៉ាស បានបញ្ជាក់ថា ជនជាប់ចោទបានដាក់ពាក្យក្នុងការមិនមានវត្តមាន នៅក្នុងតុលាការដោយភ្ជាប់ជាមួយនូវការអង្កេតដែលអាចយកមក ប្រើនៅពេលណាមួយដូចជា នៅពេលនេះជាដើម ។ ខណារ៉ាស បានទទួលថា គាត់មិនស្នើសុំឲ្យអាណិតកូនក្តីរបស់ខ្លួនទេ តែ តុលាការត្រូវវាយតម្លៃបញ្ហានេះដោយសុចរិតនិងយុត្តិធម៌ដោយ ទទួលបានតុលាការថា មិនត្រូវចំណាយលុយ «រាប់លានដុល្លារពីអ្នក

បង់ពន្ធតែលទៅលើបច្ចេកទេសនៅក្នុងបន្ទប់រង់ចាំក្នុងតុលាការ ហើយមិនធ្វើការប្រើប្រាស់នោះទេ។ ខណ្ឌវ៉ាស អះអាងថាជន ជាប់ចោទមិនអាចចូលរួមក្នុងដំណើរការសវនាការបានទេ «បើ សិនជាគាត់មានវត្តមានហើយតែក្នុងចិត្តរបស់គាត់មិនបានត្រង់ គ្រាប់ស្លាប់នោះ»។

មុននឹងអនុញ្ញាតឲ្យ ពេជ អង្គ ឆ្លើយតប ប្រធាន និង ណុន បានស្តីបន្ទោស ខណ្ឌវ៉ាស ថាបើសិនជានៅនិយាយរឿង នេះចុះឡើងៗ ទៀតនោះសវនាការនេះអាចស្មើពេលរាប់ខែៗ ណោះ ។ និង ណុន បានណែនាំដល់មេធាវីជនជាប់ចោទឲ្យចាំការឆ្លើយតប ពីភាគីព្រះរាជអាជ្ញានិងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាមុនសិនមុន នឹង ឡើងនិយាយទៀត។ ទីបញ្ចប់ ពេជ អង្គ ត្រូវបានដកសិទ្ធិ ឲ្យនិយាយ ហើយបញ្ជាក់ថាជាការចាំបាច់ណាស់ដែល អៀង សារី ត្រូវមានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ ហើយក៏ជារឿងចាំបាច់ដែរ ដែល អៀង សារី ត្រូវដឹងពីបទចោទប្រកាន់មកលើគាត់ដោយ ផ្ទាល់និងដើម្បីបញ្ជាក់ដល់សាធារណជននិងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថាជនជាប់ចោទម្នាក់នេះមានឆន្ទៈនិងចូលរួមក្នុងដំណើរការ សវនាការ។

ក្រោយពីពិភាក្សាក្នុងតុលាការនៃក្រុមបន្តិចរួមមក ប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានបញ្ជាក់ថា ដើម្បីបញ្ជាក់ខ្លួនដល់ គ្រប់ភាគីទាំងអស់និងសាធារណជនថាជនជាប់ចោទបានដឹងពីបទ ចោទប្រកាន់ទាំងអស់មកលើខ្លួនសំណើរបស់ អៀង សារី ដែលចង់ ចាកចេញពីបន្ទប់សវនាការត្រូវបានបដិសេធ។ ទង្វើនេះបានធ្វើឲ្យ អ្នកចូលរួមម្នាក់នៅក្នុងសាលសម្រាប់អ្នកចូលរួមមានចិត្តរីករាយយ៉ាង ខ្លាំងក្រោយមកអ្នកចូលរួមម្នាក់នោះបានឈប់ទៅវិញដោយសារ តែមានសន្តិសុខម្នាក់សម្លឹងមកមើល។

សហព្រះរាជអាជ្ញាបន្តសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក

ក្រោយពីបញ្ចប់រឿងរ៉ាវបឋមទាំងអស់រាល់ម៉ោងតុលាការ បានជូនពេលវេលាទៅសហព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យបញ្ចប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ដែលបន្តពីថ្ងៃមុនមិញ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី បានក្រោកឈរដើម្បីបន្តសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គាត់។ ខណៈពេលដែលនិយាយឡើងវិញនូវពាក្យពេចន៍មួយចំនួនដែលបាន លើកឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញាជាតិកាលពីមុនមិញទាក់ទងទៅនឹង

ពាក្យដែលថា កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជាអង្គការ និងជា «កុក្កដាជញ្ជាំង» នោះ លោក ខេលី បានចំណាយពេលរៀបរាប់ពី ភ័ស្តុតាងខ្លះដែលព្រះរាជអាជ្ញានឹងបន្តព្យាបាលពេលកិច្ចដំណើរការ សវនាការ ជាពិសេសបន្តព្យាបាលចំណុចសំខាន់មួយចំនួនដែលព្រះ រាជអាជ្ញាបានអះអាងនិងបន្តព្យាបាលព្រឹត្តិការណ៍ និងអំណាចរបស់ជនជាប់ ចោទទាំងបីរូបនៅក្នុងជួរក្រុមមួយនៃកម្ពុជានិងរបបកម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យ។

ដោយសម្លាញ់ទៅលើការរងរបបសម្ព័ន្ធបាត់តាំងរបស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា លោក ខេលី បានអះអាងថាបក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជាបានអនុវត្តអំណាចរបស់ខ្លួនទាំងបីផ្នែកគឺអាជ្ញាធរដឹកនាំនៅ មូលដ្ឋាន អំណាចយោធា និងស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលទាំងអស់។

ដោយបញ្ជាក់ពីចំណុចសំខាន់នៃរបបសម្ព័ន្ធបាត់តាំងនៅ មូលដ្ឋានរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា លោក ខេលី បានបកស្រាយ ថាខណៈពេលដែលព័ត៌មានទាំងឡាយបញ្ជូនពីក្រោមឡើងទៅលើ នៅក្នុងរបបសម្ព័ន្ធនេះ បទបញ្ជាទាំងឡាយមានប្រភពចេញពីថ្នាក់លើ ចុះមកថ្នាក់ក្រោមវិញទៅកាន់ភូមិភាគ តំបន់ ស្រុក ហើយនិងឃុំ ដែលទាំងនេះបង្កើតឲ្យមានរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថាលក្ខន្តិកៈនិងបទបញ្ជារបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានតម្រូវថាតំបន់នីមួយៗត្រូវរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើរបស់ខ្លួន ជានិច្ច ហើយមកដល់ខែមីនាឆ្នាំ ១៩៧៦ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានចេញបទបញ្ជាឲ្យមានការរាយការណ៍ ទៅថ្នាក់លើរៀងរាល់សប្តាហ៍។ លោក ខេលី បានបន្ថែមទៀតថា អ្នកបញ្ជូនទូរលេខផ្ទាល់ដែលធ្លាប់បានបញ្ជូនរបាយការណ៍ទាំងអស់ នោះនឹងចូលមកធ្វើសក្ខីកម្មនៅក្នុងអង្គសវនាការនេះដែលបែបវែង នៃការបញ្ជូនរបាយការណ៍នោះសុទ្ធតែមានឈ្មោះជនជាប់ចោទទាំង បីនាក់ ហើយលោក ខេលី បានបន្ថែមទៀតថា ជាពិសេស នួន ជា គឺជាអ្នកឆ្លើយតបទៅនឹងទូរលេខទាំងនោះដោយចាត់ទុកនរណាម្នាក់ ជា «ខ្មាំង» នៅក្នុងភូមិភាគនីមួយៗ។ លោក ខេលី បានសម្លាញ់ ទៅលើឯកសារជាភ័ស្តុតាងនៅក្នុងសណ្ឋានជាទូរលេខមួយចំនួន ដែលព្រះរាជអាជ្ញាចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទទាំងបីនេះថាមានជាប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើបន្ទុកម្នាក់និងការសម្លាប់ទាំងឡាយរៀតណាម និងជនសង្ស័យដែលត្រូវចោទថាជា «ជនបង្កប់» ក្នុងជួរក្រុម

កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

លោក ខេលី បានកូសបញ្ជាក់ទៀតថា រចនាសម្ព័ន្ធយោធា និងទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលត្រូវបានតម្រូវឲ្យបញ្ជូនរបាយការណ៍ទៅ ថ្នាក់ដឹកនាំបក្សជាប្រចាំ ជាពិសេសបញ្ជូនទៅការិយាល័យមជ្ឈមបក្ស ។ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថា សាក្សីមកពីរចនាសម្ព័ន្ធយោធា និង រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនឹងចូលខ្លួនមកធ្វើសក្ខីកម្មអំពីតួនាទី របស់ជនជាប់ចោទក្នុងការបញ្ជូនរបាយការណ៍នេះផងដែរ ។

លោក ខេលី បានអះអាងទៀតថា តម្រូវការនៃការបញ្ជូន របាយការណ៍នេះបានបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទមិនអាចអះអាងពី ភាពស្អាតស្អំរបស់ខ្លួនថាមិនដឹងពីអ្វីដែលបានកើតឡើងក្នុងរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យទេ ហើយក៏មិនអាចបដិសេធថា ខ្លួនមិនដឹងពី ហេតុការណ៍ដែលបានកើតឡើងទាំងអស់នោះដែរ ។ ជួសមកវិញ ការគ្រប់គ្រងរបស់ជនជាប់ចោទគឺមានលក្ខណៈ « គួរឲ្យភ័យខ្លាច ជ្រួតជ្រាបនិងហ្មត់ចត់ » ។ ជនជាប់ចោទត្រូវបានដូនដំណឹងនូវ ហេតុការណ៍គ្រប់យ៉ាងទាំងអស់ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ លោក ខេលី បានអះអាងដោយធ្លាក់ថា បើសិនជាជនជាប់ចោទចង់ហូបដៃក្រូចមួយនោះនឹងមានអ្នកបេះដៃ ក្រូចយកទៅដូនជនជាប់ចោទនៅភ្នំពេញមិនខាន ប៉ុន្តែបើសិនជា ម្តាយឬឪពុកបេះក្រូចមួយដៃឬចាប់ត្រីមួយត្រីកូនម្នាក់ហូបដើម្បីជីវិត រស់ឪពុកឬម្តាយនោះនឹងត្រូវចាប់ខ្លួនចាត់ទុកជាខ្មាំង ហើយត្រូវ ទទួលទារុណកម្មនិងសម្លាប់ផង ។ រាល់សកម្មភាពទាំងអស់ដែលជា អំពើមិនស្តាប់តាមអង្គការនោះនឹងត្រូវទទួលបាននូវការកំរាមកំហែង ដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហើយត្រូវទទួលរងនូវការធ្វើទារុណ កម្មជាក់ជាមិនខានឡើយ ។

ករណីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹងសហកម្មទ្រង្រង្រង

លោក ខេលី បានអះអាងថា ការគ្រប់គ្រងគ្រប់ប្រកល្អក បែបនេះមិនត្រូវបន្តទៅទៀត ប៉ុន្តែ ពិត តែម្នាក់ឯងបានទេ ។ ដែន ការនិងគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាត្រូវបានរៀប ចំនិងអនុវត្តជាប្រព័ន្ធនៅថ្នាក់តំបន់ថ្នាក់យោធានិងរដ្ឋាភិបាល ។ លោក ខេលី បានបង្ហាញថា « អំពើឃោរឃៅទាំងនេះមិនមែនធ្វើ ឡើងដោយមនុស្សតែម្នាក់នោះទេ » តែតាមរយៈ « ដែនការរួមមួយ ឬសហកម្មទ្រង្រង្រង » ដែលជនជាប់ចោទទាំងបីនាក់សុទ្ធតែដឹង

និងចូលរួមប្រព្រឹត្តដោយសុខចិត្ត ។ ខណៈពេលដែលជនជាប់ចោទ ទាំងបីនាក់កំពុងត្រងត្រាប់ស្តាប់ដោយមិនបានបញ្ចេញកាយវិការ ឆ្លើយតបណាមួយ លោកព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់សារឡើងវិញ អំពីបទចោទប្រកាន់ទាំងអម្បាលម៉ែរប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ និងបង្ហាញសារឡើងវិញអំពីភស្តុតាងនិងសកម្មភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជន ជាប់ចោទដែលព្រះរាជអាជ្ញាទាមទារនិងបង្ហាញអំពីការចូលរួម ប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងសហកម្មទ្រង្រង្រងព្រមទាំងការ ទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គលពីបទទ្រង្រង្រងដែលបានចោទប្រកាន់ ។

ទាក់ទងទៅនឹងបទចោទប្រកាន់អំពីការជម្លៀសប្រជាជន ដោយបង្ខំចេញពីទីក្រុង លោក ខេលី បានអះអាងថាគោល នយោបាយនេះកើតឡើងនៅក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមុននឹងការ ជម្លៀសទីក្រុងភ្នំពេញមុនថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទៅទៀត ហើយគោលនយោបាយនេះចាប់ផ្តើមឡើងដោយយុទ្ធសាស្ត្រមាន ដែនការយ៉ាងហ្មត់ចត់ដែលបានក្រោងទុកជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ហើយបានអនុវត្តជាច្រើនកន្លែងរួចមកហើយដែរ នៅក្នុងតំបន់ ដែលគ្រប់គ្រងដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ លោក ខេលី បាន កូសបញ្ជាក់ពីចំណុចសំខាន់ៗ ថានៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងសុន្ទរកថាមួយ កាលពីឆ្នាំ១៩៧៤ នៅប្រទេសកូរ៉េខាងជើងដែលធ្វើឡើងដោយ ទៀវ សំផន ដែលនៅក្នុងនោះគាត់បាននិយាយពី « ការអួតអាង » ពីភាពជោគជ័យរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក្នុងការជម្លៀស ប្រជាជនចេញពីទីក្រុងទូទៅកាន់ទីជនបទ ។ លោក ខេលី ក៏បាន កូសបញ្ជាក់ អំពីការថ្លែងសុន្ទរកថារបស់ នួន ជា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលនៅពេលនោះគាត់បានរៀបរាប់ពីការជម្លៀសប្រជាជនពីផ្នែក មួយនៃ « ការតស៊ូវណ្ណៈ » និងជាយុទ្ធសាស្ត្រដ៏សំខាន់របស់គោល នយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដោយសារតែមាន « សត្រូវតិច តួចនៅជនបទ » តែមានច្រើនកំពុងលាក់ខ្លួនក្នុងទីក្រុង ។ ទាក់ទងទៅនឹងអ្វីដែលគាត់ហៅថា « គោលនយោបាយ ទីពីរនៃសហកម្មទ្រង្រង្រង » ដោយការបង្កើតឡើងនូវសហករណ៍ និងការដ្ឋានការងារដូចទាសករ ព្រះរាជអាជ្ញាបានរំពឹងអំពីជំហាន ជាច្រើនដែលច្រើនប្រព្រឹត្តឡើងដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដើម្បី ធ្វើឲ្យប្រទេសជាតិទាំងមូលទៅជា « កុកឥតពណ៌ » ។ លោក ខេលី បានដកស្រង់ពាក្យដែលថ្លែងដោយ នួន ជា កាលពីឆ្នាំ១៩៧៧

ដែលបាននិយាយអំពីការបង្កើតនិងការអនុវត្តសហករណ៍ដែលគ្មាន
នរណាម្នាក់នឹងត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យដំបូងខ្លួនឯងដើម្បីហូប ។ លោក
ខេលី បានបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងអំឡុងនៃការថ្លែងសុំនូវការពារពិ
ឆ្នាំ១៩៧៧ នួន ជា បានសំដៅទៅលើកម្មាភិបាលក្រុមភាគ
បស្ចឹមដែលបានរិះគន់នៅក្នុងសហករណ៍ដែលកាលនោះកម្មាភិបាល
នោះក៏នៅទីនោះដែរដោយកម្មាភិបាលនោះបញ្ជាក់ថា គោរមសំ
ឯកជនជាតិជាងគោរមសហករណ៍ ហើយបន្ទាប់ពីនោះមក
កម្មាភិបាលនោះត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរស-២១ ហើយបន្ត
ឲ្យកម្មាភិបាលនោះសរសេរចម្លើយសារភាពយ៉ាងវែងនិងឲ្យ
សារភាពថាជាជនក្បត់ ។

លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ថា «ការរំពឹងទុកដែល
គ្មានតថភាព» របស់មជ្ឈឹមបក្សនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលបាន
អះអាងអំពី «បីគោនក្នុងមួយហិកតា» នៃទិន្នផលស្រូវ ហើយនិង
ដែនការក្នុងការបង្កើនបរិមាណទឹកពី២០០ ទៅ៣០០ ភាគរយក្នុង
រយៈពេលមួយឆ្នាំដោយការសាងសង់ទំនប់ប្រឡាយធំៗ ។ ការ
រំពឹងទុកទាំងអស់នេះ បានធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើការយ៉ាង
នឿយហត់ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ទោះបីជាអ្នកនោះមានដីហោរហត់និង
ជួបគ្រោះអត់ឃ្នានយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ជនជាប់ចោទទាំងបី
សុទ្ធតែដឹងពីស្ថានភាពអមនុស្សធម៌ទាំងអស់ព្រោះជនជាប់ចោទធ្លាប់
ទៅទស្សនានិងត្រួតពិនិត្យមើលការរដ្ឋានការងារជាញឹកញាប់ដែល
សាក្សី និងចូលមកបំភ្លឺអំពីរឿងនេះដែរ ។

គោលនយោបាយទីពីរ គឺសហកម្មទ្រង់ទ្រាយមធ្យមដូចជាការ
យកទៅអប់រំចំពោះអ្នកដែលមាន «សមាសភាពមិនល្អ» និងការ
សម្របសម្រួលដែលរួមមានការចាប់ខ្លួនមនុស្សដោយខុសច្បាប់
ការឃុំឃាំង ការធ្វើពុទ្ធភិក្ខុ និងការសម្របសម្រួលនរណាម្នាក់ដែលត្រូវ
បានចោទថាជាជនក្បត់ជនបង្កប់ប្តីជាខ្មាំង ។ គោលនយោបាយ
នេះបានចាប់ផ្តើមក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦០ នៅពេលដែលបក្ស
កុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបង្កើតក្រុមឈ្មួញយកការណ៍របស់ខ្លួនដើម្បីប្រើ
អំពើហិង្សាដោយអាវុធដើម្បីកម្ចាត់សត្រូវ ។ មាគ៌ារបស់បក្សគឺ
«ជាគ្រឹះនៃរបៀបវារៈរបស់ជនជាប់ចោទ» ហើយគ្រប់សមាជិក
បក្សទាំងអស់ត្រូវតម្រូវឲ្យទទួលយកនូវមាគ៌ាទាំងអស់នេះ ។

លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ដែរថា ថ្ងៃនេះ នួន ជា បាន

ទទួលថា អ្នកដែលត្រូវសម្រាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមគឺជាសត្រូវ
ឬជនក្បត់ ។ ក្រោយមក ព្រះរាជអាជ្ញាបានបង្ហាញខ្សែវីដេអូខ្លី
មួយអំពីបទសម្ភាសន៍ដែលនៅក្នុងនោះ នួន ជា ផ្ទាល់បានបញ្ជាក់ថា
មានក្រុមបង្កប់ខ្លួនជាច្រើនដែលដំបូងគឺក្រុមម្ចាស់ដី នាយទុន
និងបញ្ជាវន្ត ហើយបង្កប់នៅក្នុង «សត្រូវផ្ទៃក្នុង» ដូចជា ខ្មែរក្រោម
និងជនជាតិភាគតិចចាមនិងស្ទើរតែមនុស្សគ្រប់គ្នានៅក្នុងកម្ពុជា
«ដែលបណ្តើររបស់អ្នកទាំងនោះគឺការជិតស្និទ្ធជាមួយរៀនណាម» ។

លោក ខេលី បានអះអាងថា ជនជាប់ចោទបានចូលរួមក្នុង
ការអនុវត្តដោយផ្ទាល់នៅក្នុងគោលនយោបាយនេះតាមរយៈតួនាទី
របស់ខ្លួនជាសមាជិកកណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមបក្ស ។ លោក ខេលី
បានណែនាំសាក្សីសំខាន់មួយគឺជាប្រធានមន្ទីរស-២១ ដែលបាន
រៀបរាប់អំពីជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ ហើយជាពិសេស នួន ជា ដែល
បានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួននិងការផ្តល់សិទ្ធិឲ្យធ្វើការ
«កម្ទេច» និងឲ្យអនុវត្តការសម្រាប់ ។

លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ត្រង់ៗពីតួនាទីផ្ទាល់របស់
អៀង សារី នៅក្នុងគោលនយោបាយជាមជ្ឈឹមក្រសួងការបរទេស ។
លោក ខេលី បានពិពណ៌នាអំពីអ្វីដែល អៀង សារី ទទួលខុសត្រូវ
ក្នុងការកំណត់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់សត្រូវនៅក្នុងក្រសួងការបរទេស
និងជាអ្នកសម្រេចថាតើនរណានឹងត្រូវបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅសហករណ៍
ឬទៅមន្ទីរស-២១ ។ ពេលនោះ អៀង សារី បានស្តាប់ដោយ
មិនដឹងអ្វីទាំងអស់ដោយអង្គុយនៅកៅអីវិលរបស់ខ្លួន ។ អៀង
សារី មានសិទ្ធិអំណាចនិង «កំណត់ជីវិតរបស់កម្មាភិបាលរបស់
គាត់» ហើយគាត់មានសិទ្ធិនិងការពារពីការចាប់ខ្លួននៃសមាជិកមិត្ត
ភក្តិដែលគាត់ស្គាល់កាលពីពេលដែលគាត់រៀននៅប្រទេសបារាំង
ជាមួយគ្នា ។ ដោយទទួលស្គាល់ថា អៀង សារី គួរតែត្រូវបាន
សរសើរដោយសារតែគាត់បានជួយជីវិតមនុស្សជាច្រើននាក់លោក
ខេលី បាន បញ្ជាក់ថា អៀង សារី បានប្រើសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន
ដើម្បីការពារជីវិតមនុស្សបានជាច្រើននាក់នៅក្រសួងការបរទេស
ដើម្បីបញ្ជូនអ្នកទាំងនោះទៅកន្លែងមួយសម្រាប់អ្នកដែលជាប់សង្ស័យ
ដែលមានឈ្មោះថា «បន្ទប់មរណៈ» ។

បន្ថែមពីនេះទៅទៀត នៅក្នុងតួនាទីរបស់គាត់ជា «អ្នក
កំណត់ដីខ្ពង់ខ្ពស់ទៅកាន់សហកម្មនៃអន្តរជាតិ» របស់បក្សកុម្មុយ

និស្សកម្ពុជា លោក ខេលី បានអះអាងថា អៀង សារី តែងតែ បដិសេធអំពីការសម្លាប់ពេលដែលគាត់ត្រូវបានសួរនាំដោយ សហគមន៍អន្តរជាតិហើយគាត់បានច្រានចោលការចោទប្រកាន់ទាំង ឡាយអំពីការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សជា «មាស៊ីនយោសនារបស់ពួក ចក្រពត្តិ» ។

ដូចគ្នានេះដែរ ទាំង ខៀវ សំផន និង នួន ជា សុទ្ធតែ បានចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងផែនការយកទៅអប់រំនិងសម្លាប់សត្រូវ ។ ដកស្រង់ចេញពីសម្តីរបស់ ខៀវ សំផន ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ លោក ខេលី បានរាយការណ៍ថា ខៀវ សំផន បានទទួលសម្ភាសន៍បក្ស របស់ខ្លួនដើម្បី «បោសសម្អាតសត្រូវ» ។ សម្រាប់ នួន ជា លោក ខេលី បានរៀបរាប់ដោយត្រួសៗអំពីការរំពឹងទុកក្នុងការធ្វើសក្តិ កម្មរបស់ ខុប ដែលនឹងចូលមកបង្ហាញថា គាត់ត្រូវបញ្ជូនចម្លើយ សារភាពទៅ នួន ជា រៀងរាល់បីទៅប្រាំថ្ងៃម្តងដើម្បីត្រួតពិនិត្យ ។ ហើយនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍មួយក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ដែលបង្ហាញដោយ ព្រះរាជអាជ្ញាទៅកាន់តុលាការ នួន ជា បាននិយាយថា ខ្មែរ ក្រហម «សម្លាប់តែសមាសភាពអាក្រក់តែប៉ុណ្ណោះ ជនក្សត់ទាំង នេះមិនដើរតាមមាគ៌ានយោបាយរបស់យើងទេ» ។

ក្រោយមក លោក ខេលី បានពិភាក្សាអំពីគោលនយោ បាយទីបួនរបស់ក្រុមមួយនិស្សកម្ពុជាដែលកំណត់គោលដៅក្នុង ការសម្លាប់ចំពោះជនជាតិចាម វៀតណាម និងអ្នកដែលគោរព ពុទ្ធសាសនា ។ ដោយរៀបរាប់ឡើងវិញនូវអ្វីដែល ជា លាង បាន រៀបរាប់កាលពីម្សិលមិញ លោក ខេលី បានរំពឹងទុកខ្លាំងទៅក្នុងគោល នយោបាយបិទទ្វារវត្តអារាមទាំងអស់និងការផ្សឹកលោកសង្ឃហើយ ក្រោយមក សម្លាប់ជនជាតិវៀតណាម ។ លោក ខេលី បាន បញ្ជាក់ត្រង់ៗថា នៅក្នុងទម្រង់មួយកាលពីខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលចម្លងជូន នួន ជា បានបញ្ជាឲ្យបញ្ជូនចេញជនជាតិចាមចំនួន ប្រាំម៉ឺននាក់ពីភូមិភាគបូព៌ា ។

ឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរណាមួយអំពីថាតើការសម្លាប់ជន ជាតិភាគតិចចាមនិងវៀតណាមអាចជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែរឬទេនោះ ឬថាតើនេះជាផែនការដ៏ធំធេងដើម្បីបន្ធូសត្រូវ របស់ក្រុមមួយនិស្សកម្ពុជាមែននោះ លោក ខេលី បានអះអាងថា ចំណុចទាំងពីរខាងលើគឺសុទ្ធតែត្រូវ ។ លោក ខេលី បានបក

ស្រាយថា ខៀវ សំផន បានអំពាវនាវឲ្យ «មានការស្តាប់ជនជាតិ វៀតណាម» នៅក្នុងការថ្លែងសុន្ទរកថារបស់គាត់ដោយរៀបរាប់ ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មកលើជនជាតិវៀតណាម ។ លោក ខេលី ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា ក្រុមជនជាតិភាគតិចចាមមិនត្រូវ បានចាត់ទុកស្មើគ្នាទៅនឹងជនសង្ស័យដែលជាសត្រូវផ្សេងទៀតទេ ដោយលោកបានធ្វើការប៉ាន់ប្រមាណថា «បើសិនអ្នកគឺចាម អ្នក ក៏ជាខ្មាំង» ។

ទីបញ្ចប់ទាក់ទងទៅនឹងបទបញ្ជានៃការរៀបការ លោក ខេលី បានរៀបរាប់រឿងរ៉ាវរបស់ស្ត្រីមួយចំនួនដែលបានទទួលរង ផលប៉ះពាល់ដោយការចាប់បង្ខំឲ្យរៀបការហើយ ជាពិសេសមាន ស្ត្រីម្នាក់ត្រូវបានសម្លាប់ដោយសារតែគាត់បានលួចស្រឡាញ់មនុស្ស ប្រុសម្នាក់ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីអង្គការ ។ គោលនយោបាយ ទាំងអស់នេះត្រូវបានលោក ខេលី ហៅថា «សុបិន្តអាក្រក់ហួស និស្ស័យរបស់ក្រុមមួយនិស្សកម្ពុជា» ។

សាធារណជនដើរចេញពីបន្ទប់សវនាការខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១

នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន លោក ខេលី បានទទួលបាន តុលាការ «នាំយកមកនូវវិធានការតូចៗនៃភាពយុត្តិធម៌» ដើម្បី ជូនចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា។ លោកបានបញ្ជាក់ថា តុលាការមាន «ឱកាសតែមួយគត់ដើម្បីដោះស្រាយទៅនឹងបញ្ហានិទ្ទណភាពទាំង នេះ» និងដើម្បីផ្តល់ការព្រមានមួយពីអតីតកាលទៅអនាគត។ ខណៈពេលដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរមិនបានធ្វើការអះអាងថា ប្រទេសផ្សេងទៀតបានរួមចំណែកក្នុងអំពើសោកនាវកម្មនៃប្រវត្តិ សាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជាដែរនោះ លោក ខេលី បាន បញ្ជាក់ថា ជន ជាប់ចោទមិនអាចយកលេសប្រទេសក្រៅដើម្បីមកដោះសារីអ្វី ដែលបានកើតឡើងចំពោះប្រជាជនកម្ពុជាបានទេ។

ដោយសំឡេងញ័រៗ ដែលបង្ហាញពីអារម្មណ៍រំជួលចិត្ត របស់គាត់ លោក ខេលី បានរំលឹកឡើងវិញរបស់បុរសម្នាក់ដែលជា មនុស្សម្នាក់គត់ដែលបានរួចផុតពីការកាប់សម្លាប់រង្គាលមួយនៅក្នុង ខេត្តសៀមរាបកាលពីថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលនៅក្នុង នោះសមាជិកក្រសួងរបស់គាត់ទាំងមូលត្រូវបានសម្លាប់ដោយការ វាយនឹងដំបងឲ្យស្លាប់។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ បុរសម្នាក់នេះកំពុង តែកសាងសាលារៀនបច្ចេកទេសមួយនៅលើទីតាំងដែលសមាជិក ក្រសួងរបស់គាត់ត្រូវបានសម្លាប់។ លោក ខេលី បានប្រកាសថា «តើម្នាក់ៗ បាត់បង់ច្រើនប៉ុណ្ណា» ដោយស្នាដៃ «ចោរនៃការ សម្លាប់មនុស្សគ្រប់ជំនាន់បែបនេះ។ គ្មាននរណាម្នាក់មិនទទួលសោក នាវកម្មដោយស្នាដៃជនជាប់ចោទចំណាស់ទាំងបីនាក់នេះទេ»។

សំណើរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានបដិសេធ

ក្រោយពីការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញានៅ ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកតុលាការបានទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីនាំមុខ ពេជ អង្គ ឲ្យឡើងនិយាយ។ ពេជ អង្គ បាន ស្នើឲ្យមានការបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ឡើងវិញពីតុលាការត្រង់ពីរចំណុច។ ទីមួយថា តើពេលណាទើបភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបាន អនុញ្ញាតឲ្យទទួលស្គាល់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអន្តរជាតិថ្មីទាំង បីនាក់។ ទីពីរ ពេជ អង្គ បានស្នើទៅតុលាការឲ្យពិចារណាសេចក្តី សម្រេចរបស់ខ្លួនឡើងវិញចំពោះការមិនឲ្យភាគីបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៅក្នុងអង្គសវនាការ។

ឆ្លើយតបទៅនឹង ពេជ អង្គ ប្រធានចៅក្រម និង ណុន

បានបញ្ជាក់ថាការណែនាំខ្លួនអាចធ្វើនៅចុងបញ្ចប់នៃដំណើរការ សវនាការនេះដោយការណែនាំខ្លួនត្រូវបានព្រះរាជកាលពីថ្ងៃ ម្សិលមិញដោយសារកំហុសបច្ចេកទេស។ ចំពោះសំណើទីពីរ និង ណុន បានឆ្លើយតបដោយបញ្ជាក់ម្តងទៀតថា វិធានផ្ទៃក្នុង៨៧ ស្តី មិនបានបញ្ជាក់សិទ្ធិណាមួយរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដើម្បី ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកនោះទេ ហើយថាអង្គសវនាការបាន ជម្រាបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរច្បាស់ហើយថាការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ បើកបុគ្គលិកសម្គាល់ណាមួយដោយភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នឹងមិនយកមកពិចារណាដោយអង្គសវនាការបានឡើយ។ ដូច្នេះ តុលាការសូមធ្វើការជំទាស់សំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដោយសារតែ ពេជ អង្គ នៅតែឈរនៅឡើយ និង ណុន បាន ប្រកាសឲ្យសម្រាកថ្ងៃត្រង់។

ការឆ្លើយតបរបស់ នួន ជា ទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ព្រះ រាជអាជ្ញា

ក្រោយពីសម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់រួច ដំណើរការសវនាការ ចាប់ផ្តើម។ និង ណុន បាន ប្រកាសថា ពេលនេះជនជាប់ចោទ ម្នាក់ៗ នឹងត្រូវបានផ្តល់ឱកាសដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែង ការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា។ បន្ទាប់មក និង ណុន បាន ផ្តល់ឱកាសនេះទៅមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា ដើម្បីធ្វើការ ឆ្លើយតបមុនគេដោយបញ្ជាក់ថា នួន ជា នឹងត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យអង្គុយ អំឡុងពេលអានសេចក្តីថ្លែងរបស់ខ្លួនដោយសារតែគាត់មានភាព ចាស់ជរា។

ម៉ែឃើល ផេស្តមេន សហមេធាវីអន្តរជាតិរបស់ នួន ជា បានបញ្ជាក់ថា «សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដ៏ខ្លីកំប៉ុត» របស់សហព្រះ រាជអាជ្ញាបានធ្វើឲ្យក្រុមរបស់ នួន ជា មានការភ្ញាក់ផ្អើល។ ដោយ សារតែក្រុមមេធាវីរបស់ នួន ជា មិនទាន់មានឱកាសនឹងពិភាក្សា អំពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាមួយកូនក្តីរបស់ខ្លួនផង មេធាវី ផេស្តមេន បានស្នើទៅចៅក្រមដើម្បីបែងចែកការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនជាពីរវគ្គ : ទីមួយ នួន ជា នឹងធ្វើការឆ្លើយតបនៅរសៀលនេះដែលមានរយៈ ពេលប្រហែលជាពីរម៉ោងរួមទាំងពេលសម្រាកផងដោយសារតែ គាត់មានការលំបាកក្នុងការអាន ទីពីរមេធាវីនឹងឡើងនិយាយនៅ ព្រឹកស្អែកដែលនឹងត្រូវចំណាយពេល៤៥ នាទី។

ក្រោយពីពិភាក្សាជាមួយចៅក្រមផ្សេងទៀតរួចមក និង ណុន បានឆ្លើយតបទៅវិញថា អង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់កាល វិភាគរួចហើយសម្រាប់ដំណើរការកាត់ក្តីនេះ ម្យ៉ាងវិញទៀត មេធាវីការពារក្តីកូរតែដឹងមុនថា ខ្លួនមានពេលកន្លះថ្ងៃប៉ុណ្ណោះដើម្បី ឆ្លើយតប ។ មេធាវី ផេស្តមេន បានបញ្ជាក់សំណើរបស់ខ្លួនឡើង វិញដោយបញ្ជាក់ថា ខ្លួនមិនសុំម៉ោងបន្ថែមទេ តែខ្លួនសុំបន្តនៅថ្ងៃ ថ្ងៃស្អែកទៀត ដោយសារតែនៅថ្ងៃស្អែកនេះភាគីការពារក្តីនឹងត្រូវ អនុញ្ញាតឲ្យឆ្លើយតប ។

តុលាការបានស្នើទៅមេធាវីការពារក្តីឲ្យបង្ហាញភស្តុតាង ឯកសារណាមួយដែលបញ្ជាក់ថា មេធាវីការពារក្តីមិនត្រូវឆ្លើយ តបទេហូតដល់ថ្ងៃស្អែក ។ នៅពេលដែលមេធាវី ផេស្តមេន មិនអាចផ្តល់ឯកសារពិតប្រាកដណាមួយ និង ណុន បាន បញ្ជាក់ថា អង្គសវនាការមិនយកសំណើនោះទៅលេងសើចទេ ហើយថា ក្រុមរបស់ នួន ជា នឹងត្រូវតែឡើងថ្លៃក្នុងពេល វេលារបស់ខ្លួននៅរសៀលនេះ ។

ទោះបីជាចម្លើយរបស់ចៅក្រម និង ណុន ធ្វើឲ្យកាត់ មានអារម្មណ៍បង្អាក់ទឹកចិត្តក៏ដោយ មេធាវី ផេស្តមេន បានបន្តទៅ មុខទៀតដោយឲ្យ នួន ជា ឡើងឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងរបស់ ព្រះរាជអាជ្ញាដោយបញ្ជាក់ថាខុសពីព្រះរាជអាជ្ញាដែលរៀបរាប់ពី បទចោទប្រកាន់ទាំងអស់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយក្រុមការពារក្តី សម្រេចចិត្តថានឹងធ្វើការរៀបរាប់ដោយកំណត់ត្រីមតែនៅបញ្ហា មួយចំនួនដែលនឹងត្រូវយកមកនិយាយនៅក្នុងសវនាការដាក់ដោយ ឡែកប៉ុណ្ណោះដូចជា ប្រវត្តិរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នប្រវត្តិ សាស្ត្ររបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យការដៀសប្រជាជនចេញពី ទីក្រុង និង «ដំណាក់កាលទីពីរ» នៃការចល័តប្រជាជន ។ មេធាវី ផេស្តមេន បានរាយការណ៍ថា ក្រុមការពារក្តីរបស់ នួន ជា បាន ស្នើឲ្យចៅក្រម ខាត់ហ្វាយត៍ លាវែលត៍ពិតណែនកាលពីម្សិលមិញ ហើយនៃពេលនេះក្រុមការពារក្តីបានលើកយកបញ្ហានេះមកនិយាយ ម្តងទៀត ដោយឲ្យចៅក្រម ខាត់ហ្វាយត៍ លាវែលត៍ពិតណែន ។ ទីបញ្ចប់ មុននឹងហុចឱកាសនេះទៅ នួន ជា មេធាវី ផេស្តមេន បានកំណត់ថា ខណៈពេលដែលក្រុមរបស់ខ្លួន «ក្រុមយល់ស្រប» ជាមួយភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លួនក៏មានជំនឿថាដែរភាគីដើម

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីកូរតែផ្តល់ឱកាសដើម្បីធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ប្ត ឆ្លើយតបនៅក្នុងតុលាការ ។

ក្រោយពី មេធាវី ផេស្តមេន បានបញ្ចប់យោបល់ និង ណុន បានណែនាំឲ្យសន្តិសុខខ្លួន នួន ជា មកកាន់ទីក្រុងកម្ពុជា ។ ដោយមានជំនួយពីកងសន្តិសុខពីរនាក់ នួន ជា ត្រូវបានរំកិលខ្លួន ទៅកាន់ទីក្រុងកម្ពុជាដោយអង្គុយបែរខ្នងទៅអ្នកចូលរួមដែលអម ដោយកងការពារពីរនាក់ ។ ដោយដឹងថាជនជាប់ចោទម្នាក់ត្រូវបាន ផ្តល់ឱកាសនិងធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដ៏វែងមួយអ្នកចូលរួមជាច្រើន

នួន ជា នៅក្នុងបន្ទប់សវនាការវិទ្យុភ្នំ ឆ្នាំ២០១១ (រូបថត អ.វ.ភ.ក)

នាក់មានអារម្មណ៍អន្ទះសានិងចង់ឮនូវអ្វីដែល នួន ជា នឹងនិយាយ ទៅនឹងអ្វីដែលបានចោទប្រកាន់មកលើខ្លួននោះ ។ តែដោយសារ តែសេចក្តីថ្លែងរបស់ នួន ជា ដែលមានរយៈពេលពីរម៉ោងនៅតែ បន្តបរិយាកាសនៅក្នុងបន្ទប់អ្នកចូលរួមកាន់តែស្ងាត់ទៅៗ ដោយមិន ដឹងថាមកពីសេចក្តីថ្លែងនោះមិនពាក់ព័ន្ធគ្នាឬក៏បណ្តាលមកពីបាន ចំណាយពេលច្រើនពេកនោះទេ ។

នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះ នួន ជា បាននិយាយអំពី

បីចំណុចដែលក្រុមការពារក្តីរបស់គាត់ទំនងជាការពារខ្លួននូវអ្វីគាត់
 បានពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ៖
 ១) គោលនយោបាយវាតទីនិយមរបស់វៀតណាមដែល នួន ជា
 អះអាងថាបានធ្វើការកំរាមកំហែងដល់ប្រទេសកម្ពុជាហេតុដូច្នោះ
 កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវតែធ្វើការឆ្លើយតប ២) ការវាយប្រហារ
 តាមអាកាសរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកកាលពីទសវត្សរ៍៧០ បណ្តាល
 ឲ្យមានវិបត្តិមនុស្សធម៌ពេញផ្ទៃប្រទេសនិង ៣) ការជ្រៀតចូល
 ក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានិងចលនាខ្មែរក្រហមដោយជនក្បត់កិញ

និងខ្មាំងក្នុងចំណោមប្រជាជនដែលត្រូវតែលុបបំបាត់ចោល ។
 ទោះបីជា នួន ជា ផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើតែកិច្ចប្រជុំរបស់បក្ស
 កុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក៏ដោយ ក៏ប្រធានបទទាំងបីនេះត្រូវបានយកមក
 និយាយស្ទើរតែគ្រប់ចម្លើយរបស់ នួន ជា ទាំងអស់ ។

នួន ជា បានឆ្លើយតបដោយការធ្វើការកិច្ចទៅកាន់
 តុលាការគ្រប់ភាគីទាំងអស់ និងជនជាតិកម្ពុជាទាំងមូល ។ នួន ជា
 ក៏បានសម្តែងការគោរពដល់បុព្វការីជនខ្មែរទាំងអស់ «ដែលបាន

បូជាជីវិត» ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជាមានថ្ងៃនេះនិងដើម្បីជួយ
 ប្រទេសនេះ «គេចង់ដុតពីគោលនយោបាយបំបាត់ពូជសាសន៍ ការ
 រឹបអូសដីធ្លី និងចក្រពត្តិនិយម» របស់វៀតណាម និងប្រទេស
 ផ្សេងទៀតដែលមានមហិច្ឆតាបំផ្លិចបំផ្លាញប្រទេសកម្ពុជា ។
 ដោយបញ្ជាក់ថាអ្វីដែលខ្លួននឹងនិយាយនេះគឺសម្រាប់ប្រវត្តិសាស្ត្រ
 និងមែនមែនសម្រាប់ហេតុផលនយោបាយ នួន ជា បានប្រកាន់
 ដំហែរថាដំណើរការទាំងអស់ ហើយនិងតុលាការគឺមានលក្ខណៈ
 «មិនស្មើភាព» ត្រង់ថា មានតែប្រធានបណ្តាមួយប៉ុណ្ណោះដែលនឹង
 យកមកពិភាក្សា ហើយហេតុការណ៍ផ្សេងៗទៀតមុនឆ្នាំ១៩៧៥
 និងក្រោយឆ្នាំ១៩៧៧ មិនត្រូវបានអើពើទេ ។ នួន ជា បានបក
 ស្រាយថា «មានតែសាកសពខ្លួនក្រពើប៉ុណ្ណោះដែលនឹងត្រូវយក
 មកពិភាក្សាដោយមិនយកកន្ទុយ និងក្បាលទេ» ។ ក្រោយមក នួន
 ជា បានឈានចូលទៅរៀបរាប់យ៉ាងលម្អិតអំពីប្រវត្តិបក្សកុម្មុយ
 នីស្តកម្ពុជានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដោយចាប់ផ្តើមពីការផ្តាច់ខ្លួនចេញពី
 «បក្សកុម្មុយនីស្តឥណ្ឌូចិន» ក្នុងឆ្នាំ១៩៥១ ដោយផ្តាច់ចេញជាបីបក្ស
 ផ្សេងៗគ្នាគឺនៅប្រទេសវៀតណាម ឡាវ និងកម្ពុជា ។ តែ នួន ជា
 បានអះអាងថា កាលនោះបក្សរបស់វៀតណាមនៅតែព្យាយាម
 ចង់គ្រប់គ្រងបក្សទាំងពីរនោះដដែល ។

ដោយប្រើប្រាស់របៀបវារៈនៃកិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភានិងកិច្ច
 ប្រជុំបក្សកាលពីទសវត្សរ៍៦០ និង៧០ នួន ជា ហាក់បីដូចជាព្យាយាម
 ពន្យល់ពីហេតុផលនៅពីក្រោយគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយ
 នីស្តកម្ពុជាក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប៉ុន្តែការឆ្លើយ
 តបរបស់គាត់បានរំលងសម័យកាលធំៗជាច្រើនដោយរៀបរាប់
 តែបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះអំពីគោលនយោបាយដែលបានអនុវត្តនៅ
 សម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយក៏បានឆ្លើយតបតិចតួចដែរ
 ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់មកលើគាត់នៅក្នុងសេចក្តី
 ថ្លែងការណ៍បើករបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ។

ជាពិសេស ពេលពិភាក្សាអំពីការប្រជុំសភាឆ្នាំ១៩៧៣
 ដែលពេលនោះដែនការជម្លៀសទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានយកមក
 ពិភាក្សានិងបង្កើតឡើង នួន ជា បានអះអាងបញ្ជាក់ថាបក្សកុម្មុយ
 នីស្តកម្ពុជាត្រូវ «ធ្វើឲ្យអស់ពីសមត្ថភាព» ដើម្បីរំដោះទីក្រុងមុន
 វៀតណាមអាចរំដោះទីក្រុងរបស់ខ្លួនបាន ព្រោះវៀតណាមនឹង

ប្រើការ «រំដោះ» យកទីក្រុងភ្នំពេញជាលេសក្នុងការវាយប្រហារ ប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្រោយពីទីក្រុងភ្នំពេញរំដោះបានភ្លាមទីក្រុង ត្រូវតែធ្វើការជម្លៀសប្រជាជនចេញដើម្បី «ឲ្យដឹងពីបរិស្ថានប្រាកដ របស់រៀនណាម» និងដើម្បីបង្កើននូវការសាមគ្គីភាពក្នុងចំណោម ប្រជាជនកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែ នួន ជា មិនបាននិយាយពីដល់ប៉ះពាល់នៃ សេចក្តីសម្រេចក្នុងការជម្លៀសប្រជាជននេះ ឬហេតុការណ៍ផ្សេង ទៀតដែលបានកើតឡើងដោយសារតែការជម្លៀសនេះទេ ។

បន្ទាប់បញ្ចប់ការរៀបរាប់ពីប្រវត្តិសាស្ត្របក្សកុម្មុយ និស្តកម្ពុជានិងសេចក្តីសម្រេចរបស់បក្សចប្បនួន ជា បានធ្វើសេចក្តី សន្និដ្ឋានដោយនិយាយថាវិធានការដែលគាត់បានធ្វើក្នុងអំឡុងរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺដើម្បីប្រើជាតិប្រជាជនកម្ពុជា ។ នួន ជា បានរក្សាជំហររបស់ខ្លួនថា «អំពើហិង្សានិងអំពើអយុត្តិធម៌បាន បង្ខំឲ្យប្រយុទ្ធប្រឆាំងដើម្បីប្រទេសរបស់ខ្ញុំដោយចាកចេញពី គ្រួសារដើម្បីរំដោះជាតិ» ។ បន្ទាប់មក នួន ជា បានអំពាវនាវឲ្យ រៀនណាម «បោះបង់ចោលបំណងប្រាថ្នារបស់ខ្លួនជាបងប្រុស» ហើយបញ្ចប់គោលនយោបាយវាតទឹមកលើប្រទេសកម្ពុជា ។ នួន ជា ក៏បានលើកទឹកចិត្តឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ឲ្យ «បោះបង់ ចោលសេចក្តីស្អប់» ចំពោះជនជាតិរៀនណាមធ្វើដូច្នោះទើបប្រជាជន កម្ពុជាទាំងអស់ធ្វើដំណើរទៅមុខទៀតបានទៅថ្ងៃអនាគត ។ ដោយ មានសំឡេងអ្វីៗ គិតៗ នៅក្នុងបន្ទប់អ្នកសម្រាប់អ្នកមើលក្រោយមក

នួន ជា បានបញ្ចប់សេចក្តីឆ្លើយតប របស់ខ្លួន និងត្រឡប់ទៅកាន់កៅអីរបស់ គាត់វិញ ដែលមានទីតាំងនៅពីក្រោយ មេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់ ។ បន្ទាប់ពី នួន ជា បញ្ចប់សេចក្តី ថ្លែងការណ៍របស់គាត់ មេធាវី ដេស្តមេន បានដាក់មកនិយាយអំពីដំណើររបស់ខ្លួន ដែល បានដាក់ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះរួច ហើយក្នុងការអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវីការពារ ក្តីបន្តផ្តល់ចម្លើយឆ្លើយតបទៅសហ ព្រះរាជអាជ្ញានៅព្រឹកស្អែក ។ ដោយ រៀបរាប់ពីលំដាប់លំដោយនៃកាល

វិភាគរវាងពីថ្ងៃទី១៨ និង២២ ខែតុលាព្រមទាំងកាលវិភាគដែល បានផ្សាយនៅលើគេហទំព័ររបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ កម្ពុជានិងបានបិទផ្សាយទូទាំងបន្ទប់សវនាការ មេធាវី ដេស្តមេន បានអះអាងថា មេធាវីការពារក្តីនិងប្រជាជនដែលនៅខាងក្រៅ បន្ទប់សវនាការត្រូវធ្វើឲ្យជឿថាចម្លើយឆ្លើយតបរបស់ភាគីការពារ ក្តីនឹងមិនចាប់ផ្តើមទេរហូតដល់ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកានេះ ។

ចៅក្រមបានពិភាក្សាគ្នាម្តងទៀតអំពីបញ្ហានេះហើយ ភ្លាមនោះ និង ណុន បានឆ្លើយតបទៅ វិញថា ខណៈពេលដែល «មានការសោកស្តាយ» ដែលមេធាវីការពារក្តីមិនមានពេលដើម្បី បំពេញចម្លើយតបរបស់ខ្លួន នួន ជា ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសដើម្បីធ្វើ ការឆ្លើយតប ។ និង ណុន បានបញ្ជាក់ទៀតថា អង្គជំនុំជម្រះបាន ទុកពេលវេលាសម្រាប់ក្រុមការពារក្តីហើយបើសិនជាក្រុមការពារក្តី មិនចង់ប្រើប្រាស់ពេលវេលានោះខ្លួនអាចធ្វើការសម្រេចចិត្ត ។

ការទទួលស្គាល់សហមេធាវីរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ដោយមិនបានផ្តល់ឱកាសទៅមេធាវី ដេស្តមេន ដើម្បី ធ្វើការឆ្លើយតប និង ណុន បានបន្តដំណើរការទៅមុខដើម្បីឲ្យ មានការទទួលស្គាល់សហមេធាវីអន្តរជាតិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ពេជ អង្គ បានបញ្ជាក់ឲ្យមេធាវីបីនាក់ ។ ក្នុងនោះគឺមេធាវី ជនជាតិខាំមែរូនដែលមកពីស្ថាប័នក្រុមមេធាវីគ្មានព្រំដែននិង មេធាវីជនជាតិបារាំងពីរនាក់ដែលធ្វើការនៅសហព័ន្ធអន្តរជាតិ

និស្សិតកម្រងជួរចូលបន្ទប់សវនាការ

បារាំងដើម្បីសិទ្ធិមនុស្ស ។ ពេជ អង្គ បានណែនាំមេធាវីទាំងបីនាក់ ដើម្បីតុលាការទទួលស្គាល់ ។ និង ណុន បានទទួលស្គាល់មេធាវី ទាំងបីនាក់ ។

ចម្លើយឆ្លើយតបរបស់ អៀង សារី ទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ បើករបស់ព្រះរាជអាជ្ញា

អាន ឧត្តម ដែលជាសហមេធាវីជាតិរបស់ អៀង សារី បាននឹងឡើងដើម្បីថ្លែងទៅកាន់តុលាការដោយរាយការណ៍ថា មេធាវីការពារក្តីនឹងមិនឆ្លើយតបឬធ្វើការសន្តោសទៅនឹងសេចក្តីថ្លែង ការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទេ ។ អាន ឧត្តម បានបញ្ជាក់ថា សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាក៏គួរតែស្តាប់លាស់ទេ ហើយគាត់បានរាយការណ៍ថា សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនក្នុងការមិន ឆ្លើយតបក៏មិនមែនមកពីយល់ស្របឬយល់ព្រមទៅនឹងសេចក្តីថ្លែង ការណ៍បើករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទេ ។

អាន ឧត្តម ក៏បានលើកពីបញ្ហាមួយទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាង ដែលព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ របស់គាត់ ។ អាន ឧត្តម បានថ្លែងថា មេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី បានជ្រើសបុគ្គលមួយច្បាប់កាលពីថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ទៅការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញារួចហើយ ដោយស្នើសុំបញ្ជី ឈ្មោះសាក្សី ឯកសារ និងហេតុការណ៍មួយចំនួននៅក្នុងភ័ស្តុតាង ដែលនឹងលើកមកនិយាយនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកនេះ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានឆ្លើយតបដោយអនុស្សាវរណៈមួយដោយបញ្ជាក់ ថាឯកសារទាំងអស់នេះដុះនៅក្នុងសំណុំឯកសារនិងបញ្ជាក់ទៀតថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមានទំនុកចិត្តថាឯកសារទាំងអស់នេះគឺទាក់ទង ទៅនឹងការហេតុការណ៍នៅចំពោះមុខតុលាការ ។ ដោយសារតែ ក្រុមមេធាវីការពារក្តី «មិនស្ថិតក្នុងជំហរណាមួយដើម្បីធ្វើការ ស្រាវជ្រាវសំណុំភ័ស្តុតាងទាំងអស់» ដែលមាននៅក្នុងបណ្តុំឯកសារ នោះហើយការផ្តល់ព័ត៌មានទាំងនោះគឺជារឿង «ស្រួលដូចក្របី» សម្រាប់ព្រះរាជអាជ្ញា អាន ឧត្តម បានស្នើទៅតុលាការឲ្យណែនាំ ព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យផ្តល់ព័ត៌មានទាំងនោះទៅកាន់ក្រុមការពារក្តីរបស់ អៀង សារី ។

និល ណុន បានឆ្លើយតបទៅ អាន ឧត្តម ដោយសម្គាល់ លើវិធានផ្ទៃក្នុង៨៧ស្តីនៃ(២) ដែលផ្តល់ដល់ជនជាប់ចោទនូវឱកាស

ដើម្បីឆ្លើយតបតែមិនមែនចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើនោះទេ ។ បន្ទាប់មក និល ណុន បានស្នើឲ្យមានការបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ពី អាន ឧត្តម ថាតើ អៀង សារី ចង់ឡើងនិយាយទៅថ្ងៃថ្លែងក្តីក៏អត់ ។

អាន ឧត្តម បញ្ជាក់ថា ស្របពេលដែល អៀង សារី មិន ឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងបើករបស់ភាគីព្រះរាជអាជ្ញាដោយផ្ទាល់ អាន ឧត្តម បានស្នើសុំពេលឱកាសអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែល អៀង សារី មិនត្រូវបានផ្តល់ជូនកាលពីថ្ងៃបើកវគ្គដំបូងពេលវេន គាត់ត្រូវឆ្លើយតប ។

ដោយបញ្ជាក់ថា ពេលនេះកិច្ចដំណើរការត្រូវផ្តល់ជូនទៅ ជនត្រូវចោទក្នុងការធ្វើសេចក្តីថ្លែងតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្លួន និង ណុន បានបញ្ជាក់ថា អៀង សារី នឹងត្រូវផ្តល់ឱកាសដើម្បី អាន សេចក្តីថ្លែងការណ៍នៅថ្ងៃទី២៣ ។

ការបញ្ជាក់សារឡើងវិញទាក់ទងនឹងពេលវេលារបស់ ខ្លួន ជា ដើម្បី ឆ្លើយតប

មុននឹងសវនាការរដ្ឋាកិច្ចដំណើរការសម្រាប់ថ្ងៃទីពីរនេះ ចៅក្រម ខាត់ហ្គ្រាយត បានធ្វើការបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់មួយសម្រាប់ តុលាការទាក់ទងទៅនឹងសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ខ្លួន ជា ដើម្បីបន្តសេចក្តីថ្លែងដើម្បីឆ្លើយតបនៅព្រឹកស្អែក ។ ចៅក្រម ខាត់ហ្គ្រាយត បានបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ពីសេចក្តី ថ្លែងរបស់មេធាវី ដេស្តមេន ដល់ចង់អះអាងថា ក្រុមរបស់ ខ្លួន ជា មិនមានបំណងចង់ប្រើប្រាស់ពេលវេលាដែលសល់សម្រាប់ថ្ងៃ នេះទេ ។ ចៅក្រម ខាត់ហ្គ្រាយត បានបញ្ជាក់សារឡើងវិញថា ខ្លួន ជា នឹងមិនត្រូវផ្តល់ឱកាសឡើងថ្លែងទៀតទេ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅ នឹងសេចក្តីថ្លែងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញានោះ ។ តែលោកស្រីចៅក្រម បញ្ជាក់ថានឹងមានឱកាសផ្សេងទៀតក្នុងអំឡុងសវនាការនេះ ។

មេធាវី ដេស្តមេន បានក្រោកឈរ ហើយស្នើសុំពេល ដើម្បីឆ្លើយតបទៅអ្វីដែលចៅក្រម ខាត់ហ្គ្រាយត «បានសន្តោស ឃើញ» ។ បន្ទាប់មក ចៅក្រម ខាត់ហ្គ្រាយត បានជូនដំណឹងដោយ សន្តោសទៅ មេធាវី ដេស្តមេន ថាសេចក្តីថ្លែងរបស់គាត់មិនមែនជា «ការសន្តោសឃើញទេ តែជាច្បាប់» ហើយក្រោយមកបានបញ្ចប់ យោបល់ទាំងស្រុងរាល់បញ្ហានានា ហើយថ្ងៃទីពីរនេះបានបញ្ចប់ ជាស្ថាពរ ។ **ត្រីស៊ិន អ៊ុះនន**

ខ្សែចង្រៃ និង អង្រែ សារី ឆ្លើយតប

សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកនៅក្នុងសវនាការលើសំណុំរឿង ០០២ បានបញ្ចប់នៅថ្ងៃនេះនិងប្រកបទៅដោយការពិភាក្សាយ៉ាងស៊ីតស្វាញនិងពាក្យសម្តីប្រកបដោយចម្រើនចម្រាសខ្លាំងជាងថ្ងៃមុនមិញ។ ដោយសារតែក្រុមការពារក្តីរបស់ នួន ជា បដិសេធមិនទទួលយកទិកាសដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ភាគីសហព្រះរាជអាជ្ញាតុលាការបានផ្តល់ទិកាសនេះទៅ អៀង សារី និង ខៀវ សំផន ដើម្បីធ្វើការកត់សម្គាល់និងរៀបរាប់ពីការការពារខ្លួនដែលជនជាប់ចោទទាំងពីរនិយាយ។

នៅក្នុងបន្ទប់ដែលមានអ្នកចូលរួមអង្គុយពេញប្រៀបដែលភាគច្រើនជាសិស្សវិទ្យាល័យ និងអ្នកកូមមកពីខេត្តនានានឹងមានអារម្មណ៍មិនស្រណុកក្នុងខ្លួនទេ ហើយនាំគ្នាដៃដៃក្នុងស្ទើរពេញមួយព្រឹកសូម្បីតែអំឡុងពេលនៃដំណើរការសវនាការក៏ដោយ ហើយហេតុផលដែលអ្នកចូលរួមនាំគ្នាដៃដៃក្នុងនោះ នៅតែមិនដឹងដដែល។ ទោះបីជាអ្នកចូលរួមមានអារម្មណ៍បែបនេះក៏ដោយក៏អ្នកចូលរួមទាំងអស់បានចូលរួមស្តាប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ អៀង សារី និង ខៀវ សំផន យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ដែលមើលទៅអ្នកចូលរួមហាក់បីដូចជាចង់ឮពាក្យពេចន៍របស់ជនជាប់ចោទទាំងពីរនេះជាខ្លាំង ហើយអ្នកចូលរួមប្រហែលជាចង់ដឹងពីការពន្យល់អំពីហេតុការណ៍នានានិងអំពើឃោរឃៅដែលបានកើតឡើងក្រោមរបបខ្មែរក្រហម។

បញ្ហាបឋម : ការទទួលស្គាល់មេធាវីការពារក្តី

ប្រធាន និង ណុន បានបង្គាប់ឲ្យតុលាការចាប់ផ្តើមដំណើរការទៅមុខទៀត ដែលភ្លាមៗនោះបានផ្តល់ទិកាសទៅមេធាវីជាតិរបស់ នួន ជា ឈ្មោះ សុន អារុណ ដែលកំពុងតែឈរ។ សុន អារុណ បានរៀបរាប់ប្រាប់តុលាការម្តងទៀតនូវសំណើដែលខ្លួនដាក់ជូនកាលពីលើកមុន ដោយស្នើទៅអង្គសវនាការឲ្យទទួលស្គាល់មេធាវីអន្តរជាតិម្នាក់ដែលនឹងចូលរួមជាមួយក្រុម

ការពារក្តីរបស់ នួន ជា។ ពេលនោះ សុន អារុណ បាននិយាយថា ឯកសារដែលត្រូវការឡើយនេះនឹងត្រូវផ្តល់ជូនទៅតុលាការហើយ។ និង ណុន បានឆ្លើយតបវិញថា ទោះបីជាចៅក្រមបានពិនិត្យឯកសារនោះរួចហើយក៏ដោយ ឯកសារទាំងនោះត្រូវរង់ចាំការបកប្រែជាមុនសិនមុននឹងចុះហត្ថលេខាទទួលស្គាល់ ហើយ និង ណុន បានអះអាងទៀតថា ការទទួលស្គាល់បែបណាមួយនៅពេលនេះគឺមិនអាចធ្វើបានទេ។

អៀង សារី បញ្ជាក់អំពីព្រះរាជទោសនិងការលើកលែងទោស

ក្រោយមក ប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានបន្តដំណើរការទៅមុខទៀតសម្រាប់ថ្ងៃទីបីនេះដោយផ្តល់ទិកាសទៅមេធាវីជាតិរបស់ អៀង សារី ឈ្មោះ អាន ឧត្តម ដើម្បីរៀបរាប់អំពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ អៀង សារី ទៅកាន់តុលាការដែលកម្រោងនោះត្រូវបានពន្យារពេលតាំងពីសៀលម្សិលមិញមក។ អាន ឧត្តម បានឆ្លើយតបទៅវិញថា អៀង សារី បានស្នើឲ្យមេធាវីការពារក្តីរបស់ខ្លួនអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ភាគីជំនួសវិញ ហើយ អៀង សារី ចង់ស្នើទៅតុលាការឲ្យធ្វើបែបនេះ។

ក្រោយពីពិភាក្សាជាមួយសហចៅក្រមរួចមក និង ណុន បានប្រកាសថាចៅក្រមបានសម្រេចថា ជនជាប់ចោទត្រូវអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដោយខ្លួនឯងដោយសារតែពេលនេះជនជាប់ចោទក៏មានវត្តមាននៅក្នុងតុលាការដែរ។ ក្រោយមក និង ណុន បានបង្គាប់ឲ្យសន្តិសុខនិងអមខ្លួន អៀង សារី ទៅកាន់ក្របកសេះ។ សន្តិសុខចំនួនប្រាំមួយនាក់បានអម អៀង សារី ដែលក្នុងនោះសន្តិសុខបីនាក់បានជួយ អៀង សារី ដែលកំពុងអង្គុយក្នុងកៅអីរបស់ភាគី ហើយនាំគ្នាទៅកាន់ក្របកសេះ។ អ្នកចូលរួមម្នាក់ៗ ដែលកំពុងតាមដានដំណើរការនេះបានផ្អែកខ្លួនផ្អែកលើកៅអីរបស់ខ្លួនវិញដែរ ហើយទន្ទឹមនឹងរង់ចាំមើលថាមានរឿងអ្វីកើតឡើង។

គ្រាន់តែមកដល់កន្លែងអង្គុយក្នុងក្របកសេះភ្លាម អៀង សារី បានសម្តែងការកិច្ចចំពោះតុលាការ និងសាធារណជន ហើយចាប់ផ្តើមធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ។ ក្រោយពីបញ្ជាក់ថា ខ្លួនត្រូវបានផ្តល់ព្រះរាជទោសនិងការលើកលែងទោសដោយ ព្រះមហាក្សត្រនរោត្តម សីហនុ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ រួចហើយ អៀង សារី បានបញ្ជាក់ថា «ខ្ញុំហត់ឡើយណាស់ ។ ខ្ញុំមិនដឹងថាត្រូវ ធ្វើយ៉ាងណាទេ ។ ខ្ញុំមិនមានចិត្តអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះទេ ។ ក្រោយមក អៀង សារី បានស្នើទៅតុលាការដោយសុំការអនុញ្ញាត សម្រាក ហើយអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គាត់ពេលក្រោយជំនួស វិញ ។

និល ណុន បានសួរទៅ អាន ឧត្តម ថាតើនៅសល់ប៉ុន្មាន កថាខណ្ឌទៀតដែលនឹងត្រូវអាននៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ អៀង សារី ។ ជាជាងឆ្លើយទៅនឹងសំណួររបស់ចៅក្រម អាន ឧត្តម បានស្នើម្តងទៀតទៅតុលាការដើម្បីអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ របស់កូនក្តីខ្លួនជំនួសវិញ ។ និល ណុន បាន បដិសេធសំណើនេះ ដោយបញ្ជាក់ថាច្បាប់បានកំណត់រួចហើយ ។ ដោយទទួលស្គាល់ថា អៀង សារី ទទួលរងនូវជំងឺដង្ហើមខ្លី និល ណុន បានអនុញ្ញាតឲ្យ អៀង សារី សម្រាកតាមចិត្តរបស់គាត់ ។

ខណៈពេលដែលចៅក្រម និល ណុន កំពុងតែនិយាយ អាន ឧត្តម បានដើរទៅកាន់ក្របកសេះនិងនិយាយតិចៗជាមួយ កូនក្តីរបស់ខ្លួន ។ មើលទៅប្រហែលជាចង់អះអាងថា អៀង សារី អាចបន្តអង្គុយនៅក្នុងក្របកសេះនេះបាន អាន ឧត្តម បានត្រឡប់ទៅកាន់កៅអីរបស់ គាត់វិញ ហើយ អៀង សារី បានបន្តអាន សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ខ្លួន ។

អៀង សារី បានបញ្ជាក់ថា ខណៈ ពេលដែលគាត់មិនយល់ស្របទៅនឹងសេចក្តី សម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះដែលបានអះអាងថា ព្រះរាជទោស និងការលើកលែងទោសមិន អាចយកមកប្រើប្រាស់បាននៅក្នុងអង្គជំនុំ ជម្រះនេះ អៀង សារី បានគោរពសិទ្ធិអំណាច របស់តុលាការដើម្បីទុកការនេះទៅតុលាការ

ដើម្បីសម្រេចចិត្ត ។ អៀង សារី បានប្រកាសថា គាត់មិនស្រឡាត់ ចិត្តទេដែលអង្គជំនុំជម្រះបដិសេធមិនផ្តល់សិទ្ធិគាត់អាចបន្ត ដំណើរការប្តឹងទទួរណ៍បានទាក់ទងនឹងបញ្ហាលើកលែងទោសនេះ ។ ដោយបញ្ជាក់ថា អៀង សារី ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅក្នុងសវនាការនេះ អស់រយៈពេលជាងបួនឆ្នាំមកហើយ ដើម្បីរង់ចាំការកាត់ទោស អៀង សារី បានរិះគន់នូវអ្វីដែលគាត់បានឃើញអំពីកង្វះខាតរបស់ តុលាការដែលមិនទទួលស្គាល់សេចក្តីសម្រេចចំពោះព្រះរាជទោស និងការលើកលែងទោសរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ហើយតុលាការ នេះបានចាប់ផ្តើមដំណើរការដោយបញ្ហាមួយចំនួនមិនទាន់បានដោះ ស្រាយនៅឡើយទេ ។ ទោះបីជាមានសេចក្តីសម្រេចនេះក៏ដោយ អៀង សារី បានបញ្ជាក់ថា ខ្លួននឹងបន្តចូលរួមក្នុងដំណើរការតុលាការ នេះបន្តទៀតដោយ «ការគោរពចំពោះស្ថាប័នមួយនេះ» ។

គ្រាន់តែ អៀង សារី បញ្ចប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ ខ្លួនភ្លាម អាន ឧត្តម បានក្រោកឈរឡើងដើម្បីធ្វើការកែតម្រូវ អក្ខរាវិរុទ្ធពិកនៃសេចក្តីរបស់ខ្លួនអានខុស ។ គ្រាន់តែ អាន ឧត្តម ហៀបនឹងអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ម្តងទៀត និល ណុន បាន និយាយកាត់គាត់ ហើយប្រាប់ទៅគាត់ឲ្យបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ត្រង់ចំណុច ដែលចង់ធ្វើការកែតម្រូវ ។ អាន ឧត្តម បានអានប្រយោគទាំងពីរ ដែលទាមទារឲ្យមានការកែតម្រូវដោយសារតែ អៀង សារី អាន ខុស ។ អាន ឧត្តម បញ្ជាក់ថា អៀង សារី អានប្រឡំពាក្យ «អនុវត្ត» និង «រហូតដល់» ដែលធ្វើឲ្យអ្នកចូលរួមផ្ទុះសំណើឡើង ។

កី ភួន(រូបខាងស្តាំ) អំពីកនិសាររបស់ ប៉ុល ពត និង អៀង សារី កំពុងដើរចូលក្នុងបន្ទប់សវនាការ

**ក្រុមការពារក្តីរបស់ នួន ជា អានបញ្ជាក់ជាថ្មីម្តងទៀតអំពីការ
បដិសេធនឹងសំណើរបស់ខ្លួន**

ក្រោយពី អៀង សារី ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យត្រឡប់ទៅកាន់
កន្លែងអង្គុយនៅពីក្រោយមេធាវីការពារក្តីវិញ ចៅក្រម និង
ណុន បានផ្តល់ឱកាសទៅ ខៀវ សំផន ដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតបនឹង
សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ។ ទាំង ខៀវ
សំផន និង ម៉ៃឃើល ដេស្តមេន ដែលជាមេធាវីអន្តរជាតិរបស់
នួន ជា បានឈរលើជំហរដូចគ្នា ។ ដោយសម្លឹងទៅកាន់មេធាវី
ដេស្តមេន ចៅក្រម និង ណុន មិនបានខ្វល់នឹងមេធាវី ដេស្តមេន
ទេរហូតដល់មេធាវីនោះចាប់ផ្តើមនិយាយទៅកាន់អង្គសវនាការ
ផ្ទាល់តែម្តង ។ និង ណុន បានអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវី ដេស្តមេន
ឡើងនិយាយ តែសុំឲ្យខ្លី ដោយសារពេលនោះចៅក្រមបានសុំឲ្យ
ខៀវ សំផន អង្គុយដែលខណៈពេលនោះគាត់បានចូលមកដល់
ក្រុមសេន្ទបច្ចើយ ។

មេធាវី ដេស្តមេន បានបកស្រាយថាគាត់សុំធ្វើការបញ្ជាក់
សេចក្តីជំនាស់របស់ខ្លួនម្តងទៀតទៅនឹងអង្គហេតុរបស់សវនាការ
កាលពីម្សិលមិញ ទាក់ទងនឹងសំណើរបស់ខ្លួនដើម្បីសុំបន្តការផ្តល់
ចម្លើយតប របស់ នួន ជា ទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបានធ្វើឡើង

ខៀវ សំផន នៅក្នុងបន្ទប់សវនាការវិទ្យុកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១១ រូបថត អ.វ.ត.ក

កាលពីព្រឹកមិញរួចហើយ ។ សំដៅទៅលើ ចៅក្រម ខាតហ្វាយត៍
ដែលនិយាយថា តុលាការចង់ដកសិទ្ធិរបស់ នួន ជា ក្នុងការឲ្យគាត់
ឡើងធ្វើការឆ្លើយតប មេធាវី ដេស្តមេន បានប្រកាសថា «ការដក

សិទ្ធិមិនអាចនិយាយសំដៅបែបនេះបានទេ» តែត្រូវអះអាងឲ្យ
ច្បាស់ ។ ដោយបញ្ជាក់អំពីការដាក់ពាក្យសុំរបស់ក្រុមមេធាវីខ្លួន
ទាក់ទងចៅក្រម ខាតហ្វាយត៍ ដែលមិនមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់
គ្រាន់ដើម្បីធ្វើជាចៅក្រមនោះវាមិនត្រូវបានចៅក្រមយកមក
ពិចារណាទេ ។ ពេលនោះ មេធាវី ដេស្តមេន បានបញ្ជាក់ថាខ្លួនក្តី
របស់ខ្លួនគួរតែផ្តល់សិទ្ធិពេញលេញដើម្បីនិយាយឆ្លើយតប ។

ឆ្លើយតបទៅនឹងមេធាវី ដេស្តមេន ចៅក្រម និង ណុន
បានបញ្ជាក់សាឡើងវិញថា ក្រុមការពារក្តីរបស់ នួន ជា ត្រូវបាន
ផ្តល់ពេលវេលារួចទៅហើយកាលពីម្សិលមិញដើម្បីធ្វើសេចក្តីថ្លែង
ការណ៍ ។ ខណៈពេលដែល នួន ជា ផ្ទាល់បានប្រើប្រាស់ពេល
វេលាមួយម៉ោងដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតប មេធាវីរបស់ នួន ជា មិន
បានចំណាយពេលដែលនៅសេសសល់ឲ្យបានត្រឹមត្រូវទេ ទោះបីជា
តុលាការបានប្រាប់ទៅមេធាវីនោះច្រើនដងហើយក៏ដោយ ។ និង
ណុន បានបញ្ជាក់ដោយក្តីសង្ឃឹមថាអ្វីដែលខ្លួននិយាយនៅពេលនេះ
គឺច្បាស់ហើយ ហើយបន្ទាប់មក និង ណុន បានផ្តល់សិទ្ធិឲ្យ ខៀវ
សំផន ចាប់ផ្តើមធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍តបទៅព្រះរាជអាជ្ញា ។

ខៀវ សំផន ឆ្លើយតប

ខុសគ្នាទាំងស្រុងទៅនឹងចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កាល
ពីម្សិលមិញ ខៀវ សំផន បានផ្តោតការឆ្លើយ
តបរបស់ខ្លួនដើម្បីតបទៅនឹងអ្វីដែលព្រះរាជ
អាជ្ញាបានអះអាងដោយនិយាយចំ ទៅកាន់
ព្រះរាជអាជ្ញាដោយផ្ទាល់និងនិយាយពី
បញ្ហាយ៉ាងចំណុចដែលព្រះរាជអាជ្ញាបាន
អះអាង ។ ខៀវ សំផន បានរៀបរាប់យ៉ាង
ច្បាស់លាស់ដើម្បីការពារនូវបទឧក្រិដ្ឋដែល
បានចោទមកលើខ្លួនដោយបញ្ជាក់ថាខ្លួនមិន
បានដឹងពីបទឧក្រិដ្ឋដែល បានកើតឡើងក្នុង
របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទេ ហើយថាគាត់
ក៏មិនមានសិទ្ធិធ្វើការសម្រេចចិត្តអ្វីដែរកាលពី
របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះ ។ នៅពេលនោះដែរ អ្នកចូលរួម
បានត្រៀមត្រង់ត្រាប់ស្តាប់ជានិច្ចពេលដែល ខៀវ សំផន កំពុង
និយាយហើយសាធារណជនចូលរួមហាក់បីដូចជាតាមដានស្តាប់

ប្រសាសន៍របស់ ខៀវ សំផន យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ដែលខុសពី ពេលដែល នួន ជា ឡើង អានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ។

ខៀវ សំផន បានបញ្ជាក់ថា ខ្លួនមិនបានដឹងច្បាស់ពី ដំណើរការកាត់ទោសនេះទេ ហើយបញ្ជាក់ទៀតថា តាមអ្វីដែលគាត់ បានឃើញមកដល់ពេលនេះគ្មាននរណាម្នាក់យល់ច្បាស់ពីដំណើរការ តុលាការនេះទេ ។ អស់រយៈពេលពីរថ្ងៃមកហើយ ខៀវ សំផន បាននិយាយថា «អ្វីៗទាំងអស់ក៏ហួសពីក្តីរំពឹងទុករបស់ខ្ញុំទៅទៀត» ។

ដោយវាយប្រហារពាក្យដែលខ្លួនហៅថា «កិច្ចការស្មោះ» របស់ព្រះរាជអាជ្ញា ខៀវ សំផន បានតតាំងជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសាក្សីដែលមិនបានផ្តល់ឈ្មោះត្រឹមត្រូវនិងឯកសារដែលខ្លះ ប្រភពច្បាស់លាស់ដូចជាអត្ថបទសារព័ត៌មាននិងសៀវភៅជាដើម ។ ខៀវ សំផន បានបកស្រាយថា «បើតាមខ្ញុំដឹង អ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រ អ្នកសារព័ត៌មានអ្នកចុះកាលវិភាគប្រវត្តិសាស្ត្រ និងអ្នកប្រលោម លោកមិនមែនជាចៅក្រមទេ ។ អ្នកទាំងនោះមិនបានធ្វើការស្រាវ ជ្រាវដើម្បីធ្វើជាចៅក្រមស៊ើបអង្កេតកម្រិតទាបប្រកាន់នៅក្នុង សំណើរបស់ខ្លួនទេ» ។ ខៀវ សំផន បាននិយាយតតាំងថា ដោយសារតែអ្នកសរសេរទាំងនោះមិនមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវផ្នែក ច្បាប់អ្នកទាំងនោះអាចលម្អៀង និងមិនពេញលេញ ហើយបាន ប្រើប្រាស់ការសរសេរទាំងនោះដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីគំនិតរបស់ខ្លួនមិន មែនដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីការពិតដែល បានកើតឡើងទេ ។ ដោយ និយាយទៅកាន់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិចំៗ ខៀវ សំផន បាន បញ្ជាក់ថា «ខ្ញុំសូមរំពឹងទុកលោកស្រីសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិថា ក្រោយថ្ងៃ១៧ មេសា មានកាសែតបារាំងមួយឈ្មោះ ឡឺម៉ុងដឺ បានបោះពុម្ពផ្សាយអត្ថបទមួយដែលមានចំណងជើងថា «ភ្នំពេញ រំដោះហើយ» ។ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ថាលោកស្រីអាចយកឱកាសនេះនឹង ធ្វើការរិះគន់ខ្ញុំ បើសិនជាខ្ញុំពិនិត្យលើអត្ថបទសារព័ត៌មាននោះ» ។

ក្រោយមក ខៀវ សំផន បានអំពាវនាវឲ្យមានយុត្តិធម៌ នៅក្នុងសាលសវនាការថា «មិនត្រូវជឿលើសាក្សីដែលមិនបង្ហាញ ឈ្មោះនិងអត្ថបទនិងសៀវភៅដែលសរសេរដោយអ្នកសារព័ត៌មាន នោះទេ» ។

ក្រោយមក ខៀវ សំផន បានបកស្រាយទៅកាន់សហ ព្រះរាជអាជ្ញាថា ចំណាប់អារម្មណ៍របស់គាត់ក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តកាល

ពីពេលដែលគាត់ជានិស្សិតនៅទីក្រុងប៉ារីស គឺជាសញ្ញានៃការចាប់ ផ្តើមរបស់សហកម្មទ្រង្រង្រងកុម្មុយនិស្តដែលជនជាប់ចោទទាំងបីនាក់ត្រូវ បានចោទប្រកាន់ថាបានចូលពាក់ព័ន្ធជាមួយគ្នា ។ ដោយសង្កេត ឃើញថា នៅពេលនោះ កុម្មុយនិស្ត «គឺជាចលនាមួយដែលផ្តល់ ក្តីសង្ឃឹមដល់យុវជនរាប់លាននាក់ទូទាំងពិភពលោក» ខៀវ សំផន បានការពារខ្លួនថា ការចូលជាសមាជិកបក្សកុម្មុយនិស្តរបស់គាត់ គឺជាវិធីមួយដើម្បីជួយប្រទេសកម្ពុជានិងគូររបបបក្សរបស់ខ្លួនប្រឆាំង នឹង លន់ នល់ និងកងកម្លាំងនានាដែលចង់មកធ្វើការគ្រប់គ្រង ប្រទេសកម្ពុជា ។

ក្រោយមក ខៀវ សំផន បានទទួលទោសហព្រះរាជអាជ្ញាថា មិនត្រូវបំភ្លេចបុព្វបទប្រវត្តិសាស្ត្រដែលកើតឡើងមុនរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យទេ ។ ដោយនិយាយសំដៅទៅលើការទម្លាក់គ្រាប់ បែកមកលើប្រទេសកម្ពុជាដោយសហរដ្ឋអាមេរិកពីឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៣ ខៀវ សំផន បានសួរទៅព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិថា «លោកអាចប្រមើលឃើញទេថា ប្រទេសរបស់ខ្ញុំប្រឈមមុខបែប ណាក្រោយពីការសម្លាប់និងសង្គ្រាមបង្កូរឈាមបែបនេះ?» មិន អាចទេ ខ្ញុំដឹងថាលោកមិនអាចប្រមើលឃើញទេ ។ លោកមិនបាន គិតដល់និងថែមទាំងបានប្រឌិតរឿងរ៉ាវកាលពីពេលនោះ ។ ខៀវ សំផន បានបញ្ជាក់ថា «ការទម្លាក់គ្រាប់បែកគោលនយោបាយវាគ ទីរបស់រៀតណាមនិងរដ្ឋប្រហារយោធាដឹកនាំដោយ លន់ នល់ និង ចលនាប្រឆាំងនឹង លន់ នល់ គឺជាកត្តាដែលបង្កឲ្យមានភាពរីករវា រ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ខៀវ សំផន បានលាតត្រដាងថាស្ថានភាព បែបនេះដែលកើតឡើងមុននឹងគាត់មកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញអាចនឹង ដោះសារនូវ «ការទទួលខុសត្រូវតិចតួច» អំពីអ្វីដែលបានកើតឡើង អំឡុងពេលនៃការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុង ហើយធ្វើឲ្យ សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចនាំការចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន ។ ខៀវ សំផន បានអះអាងបញ្ជាក់ថា «ក្តីសង្ឃឹមរបស់ខ្ញុំមិនមានរយៈពេល យូរទេ» ។

ដែលមើលទៅនេះប្រហែលជាអ្វីដែលគាត់ចង់ធ្វើការ ការពារខ្លួនឯង ខៀវ សំផន បានតតាំងនូវអ្វីដែលខ្លួនមើល ឃើញថាជាការខ្វះខាតភស្តុតាងនៅក្នុងករណីសំណុំរឿងដែលបង្ហាញ ថាគាត់ជាមនុស្សដែលអាចធ្វើការសម្រេចចិត្តនៅក្នុងរបបកម្ពុជា

ប្រជាធិបតេយ្យនោះ ឬក៏ការពិតនៃអំពើហោរាយោរដែលបានកើតឡើងក្នុងប្រទេសពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់១៩៧៩ ។ ខៀវ សំផនបានអះអាងថា ក្នុងចំណោមឯកសាររាប់ពាន់ទំព័រនៅក្នុងសំណុំរឿង (ដែលគាត់និយាយថា ឯកសារខ្លះមិនទាន់បានបកជាភាសាអង់គ្លេស ឬបារាំងនៅឡើយនោះ) គ្មានឯកសារមួយទំព័រណាមួយដែលអះអាងថា គាត់គឺជាសមាជិកជាន់ខ្ពស់នៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ឬគ្មានឯកសារណាមួយអះអាងថាគាត់បានប្រើជាប្រធានមន្ទីរនយោបាយមជ្ឈិម៨៧០ ដែរ ។

ខៀវ សំផន បានបញ្ជាក់ថា ក្តីបារម្ភរបស់គាត់ជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការប្រើប្រាស់ពាក្យ «មជ្ឈិមបក្ស» ដែលជាពាក្យមួយ ខៀវ សំផន អះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាបានបង្កើតពាក្យនេះសម្រាប់សវនាការនេះ តែពាក្យនេះមិនបានកើតឡើងកាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទេ ។ ដោយអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រើពាក្យនេះខុស ដែលបង្កជំនួសពាក្យ «គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍» ខៀវ សំផន បានប្រកាសថា «លោកព្រះរាជអាជ្ញាកំពុងតែធ្វើឲ្យសាធារណជនជឿថា អ្នករាល់គ្នាកំពុងតែប្រកាន់ស្បែកតែមួយហើយ ។ តែនេះគឺជារឿងកុហកជារឿងបោកប្រាស់ ។ តាមពិតលោកដឹងច្បាស់ណាស់ថា កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ...គឺចែកជាច្រើនថ្នាក់ ហើយអ្វីៗគឺជាការសម្ងាត់» ។

ទាក់ទងទៅនឹងអំពើហោរាយោរដែលកើតឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ខៀវ សំផនបាននិយាយថា តំណែងរបស់គាត់ដែលជាប្រធានរដ្ឋកិច្ចស្នើទៅនឹងតំណែងរបស់អតីតព្រះមហាក្សត្រនរោត្តម សីហនុ ពេលដែលព្រះអង្គជាព្រះមហាក្សត្រដែរ ។ ដោយបញ្ជាក់ថា ការរដ្ឋានការងារត្រូវបានរៀបចំឡើងសម្រាប់ដំណើរទស្សនកិច្ចដែលគាត់បានអមដំណើរព្រះមហាក្សត្រទៅទស្សនា ។ ខៀវ សំផន បានសួរថា «លោកជឿទេថាប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវបានសម្លាប់នៅពីមុខយើងនោះ?» ។ ខៀវ សំផន ហៅការបកស្រាយ «ពិតជាឆ្លុក» ដោយប្រៀបធៀបទៅនឹងការចោទប្រកាន់ «ឆ្លុក» ដោយព្រះរាជអាជ្ញាថាអង្គការគឺជាអ្នកចាត់តាំងឲ្យមានការរៀបការដោយបង្ខំ ហើយបានអះអាងទៀតថា ការរៀបការទាំងនេះគឺជាប្រមូលឲ្យមានការរួមភេទនោះ ។ ខៀវ សំផន បានអះអាងថា «ខ្ញុំមិនមែនជាផ្នែក

មួយរបស់អង្គការទេ តែខ្ញុំស្រមៃស្រមៃឃើញថា ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រទេសជាតិទៅមុខបានកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ត្រូវមានកិច្ចការជាច្រើនដែលត្រូវធ្វើជាជាន់គ្រាន់តែដើម្បីមើលថា តើមនុស្សបានរួមភេទឬក៏អត់នោះ» ។

ក្រោយមក ខៀវ សំផន បកស្រាយនូវអ្វីដែលបានអះអាងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញានិងអ្នកផ្សេងទៀតដែលនិយាយគាត់ បានប្តូរពាក្យសម្តីនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍និង នៅក្នុងសៀវភៅ ។ ដោយបញ្ជាក់ថាការផ្លាស់ប្តូរនេះអាចឆ្លុះបញ្ចាំងពីការវិវឌ្ឍចំណេះដឹងនិងការយល់ដឹងនូវអ្វីដែលបានកើតឡើងកាលពីពេលនោះ ក្រោយមក ខៀវ សំផន បានសួរថា «តើការគិតរបស់ខ្ញុំប្រឆាំងនឹងខ្ញុំដែរឬយ៉ាងណា?» ក្រោយមក ខៀវ សំផន បានទទួលទៅចៅក្រមដោយចំរើនថា «ក្នុងរយៈពេល៣៦ឆ្នាំមនុស្សបានរៀនសូត្រនិងបានផ្លាស់ប្តូរ» ។

ទីបញ្ចប់ ខៀវ សំផន បានបញ្ចប់ការបកស្រាយរបស់ខ្លួនដោយអំពាវនាវទៅសាធារណជនថា គាត់សង្ឃឹមថាអង្គការសវនាការនឹងផ្តល់ឱកាសដល់គាត់ដើម្បីធ្វើការពន្យល់ថា តើគាត់កាន់តំណែងជាន់ខ្ពស់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដោយរបៀបណាដោយមិនមែនជាអ្នកដែលអាចធ្វើការសម្រេចចិត្តនិងដោយគ្មានការប្រាប់ដំណឹងពីមូលដ្ឋាននូវអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកាលពីពេលនោះ ។ ទីបញ្ចប់ ខៀវ សំផន បានសន្និដ្ឋានថា «ខ្ញុំនឹងធ្វើឲ្យអស់ពីសមត្ថភាពដើម្បីចូលរួមក្នុងដំណើរការសវនាការ» ។ ក្រោយពីខៀវ សំផន ថ្លែងចប់ តុលាការប្រកាសសម្រាក ។

មេធាវីការពារក្តីរបស់ ខៀវ សំផន ឆ្លើយតប

ក្រោយពីចៅក្រមបង្គាប់ឲ្យចាប់ផ្តើមដំណើរការសវនាការវិញ សហមេធាវីជាតិរបស់ ខៀវ សំផន ឈ្មោះ គង់ សំអុន ចាប់ផ្តើមឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ។ ខណៈពេលដែលមេធាវីរូបនេះនិយាយបន្តនូវអ្វីដែលខៀវ សំផន និយាយហើយនោះ គង់ សំអុន បានផ្តោតទៅលើជាពិសេសទៅលើបុព្វបទប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសវនាការនិងបញ្ហានៃសិទ្ធិអំណាចរបស់កូនក្តីរបស់ខ្លួននៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ដំបូង គង់ សំអុន បានទាញចំណាប់អារម្មណ៍ពីតុលាការឲ្យគិតក្នុងពេលវេលាសម្រាប់ភ័ស្តុតាងនិងសម្រាប់ការយល់ដឹង

ចំពោះព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងកាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពីឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ ។ ដោយបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់នូវអ្វីដែលខៀវ សំផន បានអះអាងរួចហើយ គង់ សំអុន បាន បញ្ជាក់ថា ដំណើរការសវនាការនេះគឺ «ជាសវនាការរវាងមនោគមន៍វិជ្ជាកម្មយុទ្ធសាស្ត្រនិងមនោគមន៍សេរី» ។ ពេញមួយសតវត្សរ៍កន្លងទៅ មនោគមន៍វិជ្ជាកម្មយុទ្ធសាស្ត្រដែលធ្លាប់តែជាកម្លាំងដ៏ស្រួចស្រាលទូទាំងពិភពលោកចាប់ផ្តើមសាបរលាបបន្តិចម្តងៗ ខណៈពេលដែលមនោគមន៍វិជ្ជាកម្មសេរីចាប់ផ្តើមវាយលុក ។ ចំណែកឯតុលាការនេះវិញកើតឡើងចេញពីមនោគមន៍វិជ្ជាកម្មសេរីរបស់ស្នេហាប្រទេស ។ គង់ សំអុន បានទទួលថា តុលាការត្រូវចាំថា កុម្មុយនិស្តបានបង្កើតនូវការកិតផ្សេងៗ សម្រាប់លទ្ធិកុម្មុយនិស្ត អំពើហិង្សា នយោបាយគឺចាត់ទុកជារឿងធម្មតា ហើយជាអ្នកកំណត់ថា នរណាជាស្តេច ហើយនរណាត្រូវចាប់ខ្លួន ឬសម្លាប់ ។ ការអនុវត្តច្បាប់នាពេលបច្ចុប្បន្ននៅនឹងអ្វីដែលកើតឡើងកាលពីពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍មុន បានបង្កើតនូវ «ទស្សនៈសុក្រស្នេហា» ទៅវិញ ។ តែបើសិនជាមើលនៅក្នុងបុព្វបុរសប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥វិញ សកម្មភាពរបស់ខៀវ សំផន និង «ស្មារតីស្នេហាជាតិ» អាចមានលក្ខណៈសមស្របទៅវិញ ។

ក្រោយមក គង់ សំអុន បាននាំមកនិយាយពីបញ្ហាសិទ្ធិអំណាចនិងការគ្រប់គ្រងរបស់ ខៀវ សំផន ក្នុងនាមជាប្រធានរដ្ឋក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យវិញ ។ ដូចអ្វីដែល ខៀវ សំផន បានធ្វើរួច ហើយ គង់ សំអុន បានអំពាវនាវឲ្យតុលាការចាប់អារម្មណ៍ទៅនឹងតួនាទីរបស់អតីតព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម សីហនុ ក្នុងនាមជាប្រមុខរដ្ឋរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្នុងឆ្នាំដំបូងនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះ ។ ដោយដឹងថាតុលាការមិនអាចកោះហៅអតីតព្រះមហាក្សត្រមកបំភ្លឺក្នុងតុលាការបាននោះ គង់ សំអុន បានស្នើតុលាការឲ្យពិនិត្យមើលកំណត់ត្រានិងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបោះពុម្ពដោយព្រះមហាក្សត្រទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ ។ គង់ សំអុន បានអះអាងថាកំណត់ត្រាទាំងអស់នោះបង្ហាញថាអតីតព្រះមហាក្សត្រនរោត្តម សីហនុ មិនមានអំណាចអ្វីទេក្នុងនាមជាប្រមុខរដ្ឋនោះហើយថា៖ ដែលមិនមានអំណាចរបស់ព្រះអង្គត្រូវបានជំនួសដោយ ខៀវ សំផន ។ គង់ សំអុន បានទទួលឲ្យតុលាការពិនិត្យមើល

ឲ្យច្បាស់អំពីកំណត់ហេតុកិច្ចប្រជុំរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាដែលសហព្រះរាជអាជ្ញានឹងសម្ភាសនៅអំឡុងពេលនៃដំណើរការសវនាការដើម្បីកំណត់ថា តើកំណត់ហេតុកិច្ចប្រជុំនោះគឺជាកំណត់ហេតុដ៏ត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចប្រជុំដែរឬអត់ទេ ។ ដោយសារតែឯកសារខ្លះមានការខ្វះខាតនូវហត្ថលេខាអ្នកសរសេរ គង់ សំអុន បាននិយាយសាឡើងវិញថា ឯកសារខ្លះគឺក្លែងក្លាយ ហើយត្រូវបានវាយចូលក្នុងម៉ាស៊ីនអង្កុយលីលេខ ក្រោយមកដែលបង្កឲ្យមានការមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងឯកសារទាំងនោះ ។

គង់ សំអុន បានអះអាងថា ខៀវ សំផន ដឹងតែអ្វីដែលគាត់ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យដឹងតែប៉ុណ្ណោះ កាលពីសម័យនោះ ។ កម្មាភិបាលរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដឹងច្បាស់ថា ម្នាក់ដឹងតែពីអ្វីដែលជាកិច្ចការរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះនិង «ខ្លួនទីពឹងខ្លួន» ហើយគ្មាននរណាដឹងរឿងរបស់អ្នកផ្សេងទៀតទេ ។ ខៀវ សំផន ក៏បាននិយាយបែបនេះដែរ ។

ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ គង់ សំអុន បានពោលចំណាប់អារម្មណ៍តុលាការម្តងទៀតអំពី «ស្ថានភាពរីករវាង» ដែលបានកើតឡើងនៅកម្ពុជាដោយសារការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិកព្រមទាំងជម្លោះផ្ទៃក្នុងនិងខាងក្រៅដែលបានកើតឡើងនាដើមទសវត្សរ៍៧០ ។ ភាពរីករវាងអស់នេះបង្កើតឲ្យមានការសង្ស័យអំពីតើអំពើកាប់សម្លាប់និងអំពើទុក្រដ្ឋកើតឡើងយ៉ាងដូចម្តេចនៅក្នុងបក្សនិងភាគីនានានៅប្រទេសកម្ពុជានិងការជំទាស់ប្រឆាំងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហមថា អាចប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅនេះដែរ ។ សំណើចុងក្រោយរបស់មេធាវី គង់ សំអុន ទៅតុលាការគឺថាតុលាការត្រូវតែពិនិត្យមើលព័ត៌មានលម្អិតគ្រប់សាក្សីដែលនឹងត្រូវធ្វើសក្ខីកម្មទាំងអស់ ហើយឯកសារមួយចំនួនទៀតដើម្បីធានាថា សេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងនេះគឺមិនមែនទទួលបានតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្មទេ ហើយត្រូវតែធ្វើឡើងដោយត្រឹមត្រូវ ។

ក្រោយពី គង់ សំអុន បញ្ចប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ខ្លួនមេធាវីអន្តរជាតិរបស់ ខៀវ សំផន ឈ្មោះ ហ្សាក់ វែរហ្សូ បានឆ្លើយតបទៅវិញដែរ ។ មេធាវី វែរហ្សូ ចាប់ផ្តើមដោយការនិយាយពីការទទួលស្គាល់ «អ្នកស្លាប់ដែលត្រូវបានបំភ្លេច» ដែលជាជនរងគ្រោះដោយការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិក

លើទឹកដីកម្ពុជាក្នុងទសវត្សរ៍៧០ និងក្មេងៗទាំងឡាយដែលបានកើត
នៅលើផ្ទះលំហូរដីមិញ ដែលទទួលបាននូវភាពពិការភ្នែក និងកម្លាំង
ដោយសារសារធាតុពណ៌ទឹកក្រូច ។ មេធាវី វ៉ែរហ្សេ បាន
បញ្ជាក់ថា សាធារណជនត្រូវតែដឹងថា អ្នកស្លាប់ទាំងនេះមិនត្រូវ
បានបំភ្លេចដោយតុលាការទេ ។

ដូចគ្នានឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ព្រះរាជអាជ្ញានិង
ប្រលោមលោកមួយដែលនិពន្ធដោយជនជាតិបារាំងម្នាក់ឈ្មោះ
អាឡិចសង់ដ្រឺ ខុយម៉ាស់ ដែរ មេធាវី វ៉ែរហ្សេ បានថ្លែងពីអ្វី
ដែលគាត់ហៅថា «ទស្សនៈអស្ចារ្យនៃភាពពិត» ដែលលាបពណ៌
ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាដែលមនុស្សទូទៅត្រូវបានកាបសង្កត់ដោយ
«បិសាចទាំងបី» នៃជនជាប់ចោទ ។ មេធាវី វ៉ែរហ្សេ បានប្រកាសថា
ការអះអាងដែលថា ប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ត្រូវទទួលបាននិងចូលរួម
ពាក់ព័ន្ធក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងកាលពីសម័យកម្ពុជា
ប្រជាធិបតេយ្យ «គឺជាការប្រឌិតប្រវត្តិសាស្ត្រទាំងស្រុង» ។ ខណៈ
ពេលដែលមនុស្សបានប្រព្រឹត្តកំហុសនិងបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសពិត
មែនតែអ្នកទាំងនោះមិនមែនជាបិសាចទេ ។ ការលាបពណ៌ជនជាប់
ចោទទាំងបីជាបិសាចដែលទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងក្នុងបទល្មើសនោះ
គឺជារឿងខុសទាំងស្រុង ។ មេធាវី រូបនេះបានអះអាងថា ខៀវ
សំផន ដែលជាអតីតប្រមុខរដ្ឋមិនមានអ្វីត្រូវសុំទោសទេ ។ មេធាវី
វ៉ែរហ្សេ បានសន្និដ្ឋានដោយមានឃ្លាមួយរបស់ ណាប៉ូឡេអុង ថា
«អ្វីៗដែលលើសក៏ឥតប្រយោជន៍» ហើយគាត់បានអំពាវនាវឲ្យចៅ
ក្រមមើលពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលមាន «ភាពលើសលប់» របស់
សហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយមេធាវី វ៉ែរហ្សេ ចង់និយាយថា ព្រះ
រាជអាជ្ញាទាំងពីរគឺឥតប្រយោជន៍ ។

បំណងរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការធ្វើសក្តិកម្ម

ក្រោយពីក្រុម ខៀវ សំផន ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ចប់
និល ណុន គិតឃើញថាពេលនេះមិនមែន ជាពេលត្រឹមត្រូវល្អ
ដែលត្រូវបន្តដំណើរការទៅមុខទៀតទេ ។ ក្រោយមក ព្រះរាជ
អាជ្ញា ជា លាង បានស្នើសុំការបញ្ជាក់ច្បាស់ឡើងវិញ ពីជនជាប់
ចោទទាក់ទងនឹងទៅបំណងក្នុងការធ្វើសក្តិកម្មក្នុងអំឡុងពេលដំណើរ
ការសវនាការលើកស្តុកស្តាន ។ ជា លាង បានកត់សម្គាល់ឃើញថា
ខៀវ សំផន និង អៀង សារី បានបញ្ជាក់ពីនិន្ទៈក្នុងការ

ចូលរួមក្នុងដំណើរការសវនាការក្នុងអំឡុងពេលនៃការធ្វើសេចក្តី
ថ្លែងការណ៍ទៅកាន់តុលាការនៅថ្ងៃនេះ ទោះបីជា អៀង សារី
បានបញ្ជាក់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សររួចហើយថា ខ្លួននឹងមិនធ្វើសក្តិកម្ម
នោះ ។ នួន ជា មិនបានផ្តល់ការបញ្ជាក់ណាមួយក្នុងបំណងនៃការ
ចូលរួមក្នុងដំណើរការនេះទេ ។

ឆ្លើយតបទៅព្រះរាជអាជ្ញាវិញ ម៉ែឃើល ខណាវ៉ាស
ដែលជាសហមេធាវីរបស់ អៀង សារី បានឆ្លើយថា គាត់មានចិត្ត
«រន្ធត់» ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមានការយល់ច្រឡំដោយពាក្យ
«ចូលរួម» របស់ អៀង សារី ។ ក្នុងទឹកដមសំឡេងក្នុងន័យថាខ្លួន
ឆ្លាតជាងព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ម៉ែឃើល ខណាវ៉ាស បាន «បញ្ជាក់
ឲ្យច្បាស់» ទៅកាន់សហព្រះរាជអាជ្ញាអំពីអត្ថន័យនៃពាក្យថាការ
ចូលរួមមិនមែនមានន័យថា ចូលរួមទេ តែជាការចូលរួមក្នុងដំណើរ
ការសវនាការនេះតាមរយៈសកម្មភាពមួយចំនួនដូចជាមានវត្តមាន
ក្នុងតុលាការនិងបន្តព្រឹត្តិការណ៍ណែនាំផ្សេងៗ ក្នុងតុលាការជាដើម ។
ម៉ែឃើល ខណាវ៉ាស បានអះអាងឡើងវិញថា អៀង សារី បាន
បញ្ជាក់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សររួចហើយថា គាត់មិនអាចធ្វើសក្តិ
កម្មទេ ហើយគាត់នៅតែមានសិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការ

ព្រឹទ្ធាារ្យសហកម្មនិយមអ៊ុយសាន់និងព្រះសង្ឃចេញពីបន្ទប់សវនាការ

ដដែលដោយមិនចាំបាច់ធ្វើសក្ខីកម្មទេ ។

ក្រោយមក ម៉ែយើល ផេស្តមេន បានងើបដើម្បីឆ្លើយ តបសម្រាប់ក្រុមរបស់ នួន ជា ដោយនិយាយថា «ខ្ញុំមិនច្បាស់ទេ ថាត្រូវទុកពេលវេលាប៉ុន្មានសម្រាប់ខ្ញុំឆ្លើយ» ។ បន្ទាប់មក មេធាវី ផេស្តមេន បានធ្វើតុលាការខឹងដោយស្នើម្តងទៀត សុំពេលវេលាឥឡូវនេះដើម្បីបញ្ជាក់ការឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តី ថ្លែងការណ៍បើករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ។ និង ណុន បាននិយាយ កាត់មេធាវី ផេស្តមេន ភ្លាមដែរដើម្បីនិយាយឲ្យច្បាស់ ហើយ និង ណុន បាននិយាយដោយព្រាថា តុលាការបានផ្តល់ឱកាស ទៅក្រុមរបស់ នួន ជា ឆ្លើយរួចហើយ ។ ដោយកាយវិការខឹង ចំពោះមេធាវី ផេស្តមេន និង ណុន បាននិយាយទៅកាន់មេធាវី ផេស្តមេន ដើម្បីឲ្យកាត់ឆ្លើយទៅនឹងសំណួរនាពេលនេះទៅចំពោះ មុខតុលាការអំពីបំណងរបស់កូនក្តីរបស់ខ្លួនដើម្បីធ្វើសក្ខីកម្ម ។

ពេលនោះ និង ណុន បានបញ្ជាក់ថាយោបល់ផ្សេងៗ ឥឡូវនេះមានលក្ខណៈច្បាស់ហើយ ហើយក្រុមមេធាវីរបស់ នួន ជា មិនអាចមានយោបល់អ្វីបន្ថែមទៀតទេ ។

មេធាវី ផេស្តមេន មិនអើពើទៅនឹងសម្តីរបស់ និង ណុន ទេ ទោះបីជាក្នុងសម្តីប្រកបដោយកលល្បិចបានអរគុណតុលាការ ដែលបាន «ជួយ» បញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់នោះក៏ដោយ ។ មេធាវីរូបនេះ បានបញ្ជាក់បន្ថែមថា កាត់នឹងមិន «មិនសប្បាយចិត្តដែលតុលាការ រៀបចំពេលវេលាបែបនេះទេ» ។ ទាក់ទងនឹងបំណងរបស់កូនក្តីខ្លួនក្នុង ការធ្វើសក្ខីកម្មអ្វីដែលមេធាវី ផេស្តមេន ចង់និយាយគឺថា «យើង នឹងឆ្លងស្ពានពេលដែលយើងទៅដល់» ។

បន្ទាប់មក ខៀវ សំផន បានឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិសម្រាប់ខ្លួនកាត់ផ្តល់ដោយបញ្ជាក់ថាកាត់ មិនអាចផ្តល់ការឆ្លើយតបបែបណាមួយទេ ។ ខៀវ សំផន បាន បញ្ជាក់ទៀតថា កាត់ចង់រង់ចាំរហូតដល់កាត់ឃើញភ័ស្តុតាង របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយក្រោយមកកាត់ប្តេជ្ញាចិត្តថាជា «ពេលដ៏ត្រឹមត្រូវ» ដើម្បីឆ្លើយតប ។

មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើការការពារក្តីខឹង

និល ណុល បានផ្តល់សិទ្ធិទៅមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីផ្តល់យោបល់ទាក់ទងទៅនឹង បញ្ហានេះ ។ អេលីហ្សាបេតិ

ស៊ីម៉ូណូ ហុត ដែលជាសហមេធាវីអន្តរជាតិទាំងមុខបានឆ្លើយតបថា ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានជំនឿថា «ដោយក្តីការពារចំពោះ ប្រជាជនកម្ពុជាដែលជនជាប់ចោទអះអាងថា ស្រឡាញ់នោះ» ជន ជាប់ចោទត្រូវតែផ្តល់ការពន្យល់ខ្លះៗ អំពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួននៅឯ តុលាការនេះ ។ លោកស្រីបាននិយាយថា «ប្រសិនបើជនជាប់ ចោទនិយាយការពិតមែននោះទើបជាការប្រសើរ» ។

មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាតិទាំងមុខ ពេជ អង្គ ក៏បានឆ្លើយតបក្នុងនាមភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយបញ្ជាក់ថា បើសិនជាជនជាប់ចោទជ្រើសរើសវិធីដោយមិនឆ្លើយតប នោះ មានន័យថាជនជាប់ចោទនោះបានសារភាពកំហុសរបស់ខ្លួនរួច ហើយ ។

សម្តីរបស់ ពេជ អង្គ បានធ្វើឲ្យ ខាណាវ៉ាស ងើបឆ្លើយ តបយ៉ាងលឿន ហើយ ខាណាវ៉ាស បានហៅសហមេធាវីទាំងមុខ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថា «គ្មានការយល់ដឹងច្បាស់» អំពីសិទ្ធិ នៃតុលាការយុត្តិធម៌ទេ ។ ដោយបញ្ជាក់ថា សិទ្ធិមិនបញ្ចេញមតិគឺ ត្រឹមត្រូវ ហើយការស្ងាត់ស្ងៀមក៏មិនមានន័យថា មានកំហុស នោះទេ ។ ខាណាវ៉ាស បានចោទទៅលោកស្រី អេលីហ្សាបេតិ ស៊ីម៉ូណូ ហុត និង ពេជ អង្គ ថា «ធ្វើដើម្បីផ្តាច់ចិត្តអ្នកចូលរួម» ព្រោះតែអ្នកទាំងពីរនេះត្រូវបានបដិសេធនឹងផ្តល់ឱកាសក្នុងការ ឡើងថ្លែង ។ ខាណាវ៉ាស បានស្នើទៅតុលាការឲ្យព្រមានអ្នកទាំង ពីរដោយសារតែ «បានផ្តល់យោបល់មិនសមស្រប» ។

ទោះបីជា ពេជ អង្គ បានងើបឈរម្តងទៀតដើម្បី ឆ្លើយតបក៏ដោយ ក៏ និង ណុន បានបិទការតវ៉ាទាំងអស់ ហើយ បានព្រមានទៅភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឲ្យឈប់ធ្វើការផ្តល់យោបល់ បែបនេះទៀត ទៅកាន់ជនជាប់ចោទថ្ងៃក្រោយ ។ និង ណុន បានទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការនៅស្ងៀមហើយនិង សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរូបអ្វីដែលជនជាប់ចោទ ចង់ធ្វើ ។

ក្រោយពីបញ្ចប់យោបល់និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នានា ទៅក្រុម និង ណុន បានបញ្ចប់កិច្ចការសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ សហវិធានការ លើកស្តុតាងនិងចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ ខាងមុខ នេះ ។ **ត្រីស៊ីន អ៊ុនេន**

ការពិនិត្យមើលសារឡើងវិញលើការចរចាឆ្ពោះទៅរកការបង្កើត យុត្តាធិការបុគ្គលនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

(ភីលេខមុន)

**ការចូលរួមរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងការដួលរលំនៃ
ខ្មែរក្រហម**

ការអភ័យទោសនិងការលើកលែងទោសរបស់ អៀង សារី បានញុំាន់ឲ្យការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជាធ្វើការស្នើសុំទៅអ្នកតំណាងពិសេសឯករាជ្យផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សនៃអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជាគឺលោក ដូម៉ាស ហាំម៉ាប៊ើក ដោយយោងទៅតាមតួនាទីដែលគាត់ត្រូវបានកាន់នៅក្នុងការធ្វើរបាយការណ៍របស់គាត់ទៅកាន់ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិលើបញ្ហានៃការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ទម្រង់កម្មរបស់ខ្មែរក្រហម ។ នៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដំបូងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៦ ការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សបានរៀបរាប់គ្រួសារទៅកាន់ ដូម៉ាស ហាំម៉ាប៊ើក ថា រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើការបែងចែកជាយូរមកហើយនូវភាពខុសគ្នា “រវាងក្រុមមេដឹកនាំ (ប៉ុល ពត, នួន ជា, តាម៉ុក, អៀង សារី និងប្រហែលជាសុន សេន និង ខៀវ សំផន)” ដែលមកដល់ពេលនេះជា “អ្នកសំខាន់បំផុតដែលមិនអាចលើកលែងទោសឲ្យបាន” និង “កម្មាភិបាលព្រមទាំងទាហានដែលនៅសល់” ដែលអាចដួលការលើកលែងទោស ។ ប៉ុន្តែ ដូចគ្នានឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សក៏បានធ្វើការបែងចែកភាពខុសគ្នារវាងការដឹកនាំបីថ្នាក់គឺអ្នកដែលជាមេដឹកនាំកំពូលដែលចាត់ទុកថាជា “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបខ្មែរក្រហម” រួមមាន អៀង សារី ។ ថ្នាក់ក្រោមបន្ទាប់គឺអ្នកដែលបានចូលរួមជាមួយអំណាចថ្នាក់តំបន់ និងយ៉ាងហោចណាស់មានពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស “កម្រិតធ្ងន់” ។ ហើយកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមបំផុតគឺបានទទួលបន្ទុកដោយផ្ទាល់នៃ “តំណែងនិងសំណុំរឿង” ខ្មែរក្រហម ។

កិច្ចពិភាក្សារបស់ការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិនៅតែបន្តទៅមុខដដែល ខណៈពេលដែលកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមច្រើនឡើងៗ បានដាក់ខ្លួនទៅក្នុងកងទ័ពរាជរដ្ឋាភិបាលនៅអំឡុងដើមឆ្នាំ១៩៩៧ ហើយទង្វើនេះនឹងញុំាន់ឲ្យលោក ដូម៉ាស ហាំម៉ាប៊ើក ជំរុញលទ្ធភាពនៃការចូលរួមរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិនៅក្នុងដំណើរការនៃការទទួលខុសត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនាសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ជាលទ្ធផលនៃការទិតទំប្រឹងប្រែងរបស់លោកសេចក្តីសម្រេចកាលពីខែមេសា ១៩៩៧ ដោយគណៈកម្មាធិការរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិអន្តររដ្ឋាភិបាលទទួលបន្ទុកខាងសិទ្ធិមនុស្សបានអំពាវនាវឲ្យអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ កូហ្វី អាណាន់ ដើម្បី “ពិនិត្យលើសំណើរបស់កម្ពុជាក្នុងការសុំជំនួយដើម្បីឆ្លើយតបទៅលើការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរកាលពីអតីតកាលទៅលើច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលរួមមានការស្នើសុំជំនួយរបស់កម្ពុជាក្នុងការស៊ើបអង្កេតការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិកាលពីអតីតកាល” ដោយបានប្រើប្រាស់រូបមន្តដែលមិនដួលនូវការណែនាំចំពោះកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះទេ ។ ក្នុងអំឡុងកិច្ចពិភាក្សានាដើមខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧ រវាងអ្នកតំណាងពិសេសអង្គការសហប្រជាជាតិ ដូម៉ាស ហាំម៉ាប៊ើក និង សហនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរដ្ឋាភិបាល ហ៊ុន សែន ទាក់ទងទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចខាងលើនោះ ដូម៉ាស ហាំម៉ាប៊ើក ក៏មិនអាចកំណត់បានដូចគ្នា ដោយគាត់តាំងចិត្តដើម្បីត្រាន់តែជួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដើម្បីស្វែងរក “មធ្យោបាយសមស្របណាមួយ...ដើម្បីស្ថាបនាការពិតអំពីអំពើយឺងយឺង” និង “ដើម្បីនាំយកអ្នកដែលមានពិទ្ធភាពទៅកាន់តុលាការ” នៃការប្រព្រឹត្តអំពើទាំងនោះ ។

កិច្ចពិភាក្សាកើតឡើងដំណាលគ្នាទៅនឹងការផ្តាច់ខ្លួនរបស់ មេដឹកនាំ “មេដឹកនាំក្បាលរឹង” ខ្មែរក្រហមដែលបានបង្កើតឡើង ដោយដំណើរការទឹកខំប្រឹងប្រែងរបស់កណ្តាប់ក្សប្រជាជនកម្ពុជា និង កណ្តាប់ក្សហ៊ុនស៊ុនបិទដើម្បីទាក់ទាញយកអ្នកផ្តាច់ខ្លួនបន្តទៀត ដែលរួមមានជនក្បាលរឹងខ្លួនឯងផ្ទាល់ផង ។ ដោយសារភស្តុតាង នៃទង្វើបែបនេះ នៅថ្ងៃទី២ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៧ វិទ្យុខ្មែរក្រហម បានប្រកាសនូវអ្វីដែលគេចាត់ទុកថាជាដែនការ “ចារកិច្ច” ដែល បានកំរាមដល់ការតស៊ូរបស់ចលនាខ្មែរក្រហម ហើយនៅថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ប៉ុល ពត បានកោះហៅ នួន ជា, តាម៉ុក, និង សុន សេន ដើម្បីមកប្រជុំនៅអន្លង់វែង ។ សុន សេន បានបដិសេធការ អញ្ជើញនេះដោយខ្លាចថាគាត់នឹងអាចត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។ នៅយប់ ដដែលនោះ ប៉ុល ពត បានបញ្ជាមេបញ្ជាការកងទ័ពជាតិកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យជាច្រើននាក់ ដែលធ្លាប់បានទទួលការខុសត្រូវពី សុន សេន ឲ្យធ្វើឃាត សុន សេន ។ មេបញ្ជាការដែលជាពេជ្រ ឃាតនោះបានទៅដល់កន្លែងស្នាក់នៅរបស់ សុន សេន ហើយបាន សម្លាប់គាត់ និងអ្នកដទៃទៀតដែលមានវត្តមាននៅក្នុងផ្ទះនោះ រួមមានទាំងភរិយានិងកូនៗរបស់ សុន សេន ផង ។ នៅព្រឹក ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ខៀវ សំផន បានស្តាប់ឮ “ការប្រកាស” តាម វិទ្យុពិការ “ចាប់ខ្លួនខ្មែររយៈក្សតំរបស់ សុន សេន” ដែលគាត់បាន ចាត់ទុកថាគ្រាន់តែជា “ខ្មែររយៈមួយក្នុងចំណោមខ្មែររយៈក្សតំ សំខាន់នៃភាពត្រូវស្តាប់ខ្លឹម... អាយ័នរបស់ ហ៊ុន សែន” ដែល លើកឡើងថា នឹងមានការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ច្រើនទៀត ។

យោធានៅក្រោមការបង្គាប់បញ្ជារបស់ តាម៉ុក មួយ ចំនួនមានប្រតិកម្មតបនឹងការសម្លាប់ សុន សេន ហើយបាន បញ្ជាក់ថា តាម៉ុក ក៏នឹងត្រូវសម្លាប់ដោយសារតែការកៀងករទ័ព ប្រឆាំងនឹង ប៉ុល ពត ទោះបីក្នុងនាមជាកងកម្លាំងតបតនឹង ប៉ុល ពត ដែលការពិតធ្វើការរៀបចំដើម្បីដំណើរអំណាច និងសម្លាប់ តាម៉ុក ទៅវិញទេ ។ នៅថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា យោធានៅក្រោមបង្គាប់របស់ តាម៉ុក មួយក្រុមបានបង្កើតការត្រួតត្រាតំបន់អន្លង់វែងនិងបង្កើត វិទ្យុបញ្ជូនសាររបស់ខ្មែរក្រហមនៅទីនោះ ។ ប៉ុល ពត បានកៀស ខ្លួនទៅខាងភាគខ្ពង់រាបនៅព្រំដែនថៃរួមដំណើរដោយ នួន ជា និង ខៀវ សំផន ក្រោមការការពារដោយកងទ័ពដែលបានធ្វើឃាត សុន

សេន ។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់ កងកម្លាំងដែលត្រួតត្រាអន្លង់វែងបានធ្វើ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដោយប្រកាសថា “អំពើក្សតំរបស់ ប៉ុល ពត” បាន “កើតមានឡើងចាប់ពីយប់ថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ដល់ថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ១៩៧៧” ។ ប៉ុន្តែ ខុបទុវហេតុនេះត្រូវបាន “ដោះ ស្រាយនិងស្រោចស្រង់ឲ្យមានប្រក្រតីវិញនៅថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ១៩៧៧” ។

បីថ្ងៃក្រោយមក មានសេចក្តីប្រកាសជាពិសេសមួយ បានបញ្ជាក់ថា ប៉ុល ពត ត្រូវបានឃាត់ខ្លួននៅតាមព្រំដែនថៃ និង បាន “សុំចុះចាញ់” ។ នៅពេលដែល ប៉ុល ពត ដឹងថាគាត់ត្រូវបាន វាយប្រហារ “គាត់បានត្រឡប់ទៅរកយុទ្ធសាស្ត្រសម្របសម្រួល” ដោយសន្សំថាបំណងរបស់ តាម៉ុក ប្រឆាំងនឹងគាត់អាចត្រូវបាន បន្តបន្ថយ ។ ប៉ុល ពត បានបញ្ជូនប្រេសិតពីរូបដើម្បីជួបនឹង តាម៉ុក និងពន្យល់គាត់ថា “ប៉ុល ពត ចង់ស្នើជូន” ថា គាត់ “សុខចិត្ត ទទួលស្គាល់ តាម៉ុក ជាអ្នកជំនួសឲ្យខ្លួនក្នុងនាមជា...មេដឹកនាំ” ហើយប្រេសិតទាំងពីរបានប្រាប់ទៅ តាម៉ុក ដែរថា “ប៉ុល ពត បានរៀបចំខ្លួនរួចជាស្រេចនឹងឲ្យវិទ្យុផ្សាយសំឡេងនៅអន្លង់វែង ប្រកាសថា គាត់ជាជនក្សតំត្រូវបានចាប់និងឃុំខ្លួន” ហើយបញ្ជាក់ ទៀតថា ប៉ុល ពត ត្រៀមខ្លួនរួចជាស្រេចដើម្បីប្រឈមមុខនឹង “ក្រុមប្រជាជនបះបោរនៅអន្លង់វែង” ដែលគាត់នឹងធ្វើការ ប្រកាសថាជាជនក្សតំ ។

លក្ខខណ្ឌទាំងនេះត្រូវបានយល់ព្រម ហើយត្រូវបាន ប្រកាសថា ប៉ុល ពត ត្រូវបាន “ចាប់ខ្លួន” នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ។ វិទ្យុខ្មែរក្រហមបានប្រកាសថា “ប្រជាជននិងក្រុមមហាជន” កម្ពុជា និង “ស្វាគមន៍យ៉ាងពិតប្រាកដនូវយុគសម័យថ្មីបន្ទាប់ពីការ បញ្ចប់នូវរបបផ្តាច់ការ ប៉ុល ពត” ។ ការផ្សព្វផ្សាយនេះបានធ្វើឲ្យ “ក្រុមមហាជននៅអន្លង់វែងស្វាគមន៍នូវការបញ្ចប់អំពើក្សតំជាតិ និងភាពផ្តាច់ការរបស់ ប៉ុល ពត” ។ ដោយ ប៉ុល ពត និង ម៉ុក បានព្រមព្រៀងគ្នា អ្នកតំណាងនៃ “ក្រុមមហាជន” បានប្តូរវេន គ្នាម្តងម្នាក់ៗបរិហារ ប៉ុល ពត ទៅកាន់សាធារណជនដែលរួម មានទាំង តាម៉ុក ផង ប៉ុន្តែមិនមាន ខៀវ សំផន ទេ ដោយគាត់ បដិសេធមិនចូលរួម ។

លិខិតជូនទៅកាន់អង្គការសហប្រជាជាតិកាលពីខែមិថុនា ឆ្នាំ

១៧៧ និងទិសដៅនៃ ចលនាខ្មែរក្រហម

នៅពេលដែល ប៉ុល ពត ត្រូវបានបណ្តេញចេញពីចលនាខ្មែរក្រហម សហនាយករដ្ឋមន្ត្រីទាំងពីរបានចុះហត្ថលេខានៅលើលិខិតមួយដែលព្រាងដោយមន្ត្រីរបស់ការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។ នៅក្នុងលិខិតនោះ សហនាយករដ្ឋមន្ត្រីទាំងពីរស្នើសុំ “ជំនួយពីអង្គការសហប្រជាជាតិ” ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការរំលោភដ៏ធ្ងន់ធ្ងរកាលពីអតីតកាលទៅលើច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិ ជាមធ្យោបាយក្នុងការនាំមកនូវការបង្កើតបង្កើតជាតិ ពង្រឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិងដោះស្រាយបញ្ហានៃការទទួលខុសត្រូវជាលក្ខណៈបុគ្គល ។

ដោយទទួលស្គាល់ថា រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា “មិនមានធនធាន និងអ្នកជំនាញ” ដែលចាំបាច់ក្នុងការធ្វើកិច្ចការដ៏ធំនេះ ខ្លឹមសារនៅក្នុងលិខិតនោះបានបញ្ជាក់ពីកិច្ចការទទួលបានជំនួយ “ស្រដៀងគ្នា” ទៅនឹងអ្វីដែលជាលទ្ធផលនៅក្នុងការបង្កើតតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសយូហ្គោស្លាវី និងប្រទេសរ៉ូនដា ។ លិខិតនោះមិនបានរៀបរាប់អំពីជនសង្ស័យដែលមានសក្តានុពលក្នុងការយកមកទទួលខុសត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ទេ ។ ប៉ុន្តែ តាមសំណើរបស់មន្ត្រីមួយរូបទទួលបន្ទុកការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិនៅកម្ពុជា ខ្ញុំបានព្រាងអនុស្សរណៈមួយក្នុងនាមខ្លួនឯងផ្ទាល់ដោយស្នើថា ការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវតែធ្វើកិច្ចការនេះដោយចាប់ផ្តើមប្រមូលព័ត៌មានភស្តុតាង ដែលទាក់ទងផ្ទាល់ជាមួយនឹងកម្មាភិបាលនិងអតីតថ្នាក់ដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសទាក់ទងទៅនឹងទម្រង់កម្មសង្គ្រាម ទម្រង់កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងបទប្រល័យពូជសាសន៍ ។ អនុស្សរណៈនោះបានផ្តល់និយមន័យទាំងស្រុងថា មេដឹកនាំដែលជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការរដ្ឋមន្ត្រី រួមទាំងសមាជិកនៃគណៈអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលនៅក្រោមបង្គាប់ផង និងសំដៅទៅលើកម្មាភិបាលនៃមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ផង ។

អនុស្សរណៈនោះបានរៀបរាប់ឈ្មោះអតីតសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍ទាំងបួនរូបដូចជា ប៉ុល ពត, នួន ជា, ម៉ុក និង អៀង សារី ហើយក៏បានកំណត់អត្តសញ្ញាណមនុស្សប្រាំបីនាក់ទៀតដែលបាន

ស្គាល់ ឬក៏ជាអតីតសមាជិកគណៈកម្មាធិការរដ្ឋមន្ត្រីបក្សដោយមិនដឹងថានៅរស់ឬក៏ស្លាប់មានដូចជា : ខៀវ សំផន, កែ ពក, សំ ប៊ិត, កែ មុត ហៅ មាស មុត, សៅ ម៉េត ហៅ ស៊ូ ម៉េត, ទើត ហៅ យឹម ទិត, សូ សារឿន ហៅ សៅ សារឿន និង ខាត់ វ៉ែន ។ អនុស្សរណៈនោះក៏បានរាយឈ្មោះកម្មាភិបាលរបស់មន្ទីរស-២១ចំនួនប្រាំនាក់ទៀតទោះបីមិនដឹងថានៅរស់ឬក៏ស្លាប់ ដោយរាប់ចាប់ពី កាំង ហ្គេកអារវ ហៅ ខុច ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជាប្រធាន ។ ក្រោយមកទើបដឹងថា មនុស្សដែលរាយនៅក្នុងអនុស្សរណៈនោះជាច្រើននាក់បានស្លាប់ទៅហើយ រួមមាន សូ សារឿន និង វ៉ែន ជាដើម ។

ការដែលលេចឡើងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់សហនាយករដ្ឋមន្ត្រីទាំងពីរទាក់ទងទៅនឹងការដាក់ទូទទួលខុសត្រូវបង្កឲ្យមានភាពចម្រើនចម្រាសរវាងសហនាយករដ្ឋមន្ត្រីទាំងពីរដែលបន្តរហូតដល់ច្រើនខែ ត្រង់ចំណុចថាតើភាគីមួយណាដែលនឹងមានប្រៀបលើតុលាការចម្រុះនេះ ។ ប៉ុន្តែភាពចម្រើនចម្រាសនេះ ក៏ទាក់ទងទៅនឹងការចោទប្រកាន់គ្នាទៅវិញទៅមកត្រង់ថា ភាគីសហនាយករដ្ឋមន្ត្រីទាំងពីរមានគម្រោងនឹងយកសម្ព័ន្ធភាពដែលជាខ្មែរក្រហមដើម្បីរួមរួមជាកម្លាំងយោធាដើម្បីប្រឆាំងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ នៅថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ ការប្រឈមមុខដាក់គ្នាបានដុះឡើងនៅក្នុងរដ្ឋប្រហារមួយ រវាងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និងសម្តេចនរោត្តម រណបុទ្ធិ បន្ទាប់ពីកងទ័ពដែលស្មោះត្រង់នឹងទ្រង់នរោត្តម រណបុទ្ធិ ប្រកែកមិនព្រមដកអាវុធដែលទាមទារដោយកងទ័ពរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ។ ហេតុការណ៍ក្រោយរដ្ឋប្រហារ និងការត្រៀមក្នុងការរៀបចំការបោះឆ្នោត ដែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដើម្បីប្រឆាំងនឹងគណបក្សហ៊ុនស៊ីនប៊ិចគឺជាហេតុការណ៍ដ៏សំខាន់សម្រាប់គណបក្សទាំងពីរ និងអង្គការសហប្រជាជាតិនៅកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែ កិច្ចខំប្រឹងប្រែងរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការផ្តល់រំលឹចលនាខ្មែរក្រហម រួមទាំងតាមរយៈការផ្តាច់ខ្លួនរបស់ខ្មែរក្រហម និងក្រុមក្បាលរឹងដើម្បីចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាលនៅតែបន្តស្របពេលជាមួយនឹងការឆ្លងដែនចេះតែទៅមុខរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីនាំទៅរកការទទួលខុសត្រូវពីបទទម្រង់ទាំងឡាយដែលបានប្រព្រឹត្តក្រោមការ

គ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ មានផ្ទះហេតុការណ៍មួយនៅអន្លង់វែង ដែលធ្វើឲ្យ ម៉ុក ចេញពីអំណាចពីទីបញ្ជាការកងទ័ពរបស់កាត់ដែលបង្កឡើងដោយកងទ័ពដែលស្មោះនិង កែ ពក ដែលជាអតីតសមាជិកកណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហើយក៏ជាអ្នកដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន ក្នុងចំណោមឈ្មោះទាំងប្រាំបីនាក់ដែលនឹងត្រូវយកទៅកាត់ទោស ។ ពេលនេះ កែ ពក ក្លាយជាអតីតកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់បំផុតម្នាក់របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលបាន “ផ្តាច់ខ្លួនចេញ” បន្ទាប់ពី អៀង សារី ។ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា កែ ពក និង ហ៊ុន សែន បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្របគ្នាមួយ ។ កាលនោះ កែ ពក បានប្រកាសខ្លួនឯងថា “ប្រឆាំងចំពោះមេឃាតករក្បាលរឹង ប៉ុល ពត, តាម៉ុក, ខៀវ សំផន និង ខ្លួន ជា ។ កែ ពក បន្តទៀតថា កាត់បានបំបែកខ្លួនចេញពីការ “គ្រប់គ្រង ការដឹកនាំ និងការបញ្ជា” របស់មេខ្មែរក្រហមក្បាលរឹងទាំងអស់នោះ ហើយកាត់ចង់រួបរួមជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាវិញ ។ កែ ពក បានអំពាវនាវដល់ ហ៊ុន សែន “សូម...មេត្តាទទួលស្គាល់” ការផ្តាច់ខ្លួនរបស់កាត់ និងអនុញ្ញាតឲ្យកាត់ “រួបរួមក្នុងសង្គមជាតិដូច” អៀង សារី ដែរ ។ ហ៊ុន សែន បានឆ្លើយតបដោយស្វាគមន៍ “យ៉ាងកក់ក្តៅ រំជួលចិត្ត និងសប្បាយរីករាយ” ដល់ស្មារតីស្រលាញ់សន្តិភាពនិងស្នេហាជាតិរបស់ កែ ពក ហើយ “ការសម្រេចចិត្តត្រូវរបស់ កែ ពក នេះនឹងរួមចំណែកក្នុងការបង្រួបបង្រួមជាតិ” ។ ហ៊ុន សែន បានផ្តល់ការ “ធានា” ដល់ កែ ពក ក្នុងការទទួលបាននូវភាពរីករាយនៃ “សិទ្ធិនយោបាយនិងផលប្រយោជន៍ផ្សេងទៀតដែលពលរដ្ឋកម្ពុជាសាមញ្ញមានដោយគ្មានការរើសអើងអ្វីទាំងអស់” ហើយ ហ៊ុន សែន បានសន្យាជាមួយ កែ ពក ថានឹងបញ្ចូលកាត់ទៅក្នុងកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ ។

នៅពេលដែល តាម៉ុក គេចខ្លួនពីអន្លង់វែងទៅទិសខាងជើង ប៉ុល ពត ដែលកំពុងតែនៅក្រោមការយុទ្ធនរបស់ តាម៉ុក បានស្លាប់ ។ ក្រោយមក បន្ទាប់ពីកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់បំផុតទីពីរក្នុងថ្នាក់ដឹកនាំបានចុះចាញ់រាជរដ្ឋាភិបាលជាមួយនឹងកងទ័ពជាច្រើននាក់ក្នុងចន្លោះខែឧសភា និងដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ តាម៉ុក,

នួន ជា និង ខៀវ សំផន ត្រូវរាយការណ៍មកថាពុំស្ថិតនៅក្នុងការដាក់ឃុំឃ្លាននៅក្នុងផ្ទះខណៈពេលដែលបេសកជនរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាស្វែងរកការចរចាជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំទាំងអស់នោះដើម្បីឲ្យទទួលយកនូវការចុះចាញ់ ។ បន្ទាប់ពីនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន ធានាអះអាងថា “ឯកជន” ចំពោះ នួន ជា និង ខៀវ សំផន ថានឹងមិនយកទៅកាត់ទោសជាអន្តរជាតិ ហើយប្រសិនបើជាអ្នកទាំងពីរនេះត្រូវកាត់ទោសដោយតុលាការក្នុងស្រុក អ្នកទាំងពីរនេះនឹងត្រូវទទួលបានការលើកលែងទោស អ្នកយំមើលការខុសត្រូវដែលជាជនជាតិបែបនោះ នួន ជា និង ខៀវ សំផន ទៅបែបនេះជាកន្លែង ដែល អៀង សារី គាំទ្រនៅតាំងពីកាត់ទទួលបាននូវការលើកលែងទោស និងអភ័យទោសទាំងពីរឆ្នាំ១៩៧៦មក ។

ការចរចាចុងក្រោយរវាងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និង នួន ជា និង ខៀវ សំផន បណ្តាលឲ្យមានការប្រកាសដំណឹងមួយនៅថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូថា នួន ជា និង ខៀវ សំផន សុខចិត្តចុះចាញ់ដោយ “គ្មានលក្ខខណ្ឌ” ។ នៅក្នុងលិខិតដែលបានផ្ញើទៅកាន់នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៅថ្ងៃនោះ នួន ជា និង ខៀវ សំផន បានស្នើសុំត្រឹមតែ “ដើម្បីរស់នៅដូចប្រជាជនធម្មតា” ។ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានឆ្លើយតបដោយបញ្ជាក់អំពី “ការស្វាគមន៍ដោយកក់ក្តៅជាទីបំផុត” ដល់អ្នកទាំងពីរហើយក៏ថ្លែងអំណរគុណដល់អ្នកទាំងពីរដែលមាន “ឆន្ទៈដ៏មានតម្លៃដើម្បីបញ្ចប់សង្គ្រាម និងស្វែងរកសន្តិភាព ការបង្រួបបង្រួមជាតិ និងរួបរួមជាតិ” ហើយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ជូនពរដល់អ្នកទាំងពីរឲ្យ “មានអាយុ វណ្ណៈ សុខៈពលៈ និងបដិភាណៈ” ប៉ុន្តែនាយករដ្ឋមន្ត្រីមិនបានផ្តល់អ្វីផ្សេងទៀតដល់អ្នកទាំងពីរទេ ។ ប្រហែលជាធ្វើឲ្យប្រាកដម្តងទៀតថា ខ្លួនមិនស្ថិតនៅក្នុងការចាប់ខ្លួនទេនោះ នួន ជា និង ខៀវ សំផន បានយល់ព្រមមកភ្នំពេញដើម្បីជួបប្រជុំជាមួយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ។ ក្នុងជំនួបនេះហើយដែលនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ប្រកាសនៅថ្ងៃទី២៧ ខែធ្នូ ថា កម្ពុជាកូរតែ “ដឹកកប់អតីតកាល” តាមបំណងរបស់ នួន ជា និង ខៀវ សំផន ។ ពេលនេះនៅសល់តែ តាម៉ុក ម្នាក់គត់ក្នុងចំណោមជនសង្ស័យទាំងប្រាំបីដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីដើមដែលជាថ្នាក់ដឹកនាំនៅរស់ និងកំពុងគេចខ្លួន ហើយមេបញ្ជាការរងរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានប្រកាសថា ម៉ុក កូរតែ “ទទួល

ខុសត្រូវតែម្នាក់ឯងគត់ ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ នៃរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧ វិទ្យុរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជាបានផ្សាយថា តាម៉ុក និងមិនមានឱកាសគេចពីការ “កាត់ ទោស” បានទេ ហើយ ម៉ុក និងមិនមានជោគវាសនាដូច ខ្លួន ជា និង ខៀវ សំផន ឡើយ ។ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន នៅតែប្រកាន់ ជំហរយ៉ាងមាំមួន ថា កាត់នឹង “មិនទទួលការចុះចាញ់” របស់ ម៉ុក ឡើយ ។ ការព្យាយាមរបស់ ម៉ុក ក្នុងការចរចាជាមួយរដ្ឋាភិបាល ជារឿងលែងបានការហើយ ។ បន្ទាប់ពីការធ្វើសមាហរណកម្មចុង ក្រោយនៃក្រុមមេបញ្ជាការចូលក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលនៅ សេសសល់ក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ តាម៉ុក នៅតែគេចខ្លួន ហើយ រដ្ឋមន្ត្រីការពារជាតិរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានកូសបញ្ជាក់ថា “គ្មានឱកាសនឹងវាយមកលើរដ្ឋាភិបាលទៀតបានទេ” ។ យោធា កម្ពុជាចាប់ផ្តើមនិយាយឡើងវិញពីកិច្ចប្រតិបត្តិការក្នុងការនាំយក ម៉ុក ទៅកាត់ទោសដោយប្រើ “នុយដើម្បីចាប់ត្រី” ដើម្បីនាំទៅរក ការចាប់ខ្លួនគាត់ ។ នៅថ្ងៃទី៦ ខែមីនា នៅពេលដែល ម៉ុក ព្យាយាម បន្ត “ការចរចាទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌនៃការចុះចាញ់ ខ្ពស់សេនីយ៍ ជាន់ខ្ពស់ម្នាក់របស់កងយោធពលខេមរភូមិន្ទបានប្រកាសថា ម៉ុក កំពុងស្ថិតនៅក្នុងការឃុំខ្លួននៅថ្ងៃនោះ “នៅពេលដែលកាត់កំពុង ព្យាយាមឆ្លងព្រំដែនពីប្រទេសថៃទៅកាន់ប្រទេសកម្ពុជា” ។ ម៉ុក ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយសារតែមានកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយកង

យោធាថៃដែលបានផ្តល់ការជ្រកកោនដល់ ម៉ុក នៅក្នុងទឹកដីថៃ ។ ទូរទស្សន៍របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានរាយការណ៍ថា ការចាប់ ខ្លួននោះ “ត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមបញ្ជារបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន” ហើយថា “ពិរទ្ធជន” ត្រូវបាននាំយកទៅភ្នំពេញ ដើម្បី ឃុំឃាំង ។

ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ អតីតប្រធានមន្ទីរស-២១ បានចូលរួមជាមួយ ម៉ុក នៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងដែរ ។ ក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ខុច ចេញបង្ហាញខ្លួនពីអ្វីដែលគេមិនសូវស្គាល់ដើម្បី និយាយទៅកាន់អ្នកសារព័ត៌មានអន្តរជាតិ ។ នៅក្នុងការកត់ សម្គាល់ដំបូងដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយ ខុច បានចោទ ខ្លួន ជា និង ម៉ុក ក្នុងការទទួលខុសត្រូវក្នុងការសម្លាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ។ ភ្លាមៗ នោះដែរ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រកាសថា កាត់បាន ចេញបញ្ជាថា ខុច គួរតែនាំទៅតុលាការដើម្បីធ្វើជាសាក្សី ។ នៅថ្ងៃទី៧ ខុសភា អ្នកនាំពាក្យរដ្ឋាភិបាលបាននិយាយថា ខុច ត្រូវបានដាក់ក្រោមការឃុំខ្លួនដ៏សុវត្ថិភាពដើម្បី “ទុកជាសាក្សី សំខាន់មួយសម្រាប់សវនាការមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម” ។ នៅថ្ងៃ ទី៧ ខែឧសភា ខុច ត្រូវបាននាំទៅភ្នំពេញតាមទូទ្រាមក្រហមហើយ ត្រូវបានដាក់បន្ទប់រួមគ្នាជាមួយ តាម៉ុក ក្រោយ មក ខុច ត្រូវបាន ចោទប្រកាន់ក្រោមមាត្រា៣នៃច្បាប់ដាក់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឲ្យនៅក្រៅច្បាប់កាលពីឆ្នាំ១៩៧៤ ។

ស្ថិត ហោះឌី

គម្រោងឃ្នាំមើល **CAMBODIA TRIBUNAL MONITOR**
តុលាការខ្មែរក្រហម

តាមដានដំណើរការកាត់ទោសសំណុំរឿង០០២ រៀងរាល់ថ្ងៃ
 ចាប់ពីថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ តទៅ ។

សូមមើលគេហទំព័រនេះ www.cambodiatribunal.org

ប្រកបព័ត៌មានឈានមុខគេ ស្តីពីដំណើរ ព័ត៌មាន និងអត្ថបទវិភាគអំពី
 ដំណើរវិវឌ្ឍន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

រឿងរ៉ាវពិតរបស់ខ្ញុំ

(តបប្រ)

ខ្មែរ ហួត

រឿងនេះបានធ្វើឲ្យខ្ញុំនឹកឃើញដល់គាត់ដែលខ្ញុំនៅជាមួយ និយាយប្រាប់ថា មើលថែស្រឡាញ់វាថ្ងៃណាមួយវានឹងជួយយើង ។ គាត់បន្តថា គាត់ធ្លាប់ត្រូវក្របីជួយឲ្យរួចផុតពីខ្នាត ក្របីចេះជួយ គ្នាវា និងចេះជួយម្ចាស់របស់វា ។ ក្រោយមក ខ្ញុំបានដាស់ទៅ កន្លែងហាលក្របីថ្មីមួយទៀត គឺនៅវាលល្បាប់ដែលមានបឹងធំ មួយក្បែរមាត់បឹងមានតុហាបាស់បុរាណដែលសង់អំពីឈើខ្មៅប្រក់ ភ្លើង ហើយដែលបែកបាក់ស្ទើរតែរលំគុហាទៅហើយ ។ នៅទី នោះ ខ្ញុំមិនឃើញមនុស្សនិងផ្ទះអ្នកស្រុករស់នៅទេ គឺស្ងាត់ជ្រងំ ពួកសំឡេងសត្វក្របីនិងបក្សីយំហើយខ្ញុំក៏មិនដឹងគេហៅថាភូមិអ្វី ដែរ ។ ខ្ញុំហាលក្របីបានប្រហែលមួយសប្តាហ៍ក៏មានយោធាមួយ ក្រុមមកដេញខ្ញុំឲ្យកៀងក្របីចេញឆ្ងាយពីទីនេះវិញ ។ ក្រុមយោធា នោះមានយកមកជាមួយនូវភ្លើងចក្រ (អាប៊ុលដូស័រ) ដើម្បី ឈូសពុល ហើយមួយសន្ទុះក្រោយមកខ្ញុំឃើញកងចល័តមួយកង មកកាប់រំលើងដើមឈើតូចៗ ។

ពស់អ្នកកា

ខ្ញុំបានពួកចល័តនិយាយថា អង្គការតម្រូវឲ្យមកកាស រំលើងព្រៃដើម្បីធ្វើស្រែវិញ ។ ខ្ញុំក៏បានកៀងហ្គូតក្របីចេញឆ្ងាយ

ពីគេធ្វើការបន្តិច ប៉ុន្តែស្រាប់តែពេលអាគ្រាតមកឈូសដើមឈើ មួយដើមធំនៅក្បែរនោះទៀត ក៏ឃើញពស់មួយកូនខ្មៅនិងមាន ទំហំប្រហែលប៉ុន្តែក៏ដឹងអើតក្បាលចេញមក ប៉ុន្តែមិនបានធ្វើឲ្យ នរណាមានគ្រោះថ្នាក់ទេ ។ ទាំងកងយោធា និងកងចល័តក៏យ ង្ហើររត់យកតែព្រះអាយុរៀងៗខ្លួនធ្វើឲ្យក្របីងើលដោយសារ មនុស្សទាំងអស់នោះដែរ ។ មួយសន្ទុះក្រោយ ពស់មួយកូននោះបាន វារចូលទៅក្នុងព្រៃបាត់ ។ ខ្ញុំមិនបានទៅកន្លែងឆ្ងាយទេ ដោយ សារខ្ញុំចង់នៅមើលហេតុការណ៍នេះ ។ មួយសន្ទុះធំក្រោយមក យោធាបានត្រឡប់វិញដោយមានទាំងស្តាយកាំភ្លើងបេ៤០ មក ដង ។ យោធាទាំងអស់បានដុតប្រាប់បេ បាញ់សំដៅទៅកុហាខ្មៅ ក្រោមនោះធ្វើឲ្យប៉ើងកម្ទេចកំទីឈើ និងភ្លើងឡើងទៅលើអាកាស និងហុយផែនដីខ្លួនខ្លាញ់រកមើលអ្វីពុំឃើញ ។ ខ្លាចបាត់ក្របី ខ្ញុំកៀងហ្គូតក្របីចេញទៅហាលឆ្ងាយពីទីនេះ ។

រំលងមួយថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំពួងពស់មួយកូនដែលប្រជា ជនជឿថានៅថែរក្សាការពារកុហាបាស់ស្ងប់ហើយ ហើយយោធា និងកងចល័តបានយកទៅធ្វើម្ហូប ។ ប៉ុន្តែរយៈពេលថ្ងៃក្រោយមក យោធានិងកងចល័តនោះដែលហូបពស់នោះ បានស្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់ រហូតដល់កងចល័តរើអង្គភាពចេញ ចំណែកតាដែលខ្ញុំស្នាក់នៅ ជាមួយបានស្លាប់ដែរ ។ ខ្ញុំដេកក្នុងរោងចាំក្របីក្បែរមាត់បឹងបាន ដឹងថាគាត់បានស្លាប់ពីពេលណាទេ ព្រោះកាលពីព្រលប់ខ្ញុំនៅ បម្រើគាត់ដូចធម្មតា ហើយរៀងរាល់ព្រឹកគាត់តែងតែក្រោកមុន ខ្ញុំនិងអង្គុយជក់បារីស្លឹកស្រងែ ។ ប៉ុន្តែព្រឹកនោះ ខ្ញុំមិនឃើញគាត់ ក្រោកទេ ហើយដោយមានការសង្ស័យ ខ្ញុំបានទៅដាស់និងស្ទាប គាត់ស្រាប់តែខ្លួនគាត់ឡើងត្រជាក់ស្រែបដូចទឹកកក ។ ខ្ញុំបានរត់ ទៅប្រាប់ប្រធានភូមិឲ្យដឹងពីរឿងនេះ ប្រធានភូមិ និងមូលដ្ឋានមក ដឹករណ្តៅដើម្បីបញ្ចុះសពគាត់នៅក្បែររោងនោះដោយមានកង យោធាទៅគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធគាត់ទៀតផង ។ ចំណែកខ្ញុំត្រូវប្រធាន ភូមិឲ្យត្រឡប់មកនៅធ្វើការក្នុងភូមិវិញដោយប្រគល់ក្របីដែលខ្ញុំ

យូរលឿនមួយរយឆ្នាំមកហើយថែរក្សាវិញ ។ ខ្ញុំមិនដឹងថា តាដែលខ្ញុំ
ស្នាក់នៅជាមួយ បានហូបសាច់សាច់ស្រស់ អត់ទេ ។ កាលពីគាត់នៅរស់
គាត់បានបញ្ជូនប្រាក់ស្រៀនឱ្យស្តាប់ដើមឈើព្រៃច្រើនប្រភេទនិងរបៀប
មើលថែសត្វនិងជីវិតសត្វដោយប្រើប្រាស់រុក្ខជាតិ ។ គាត់ជា
មនុស្សមានអំណាចនៅក្នុងភូមិ ហើយខ្ញុំមិនដឹងថា មុនថ្ងៃ១៧
មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ គាត់ធ្វើអ្វីមានឋានៈជាអ្វីដែរ ប៉ុន្តែចំពោះខ្ញុំ
គាត់មានចិត្តល្អ ។

មកដល់ភូមិចាស់

ក្រោយពីមរណភាពតាដែលខ្ញុំស្នាក់នៅមិនបានប៉ុន្មានដង
ក៏ពូជក្របីទាំងអស់ត្រូវបានប្រគល់ឱ្យទៅភូមិវិញ ដើម្បីជា
មធ្យោបាយអូសទាញ ។ ខ្ញុំបានត្រឡប់មកភូមិបានពីរថ្ងៃ គឺនៅ
ដើមខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ប្អូនប្រុសខ្ញុំបានមកជួបខ្ញុំ ហើយបាន
និយាយថា គាត់ឈប់នៅអង្គភាពកុមារយូរខែហើយ ព្រោះ
អង្គការបានបំបែកកុមារអាយុ១៤ - ១៦ឆ្នាំទៅធ្វើការនៅអង្គភាព
ផ្សេង ។ ចំណែកគាត់ត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យមកកាន់អង្គភាពភូមិវិញ
ដោយសារកងនេះខ្វះកម្លាំង ព្រោះចាស់ដែលត្រូវទៅក្នុងស្នាក់
អស់ច្រើន ។ នៅអង្គភាពភូមិវិញគាត់បានជួបជាមួយអង្គភាពកុមារទៀត
ព្រោះត្រូវធ្វើការងារច្រើនម៉ោង ។ ពេលយប់ជ្រៅ ខ្ញុំបាននាំ
ប្អូនខ្ញុំទៅអង្គុយក្នុងស្រែដើម្បីនិយាយប្រាប់គាត់អំពីរឿងដែលខ្ញុំដឹង
ពីពួកអ្នកមូលដ្ឋាន ។ ខ្ញុំបន្តថា ខ្ញុំធ្លាប់បានត្រឡប់ច្រើនទៅស្មើស្មុំ
ស្បៀងពីពាណិជ្ជស្រុកជាច្រើនដងដោយឱ្យខ្ញុំសរសេររួចយកទៅ
ប្រគល់ឱ្យខាងពាណិជ្ជ ។ អ្នកទាំងនោះបានយកលិខិតទទួលបាន
នោះទៅពិនិត្យមើល រួចហូបមកឱ្យខ្ញុំវិញដែលមើលទៅទំនងជាមិន
ចេះអានអក្សរចេះដង គឺចេះតែទ្រឹស្តីរត់មាត់តែប៉ុណ្ណោះ ។ ពេលនោះ
ខ្ញុំមានបំណងចង់ឱ្យប្អូនខ្ញុំគាត់ត្រឡប់មករស់នៅនិងធ្វើការក្នុងភូមិ
ជាមួយខ្ញុំវិញ ។

លិខិតក្នុងក្បាល

លុះព្រឹកឡើង ខ្ញុំក៏យកសៀវភៅនិងបិទដែលសល់ពីតា
ដែលខ្ញុំស្នាក់នៅជាមួយមកសរសេររួចធ្វើជាលិខិតទទួលបានរបស់
ប្រធានភូមិយកទៅជូនប្រធានអង្គភាពភូមិដោយស្មើថា សុំកុមារ
សុខ ឱ្យត្រឡប់មកភូមិ និងសរសេររួចលិខិតទទួលបានមួយទៀត
ដាក់ថាប្រធានអង្គភាពភូមិយល់ព្រមបញ្ជូនកុមារ សុខ ត្រឡប់មក

ភូមិវិញ ។ ដោយមានបញ្ជាក់ថាកុមារនេះនៅក្នុងមិនអាចធ្វើការ
នៅក្នុងភូមិបានទេ ។

នៅសម័យនោះ មិនសំដៅទៅលើអ្នក១៧/មេសា ឬអ្នក
មូលដ្ឋានចាស់ទេ គឺមានលិខិតទទួលបាន ហើយយកទៅស្នើសុំ
អ្វីមួយពីព្រឹកម្នាក់ិបាលនៅតាមអង្គភាពគេនឹងប្រគល់ឱ្យដោយគ្មាន
ការសន្សំយអ្វីឡើយ ។

ដែនការរបស់ខ្ញុំបានសម្រេចដូចបំណង ប្អូនខ្ញុំបានមករស់
នៅជាមួយខ្ញុំនៅក្នុងភូមិ ប៉ុន្តែថ្ងៃក្រោយមក ប្រធានភូមិក៏បំបែក
ប្អូនខ្ញុំទៅកងចល័តកុមារជំនង់ជាមួយក្មេងក្នុងភូមិ ចំណែកខ្ញុំត្រូវ
ទៅក្រុមដឹកជញ្ជូនប្រចាំភូមិជាមួយភូមិវិញ ។

ក្រុមដឹកជញ្ជូននេះគ្រប់គ្រងនិងដឹកនាំដោយពួកយោធា
តំបន់និងមានរបបខោអាវខ្មៅ ស្បែកជើងកង់ឡាន ក្រមាក្រហម
និងកាំភ្លើងសេកាសេគ្រប់ៗគ្នា ។ ក្រុមដឹកជញ្ជូនមានកូនអ្នកមូល
ដ្ឋាននិងកូន១៧/មេសា ប្រុសនិងស្រីអាយុចាប់ចាប់ពី១៥ - ២០
ឆ្នាំនៅលាយឡំគ្នា ហើយប្រធានកងតែងតែប្រជុំប្រាប់ថា យើង
ទាំងអស់គ្នាមិនត្រូវបែកបែកអ្នកចាស់ និងថ្មីទេ គឺយើងសិទ្ធិស្មើគ្នា
និងជាកងកម្លាំងរបស់បក្សទាំងអស់គ្នា ។ ខ្ញុំសប្បាយយ៉ាងខ្លាំង
ពេលពួកពួកនេះ ។

យើងមានសមាជិកសរុបទាំងអស់ជាន់៥០ នាក់ត្រូវ
បែងចែកជាក្រុមតូចៗទៀតដោយមួយក្រុមមានចំនួន១២នាក់ ។
ប្រធានភូមិបានប្រគល់របស់ប្រើប្រាស់ដល់យើងដូចជា : ឆ្នាំងបាយ
ផ្គុំទឹក ចបកាប់ និងបាយស្កុក ប៉ុន្តែម្នាក់ៗត្រូវយកស្លាបព្រាទៅ
តាមខ្លួនដោយខ្លួនឯង ។ ខណៈនោះ ប្រធានកងបានដាក់ដែនការ
ឱ្យក្រុមខ្ញុំត្រូវធ្វើដំណើរដោយថ្មើរជើងឱ្យដល់តាឡៅម៉ោង៥ល្ងាច
ដើម្បីយកស្រូវ ហើយម៉ោងព្រឹកម៉ោង៤ត្រូវត្រឡប់មកវិញ ។ ខ្ញុំ
យកស្រូវបានចំនួនមួយនៅប៉ុណ្ណោះ ប្រកបរបរលើមកកងវិញ ។

ខ្ញុំត្រឡប់មកដល់កងវិញ ចំថ្ងៃចូលឆ្នាំខែ ឆ្នាំ១៩៧៨ ។
ក្រោយពីចូលឆ្នាំបានមួយថ្ងៃ អៀន ជាប្រធានភូមិបានកោះហៅ
ប្រជាជនអ្នកចាស់ទាំងអ្នកថ្មីមកប្រជុំមួយដោយគាត់បាននិយាយក្នុង
អង្គប្រជុំថា «ចាប់ពីពេលនេះតទៅអង្គការលែងកំណត់ថាប្រជាជន
មូលដ្ឋាននិងអ្នក១៧/មេសាទៀត ហើយហើយសមមិត្តត្រូវគោរព
តាមអង្គការចាត់តាំង» បន្ទាប់មកគាត់បានចោលភ្នែកសម្លឹងមកខ្ញុំ

ធ្វើឲ្យខ្ញុំភិតភ័យយ៉ាងខ្លាំងណាស់ ព្រោះខ្ញុំបានសរសេរលិខិតទទេស
នាមក្នុងក្លាយ ។

ខណៈនោះ អៀន បានស្រែកសួរថាមាននរណាម្នាក់ចេះ
អក្សរទេ? ភ្លាមនោះ ជាត ជាអ្នកមូលដ្ឋានដែលមានស្រុកកំណើត
នៅកំពុងដីរឿងយកបរិញ្ញា លោ ចេះ (ព្រោះតាដែលខ្ញុំធ្លាប់នៅ
យូរលក្របីជាមួយប្រាប់គាត់) ប្រធានក្រុមបានសួររូបញ្ជាក់ខ្ញុំថា
មិត្តឯងចេះទេ? ខ្ញុំឆ្លើយថាចេះ ។ គាត់សួរបន្តកាលនៅភ្នំពេញ
មិត្តឯងរៀនថ្នាក់ទីប៉ុន្មាន? ធ្វើអ្វី? ខ្ញុំឆ្លើយថារៀនថ្នាក់ទី៤ហើយ
ពេលទំនេរដើរលក់នំប៉័ង ។

ក្រៅពីខ្ញុំ មិនមាននរណាម្នាក់ហ៊ានសារភាពថាចេះអក្សរទេ
ដូច្នោះហើយទើបប្រធានក្រុមប្រកាសសួររកនៅក្នុងអង្គប្រជុំហើយ
ក៏មិនបានប្រាប់ឲ្យដឹងដែរ ។ អង្គប្រជុំត្រូវរំសាយ ខ្ញុំរិលត្រឡប់
មកផ្ទះវិញទាំងខ្លួនខ្លាចចិត្ត ព្រោះគិតថាប្រហែលជាប្រធានក្រុមនោះ
យកខ្ញុំទៅសម្លាប់ចោលក៏មិនដឹងព្រោះគាត់ធ្លាប់ចាប់ខ្ញុំចងបម្រុង
យកទៅសម្លាប់ចោលម្តងមកហើយ ។ ចំណែក ជាត ចេះមន្ត
អាគមន៍និងចេះបាលីទៀតផង ប៉ុន្តែគាត់ប្រាប់ឈ្មោះខ្ញុំទៅវិញ ។
កាលតាក្របី ខ្ញុំស្គាល់ចិត្តគាត់ច្បាស់ ជាត ទស្សនាហ៍ទៅដៃក្នុង
ជាមួយជាមួយដូច្នោះរឿងអ្វីៗ របស់ខ្ញុំមិនអាចរំលងពីភ្នែកគាត់
បានទេ ។

គ្រួសាររៀនណាម

នៅក្នុងក្រុមនោះមានគ្រួសារអ្នកមូលដ្ឋានមួយគ្រួសារជា
ជនជាតិរៀនណាម ប៉ុន្តែមិនមានកូនទេ ។ គាត់រស់នៅក្នុងផ្ទះឈើ
សល់ពីរបប លន់ នល់ មួយខ្នងនៅជួរនៅខាងលិចក្រុមទំលំមុខ
នឹងផ្ទះបូស្សីដែលមេក្រុមចែកឲ្យខ្ញុំរស់នៅ ។ តាជនជាតិរៀនណាម
នោះឈ្មោះ ណាំ ហើយមួយថ្ងៃៗគាត់ដឹកទឹកភ្នំត្រូវស្រវឹង
ហើយគាត់មិនចេះក្រែងចិត្តនរណាទេ ជាពិសេស គាត់ចូលចិត្តរក
រឿងតែអ្នកមូលដ្ឋានដូចគ្នា ខ្ញុំមិនដឹងថាមូលហេតុអ្វីទេ ។ ប៉ុន្តែ
គាត់មានចរិតល្អណាស់នរណាៗក៏គោរពគាត់ដែរ សូម្បីតែប្រធាន
ក្រុមនិងកងសន្តិសុខនៅមន្ទីរសន្តិសុខដែលជិះសេះកាត់តាមក្រុមនេះ
ក៏ញញើតកោតក្រែងគាត់ដែរ ។ ខ្ញុំពួកគាត់និយាយថា កម្មាភិបាល
ទាំងនេះជាអតីតកូនចៅគាត់ទាំងអស់ ហើយតែងតែយកនំបំណី
ម្ហូបអាហារមកជូនគាត់ ។ ពេលគាត់ស្រវឹង គាត់តែងតែនិយាយ

ប្រាប់ទៅអ្នកក្រុមហើយខ្ញុំចាំសម្តីគាត់និយាយថា «មុនរំដោះពួកឯង
រាល់គ្នាខូចអញណាស់ ក្រោយបងវិញនឹងឈ្នះពួកឯងមិនសូវស្តាប់
អញទេ ។ ទោះបីគាត់ដើរស្រែកដេរ និងឡូឡាយ៉ាងណាក៏មិនមាន
អ្នកមូលដ្ឋានណាឆ្លើយឆ្លងជាមួយដែរ ។

មានថ្ងៃមួយ តាណាំ ស្លៀកពាក់ខោអាវខ្មៅ ពាក់មួក
ជុំវ៉ារនិងបន្តក្រមាដែលមើលទៅហាក់ដូចជាគាត់ចេញទៅ
បំពេញភារកិច្ចអ្វីមួយ ។ រហូតដល់ពេលព្រលប់ ខ្ញុំបានស្តាប់ឮសំឡេង
ក្នុងក្តាំងលើផ្ទះរបស់គាត់ ខ្ញុំគិតថា ប្រហែលប្តីប្រពន្ធគាត់ឈ្មោះគ្នា
ស្រាប់តែខ្ញុំក្រឡេកមើលទៅផ្ទះគាត់ឃើញកងឈ្នួបនិងកងសន្តិសុខ
ប្រមាណជាង១០ នាក់កំពុងប្រតិបត្តិការត្រួតប្រញាប់គាត់ដោយមានទាំង
ខ្សែចំណងជើង ។ កងឈ្នួបខ្លះចាប់គាត់និងចាប់ប្រពន្ធគាត់ចងដៃ
ចងជើងនិងរុំមុខជាមួយក្រណាត់ខ្មៅ រួចសែនគាត់ទាំងពីរនាក់ចេញ
តាមក្រោយក្រុមទៅកាន់មន្ទីរសន្តិសុខ ។ ក្រោយពីចាប់គ្រួសារ
នោះទៅបានពីរថ្ងៃគឺនៅអំឡុងខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំឃើញ
ប្រជាជនដែលទើបជម្លៀសមកថ្មីចូលមករស់នៅក្នុងក្រុមលាជនេះ
ទៀត ។ អ្នកថ្មីទាំងនោះមកពីខេត្តព្រៃវែង និងស្វាយរៀងនិងមាន
បន្តក្រមាពណ៍ខៀវដែលអ្នកមូលដ្ឋាននៅទីនោះតែងតែហៅអ្នក
ជម្លៀសមកថ្មីទាំងនោះថា ពួកបូក ឬពួកបញ្ជី ហើយមិនត្រូវបាន
អនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការលាយឡំជាមួយប្រជាជនមកពាយព្យទេ ។

លន់ស្មៅអ្នកក្រុង

នៅខាងជើងផ្ទះខ្ញុំមានបងប្អូនស្រីក្រមុំពីរនាក់ជាអ្នក១៧
មេសាមារូបរាងស្អាតខ្ពស់ ស្បែកសរលោង និងរៀនបានថ្នាក់
ខ្ពស់នៅសម័យ លន់ នល់ ។ បងប្អូនទាំងនោះមានសម្តីទន់ភ្លន់និង
រួសរាយ ហើយគាត់មិនសូវខ្វះចំណីហូបទេ ព្រោះប្រុសៗអ្នកមូល
ដ្ឋានរួមទាំងកងឈ្នួបក្មេងៗធ្វើការនៅមន្ទីរសន្តិសុខយកអាហារឲ្យ
នាង ។ ចំណែកការងាររបស់គាត់ទាំងពីរនាក់ក៏មិនលំបាកដែរ
គឺគាត់ត្រាន់តែដំបែនៃក្នុងក្រុមនិងប្រតិបត្តិការក្រែងៗក្រុមប៉ុណ្ណោះ ។
ប្រធានក្រុម មិនដែលចាត់គាត់ទាំងពីរនាក់ធ្វើការឆ្ងាយទេ ហើយ
រៀនរាល់ល្ងាចគាត់តែងតែរែកទឹកមកផ្គត់ផ្គង់នៅក្រោយផ្ទះនិង
ច្រៀងចម្រៀងរបស់អ្នកស្រី រស់ សេរី សុខា និង ប៉ែន រ៉ាន
ដែលហាក់ដូចជាមានសេរីភាពណាស់ ។ ខ្ញុំទស្សនាហ៍ស្តាប់ចម្រៀង
គាត់និងមើលគាត់ផ្គត់ផ្គង់ធ្វើឲ្យខ្ញុំឈប់ខ្លាចខ្លាចពីការលំបាកក្នុងជីវិត ។

នារីទាំងពីរនាក់នោះបានចាត់ទុកខ្ញុំជាបងប្រុសរបស់នាងនិងជាក្រសួងតែមួយ ព្រោះយើងជាអ្នក១៧មេសាដូចគ្នា ។

មានថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានសួរនារីនោះអំពីរឿងឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនរបស់នាង នារីនោះប្រាប់ខ្ញុំថាមានតែពីរនាក់បងប្អូនឪពុកម្តាយគាត់រស់នៅស្រុកសង្កែខេត្តបាត់ដំបង ។ ឪពុករបស់គាត់មានគូនាទីជាខ្ពង់ខ្ពស់និយមនៃរបបសាធារណៈខ្មែរ ។ ឪពុកម្តាយគាត់បានបញ្ជូនគាត់ទៅរៀនបន្តនៅសាលាវិទ្យាល័យនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។ គាត់បានបែកពីឪពុកម្តាយចាប់តាំងពីខ្មែរក្រហមចូលទីក្រុងភ្នំពេញថ្ងៃ១៧មេសាហួតមកដល់ពេលនេះគាត់មិនបានដឹងថាឪពុកម្តាយរបស់នាងរស់នៅទីណាទេ ហើយនៅរស់ ឬក៏ស្លាប់នោះទេ ។ នារីនោះបន្តថា គាត់មិនធ្លាប់ធ្វើការងារលំបាកដូច្នោះទេតាំងពីតូចមក ប៉ុន្តែគាត់មានសំណាងរស់នៅជុំវិញជាមួយបងប្អូន ។

ជារឿយៗ ខ្ញុំឃើញកងឈ្មួញដែលធ្វើការនៅមន្ទីរសុខាភិបាលតែងតែដិះសេះចូលមកក្នុងរូបបងប្អូននារីនោះដោយមានទាំងសម្ភារប្រើប្រាស់ ដៃឈើ និងឈើកមកក្នុងនារីនោះ និងនិយាយលេងបែបស្និទ្ធស្នាលជាមួយគាត់ មិនដែលធ្វើឲ្យគាត់អាក់អន់ស្រពន់ចិត្ត ហើយសូម្បីតែ អៀន ជាប្រធានក្រុមកម្មករនិយាយជាមួយគាត់ដែរ ។ ខ្ញុំគិតថាមានប្រុសៗមិនតិចទេដែលតាមបែបនេះនារីពីរនាក់បងប្អូននោះ ។

តាមទាន់ត្រូវទណ្ឌកម្ម

ថ្ងៃមួយ ពេលខ្ញុំកំពុងអង្គុយនៅមាត់ដំណើរស្រាប់តែធ្វើឲ្យអារម្មណ៍ខ្ញុំចាប់នឹកទៅដល់ឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនយ៉ាងខ្លាំង ។ រំពេចនោះ ក៏លេចរូបរាងបងប្អូនប្រុសខ្ញុំឈ្មោះ សុខ ដើរលបៗពីក្រោយចូលមកក្រោមដូរជាមួយនឹងរូបរាងស្នេកស្នាំងនិងហើមស្ទើរមើលមិនស្គាល់មកប្រាប់ខ្ញុំអំពីអាការៈជំងឺ ។ ដោយសារអាណិតបងប្អូនខ្លាំងពេក ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តសរសេរលិខិតក្នុងក្លាយមួយទៀតឲ្យគាត់ ដើម្បីស្នើសុំសុភ័យ និងកន្ទុកម៉ត់ពីអង្គភាព ។ បីបួនថ្ងៃក្រោយមក បងប្អូនបានត្រឡប់មកជួបខ្ញុំម្តងទៀតនិងស្រែកហើមជាងមុន ។ គាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថាទៅកន្លែងជីកប្រឡាយយើងហូបបបរលាយក្នុងនិងប្រងធ្វើឲ្យកងចល័តជាច្រើននាក់កើតជំងឺហើម ។ ពេលនោះ ខ្ញុំក៏សរសេរសំបុត្រឲ្យគាត់លើកទីពីរ ប៉ុន្តែរយៈពេលបីបួនថ្ងៃក្រោយមក គាត់បានត្រឡប់មកជួបខ្ញុំដោយមាន

ខ្លួនប្រាណឡើងដំរើរពេញខ្លួន ។ បងប្អូនបានរៀបរាប់ថា ប្រធានកងសង្ស័យលើលិខិតនោះ រួចហើយចាប់វាយធ្វើទារុណកម្មឲ្យសារភាព ។ វាបាននិយាយកុហកថាបានលួចសៀវភៅនិងប៊ិចពីកន្លែងរោងក្រឡឹងរបស់យោធាមកសរសេរ ។ ពេលពួកបងប្អូននិយាយប្រាប់ដូច្នោះ ខ្ញុំក៏បានសម្រេចចិត្តយកសៀវភៅនិងប៊ិចទៅបោះចោលក្នុងបឹងឆ្ងាយពីភូមិដើម្បីកុំឲ្យអង្គការតាមដាន ។

ក្រុងភ្នំពេញ

នៅពេលនោះ មានម៉ឺនម្នាក់ឈ្មោះ កាំ ជាអ្នក១៧មេសាដូចខ្ញុំដែរ ប៉ុន្តែមិនមាននរណាដឹងថាអ្នកថ្មីទេ ។ គាត់មានកូនពីរនាក់ស្រីម្នាក់និងប្រុសម្នាក់កូនស្រីម្នាក់ ។ កូនបងឈ្មោះ ស្តើង មានអាយុស្របាលខ្ញុំនិងរូបរាងស្អាតសមរម្យ ចំណែកកូនបងឈ្មោះ កុយ អាយុបងប្អូនខ្ញុំមួយឆ្នាំ និងមានរូបរាងធាបក្រអាញភ្នែកស្រឡៅជាមនុស្សមិនគ្រប់ទឹក ហើយតែងតែដើរហែកសម្លៀកបំពាក់គេ និងចាប់កេរ្តិ៍ខ្មាស់គេមិនថាប្រុសឬស្រីទេ ។

ម៉ឺនកាំ ជាស្រ្តីមេម៉ាយមានប្តីជាទាហាន លន់ លន់ ស្លាប់មុនបែកក្រុងភ្នំពេញ ។ កាំ ជាគ្រូថ្នាំបូរណ ហើយពូកែចាប់ស៊ែកោសខ្យល់ និងចេះនិយាយយកចិត្តពួកមូលដ្ឋានណាស់ ។ ដូរគាត់មិនដែលខ្វះអ្វីបរិភោគទេ ពេលខ្លះអ្នកមូលដ្ឋានខ្លះខាតមករកគាត់វិញក៏មាន ។ អាកុយ ចូលចិត្តលេងសើច និងធ្វើបាបបងតែបងស្រីវាជាងគេ ។ ចំណែក ស្តើង ជាមនុស្សខ្ជាប់ឈ្មើ និងខ្ជាប់ ។ ពីរនាក់បងប្អូននេះមិនដែលធ្វើការឆ្ងាយពីដូរ ឬទៅនៅអង្គភាពកុមារទេ គឺកូនស្រីឈ្មោះ ស្តើង ត្រូវនៅដូរសោរថ្នាំឲ្យអ្នកមូលដ្ឋាននិងកងឈ្មួញ ចំណែក អាកុយ ទៅរកថ្នាំបូសឈើ ។ នៅសម័យខ្មែរក្រហម នរណាម្នាក់ ឬក្រសួងណាចេះជំនាញអ្វីមួយច្បាស់លាស់ ដូចជាជំនាញថ្នាំបូរណគឺអាចរស់បានស្រួល ។ ជារឿយៗ អាកុយ ចាប់ហែកខោអាវនិងសំពត់របស់ម្តាយនិងបងស្រីខ្លួនឯងពេលណាក្រេចខ្លួន ហើយជួនកាលលាត់អាវប្រដោះម្តាយដូចជាក្មេងអីចឹង ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អ្នកមូលដ្ឋាននិងប្រធានក្រុមមិនកសាង អាកុយ ដែរ ។

នៅជំនាន់នោះ ប្រជាជនមានការខ្វះខាតផ្នែកសម្លៀកបំពាក់ខ្លាំងណាស់ ប្រជាជនដែលជម្លៀសមកពីទីក្រុងភ្នំពេញបានស្លៀកពាក់តែសម្លៀកបំពាក់យកមកជាមួយបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ

ចំណែកអ្នកមូលដ្ឋានមានរបបអង្គការចែកចាយទានខ្លះ ។ ដូច្នោះ សម្លៀកបំពាក់របស់អ្នកថ្មីប្រើប្រាស់ភាគច្រើនសុទ្ធសឹងពុកផុយព្រោះ មិនដែលពុកជាមួយសាច់ដូច្នោះទេ ។ សម្លៀកបំពាក់ភាគច្រើនកង ឈ្មួញបានដោះយកពីសាកសពរបស់អ្នកទោសដែលយកទៅសម្លាប់ មកចែកចាយអ្នកខ្លះខាតសម្លៀកបំពាក់ក្នុងភូមិវិញ ហើយខ្ញុំក៏ទទួល បានសម្លៀកបំពាក់នេះដែរ ។ ចំណែក អាក្នុយ មិនដែលខ្មោចខ្មួល នឹងសម្លៀកបំពាក់ទាំងនេះទេ គឺវាស្រាតតែម្តង ។ ថ្ងៃមួយ ពេលបងស្រីរបស់ ក្នុយ កំពុងស្លុតទឹកប្រឡាយខាងក្រោយភូមិ អាក្នុយ បានឈ្នួលយកសំពត់អាវរបស់បងស្រីមកឲ្យម្តាយវាផ្ទះ ។ បងស្រីវាអង្គុយត្រាំទឹកប្រឡាយយំរហូតម្តាយវាយកសម្លៀក បំពាក់ឲ្យនាវិញ ។

ថ្មីខ្មែរកែរោគ

ក្រោយមក គា់ បានប្រើកូនគាត់ អាក្នុយ និងខ្ញុំទៅដឹក មើមឈើនិងរើសឆ្កីងសត្វនៅព្រៃខ្មោច ខាងលិចមន្ទីរសន្តិសុខ យកមកជូនថ្មីព្យាបាលឲ្យកូនប្រធានភូមិ ។ ប្រជាជននៅក្នុងភូមិ ភាគច្រើនមិនដែលហ៊ានចូលព្រៃនោះទេ ព្រោះជាកន្លែងហាមឃាត់ ។ ប៉ុន្តែពេលនោះ ខ្ញុំសង្កេតឃើញថា កងឈ្មួញមិនដែលចូលព្រៃ ខ្មោចនេះពេលព្រឹកព្រលឹមទេ គឺចូលធ្វើការនៅព្រៃនេះតែពេល រសៀលប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះខ្ញុំនិងក្នុយបានបង្ហាញដើរសំដៅទៅមាត់ ស្ទឹងក្បាល៥ ជាប់មន្ទីរសន្តិសុខ រួចហើយរៀងពីក្រោយចម្ការ ក្រុចក្បាល៥ ដើម្បីសំដៅទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ។ ព្រៃនេះជាព្រៃវិចារិល ព្រោះដើមឈើធំៗត្រូវកងឈ្មួញកាប់យកទៅដុតខ្មោចអស់ហើយ ។ ខ្ញុំនិង អាក្នុយ បានចូលដល់កណ្តាលព្រៃឃើញនៅសេសសល់ដើម ឈើខ្លះដូចជាដើម កណ្តុរ ស្តៅ ពង្រ និងដើមឈើខ្លះទៀតដែលខ្ញុំ មិនស្គាល់ ។ នៅក្បែរដើមឈើធំៗ ខ្ញុំឃើញកំនរដេងដំឡើង បីបួនពាន់ផ្សេងគ្នា និងឃើញកម្ទេចឆ្កីងដែលឆេះមិនអស់ ។ នៅ ទីនោះ ឈ្មួញយកអ្នកទោសមកសម្លាប់ ហើយដុតចោលតែម្តង ។ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមភ័យខ្លាច និងព្រឺក្បាលខ្លាក ចំណែក អាក្នុយ វិញវាដូច ជាធម្មតា ហើយគិតតែលេងសើច ។ ខ្ញុំប្រញាប់ដឹកយកបុសឈើ និងដើរកឆ្កីងសត្វខ្លះតាមដែលបានជួបប្រទះ ។ ព្រៃនោះសម្បូរ សត្វចតុប្បាទ និងសត្វល្អិតចូលទៅរកចំណីស៊ីនៅទីនោះណាស់ ព្រោះសម្បូរទៅដោយសាកសពមនុស្ស ហើយសត្វខ្លះបានខាំ

ដណ្តើមសាច់គ្នារហូតដល់ឆាប់ក៏មាន ។ ខ្ញុំបានប្រទះឃើញឆ្កីងដៃ និងឆ្កីងជើងមនុស្សនៅរាយប៉ាយដែលសត្វចចក ឆ្កែព្រៃ ខ្លាត្រី អូសចេញពីកំនរទុស ។

ខ្មោចចូលក្នុងភូមិ

អាក្នុយ មិនខ្មោចខ្មួលរឿងរកបុសឈើ និងឆ្កីងសត្វទេ វាបានទៅរើសយកក្បាលខ្មោចបោះឡើងលើដួចបោះបាល់ហើយ សើចលេង ។ ឃើញដូច្នោះ ខ្ញុំរឹតតែភ័យខ្លាចថែមទៀត ហើយក៏ បង្ហូរវាត្រឡប់មកភូមិវិញ ។ អាក្នុយ មិនបានបោះក្បាលខ្មោច នោះចោលទេ វាយកក្បាលខ្មោចនោះយកមកជាមួយដែរ ។

នៅព្រលប់ៗថ្ងៃដែលនេះ អាក្នុយ មានការចង្អែកដើរ ចុះឡើង ហើយស្រែកយំពួសព្នែងខ្សាវាវាខុសប្លែកពីធម្មតា ។ អាក្នុយ ស្រែកថាចង់ទៅផ្ទះ! ចង់ទៅផ្ទះ! ចេះតែដើរស្រែកថា ចង់ទៅផ្ទះ ដើរដល់អ្នកមូលដ្ឋានក្នុងភូមិទាំងអស់ ។ អ្នកភូមិជា ច្រើនមកចោមមើល អាក្នុយ ដោយឡើងឆ្ងល់ ព្រោះសព្វដងវា មិនដែលយ ដូច្នោះទេ គឺវាចេះតែញ៉ែញ៉ែទៅទៅឲ្យគេខឹងប៉ុណ្ណោះ ។

ខ្ញុំបាននិយាយប្រាប់អ្នកភូមិថា អាក្នុយ ខ្មោចចូលប៉ុន្តែ គ្មាននរណាម្នាក់ជឿខ្ញុំ ។ បន្ទាប់មក ស្រាប់តែខ្មោចចូលទៅសណ្តិត នោះបានចេញពី អាក្នុយ ទៅចូលប្រពន្ធប្រធានភូមិវិញម្តង ។ ប្រពន្ធប្រធានភូមិនោះបាននិយាយដូចក្នុយដែរ គឺចង់ទៅផ្ទះ! ចង់ ទៅផ្ទះ! ដែលស្តាប់ទៅជាសំឡេងមនុស្សស្រីយ៉ាងច្បាស់ ។ អ្នក មូលដ្ឋានចាប់ផ្តើមសង្ស័យថា ខ្មោចចូលមែន រួចនាំគ្នានិយាយបន់ ស្រន់ខ្មោចនោះចេញពីខ្លួនប្រពន្ធប្រធានភូមិ ។ អ្នកភូមិខ្លះ បាន សែនសំណែន ប៉ុន្តែមិននោះនៅតែបន្តនិយាយដដែល ។ ពេលនោះ មីនកាំ ជាគ្រូខ្មែរប្រចាំភូមិបានចាប់ផ្តើមនិយាយជាមួយខ្មោច ទើបដឹងថាខ្មោចនោះជាខ្មោចស្រីក្រមុំដែល អាក្នុយ បង្ហូរមក លេងភូមិ ។ ខ្ញុំបានប្រាប់ មីនកាំ បន្ថែមថា អាក្នុយ បានយក ក្បាលខ្មោចមកជាមួយនៅពេលទៅរកបុសឈើ ។ ពេលដឹងរឿង នេះ មីនកាំ ក៏បាននិយាយបែបលេងសើចជាមួយខ្មោចស្រីនោះថា អីចឹងនាងដេកជាមួយ អាក្នុយ មួយយប់ទៅចាំព្រឹកស្អែកចាំ ឲ្យវាជូនទៅផ្ទះវិញ ទើបខ្មោចស្រីនោះក៏យល់ព្រម ។ ភ្លាមនោះ ស្រាប់តែប្រពន្ធប្រធានភូមិលែងស្រែកយំទៀតនិងមានសភាពដូច ធម្មតាវិញ ។

ការងារចម្បងយុទ្ធសាស្ត្រ

នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ នៅក្នុងភូមិកាន់តែមានសភាពអ្នកជាន់មុន ដែលមានការបែងចែករវាងបូព៌ានិងពាយព្យ ហើយម្យ៉ាងទៀតអង្គការបានស្នើឲ្យអ្នកមូលដ្ឋានឈប់រឹតបន្តឹងទៅលើអ្នកថ្មី។

ពួកបូព៌ាទើបនឹងចូលមកនៅក្នុងភូមិមិនទាន់បានប៉ុន្មានថ្ងៃ ដង ខ្ញុំត្រូវប្រធានភូមិកោះហៅទៅជួបគាត់និងប្រាប់ថា មិត្តឯង ចេះអក្សរ ដូច្នេះមិត្តឯងត្រូវទៅបំពេញភារកិច្ចនៅកន្លែងថ្មី។ ខ្ញុំ មិនហ៊ានប្រកែកទេ គ្រាន់តែខ្ញុំសួរពាក្យគាត់ថា ខ្ញុំត្រូវចាកចេញ ដំណើរនៅពេលណា? គាត់ប្រាប់ថា ព្រឹកនេះឯង ដូច្នេះខ្ញុំនឹកក្នុង ចិត្តថាមិនដឹងជាគាត់យកទៅសម្លាប់ក៏មិនដឹង ព្រោះអ្នកដែលត្រូវ បំពេញភារកិច្ចកន្លងមកច្រើនតែងតែបាត់ខ្លួនមិនឃើញគ្រឡង់មក ជួបជុំគ្រួសារឡើយ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំសម្រេចចិត្តថាត្រូវតែទៅ ព្រោះ ប្រធានភូមិចាត់តាំងគឺត្រូវតែអនុវត្តតាម បើគេយកទៅសម្លាប់ ក៏ស្លាប់ទៅចុះ។ ពេលនោះ មានរទេះក្របីមួយទើបនឹងទីមួយ ដោយនៅលើរទេះនេះមានគ្រាប់ពោត អង្ករកន្លះបារ៉ា អំបិល មួយការវ៉ែន ចប ពូថៅ និងកាំបិត ហើយគាត់បានចង្អុលបង្ហាញដូរ ទៅតាមក្រោយភូមិ។ ពេលទៅជិតដល់មន្ទីរសន្តិសុខមានដូរឆ្នែក ត្រូវទៅស្តាំ ហើយបរតាមដូរនោះនឹងមានសមមិត្តនៅចាំទទួល ទីនោះហើយ។ ខ្ញុំមិនចេះបររទេះកោ ឬក្របីម្តងទេ គឺធ្លាប់ភ្ជួរ និង រាស់ប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំតាំងចិត្តឡើងលើរទេះបរចេញទៅទាំង ព្រលឹមស្រាងៗ។

ខ្ញុំបររទេះទៅជិតដល់មន្ទីរសន្តិសុខ ក៏ឃើញដុះមួយខ្នង សង់ពីការប្រក់ក្បឿង និងគ្មានជញ្ជាំងបាំងទេ។ ខ្ញុំមើលទៅលើដុះ ស្រាប់តែឃើញអ្នកទោសដេកតម្រៀបពីរជួរដោយជើងទាំងពីរ ជាប់ខ្លោះ ចំណែកប្រឡោះកណ្តាលជាដូរសម្រាប់កងសន្តិសុខដើរ ត្រួតពិនិត្យ។ ខ្ញុំឃើញអ្នកទោសខ្លះមានរូបរាងស្គមស្គាំងកំពុង កាប់ដីជាមួយនិងសម្លៀកបំពាក់ដាច់រំហែករយ័ករយាក ព្រមទាំង មានស្នាមដំបៅរលួយលើដងខ្លួនទៀតផង។ ខ្ញុំបររទេះដុតមន្ទីរ សន្តិសុខបន្តិចក៏លែងឃើញមានស្នាមដុះទៀតប្រហែលជាដូរនេះ ត្រូវគេបោះបង់ចោលយូរឆ្នាំមកហើយ និងដូរនោះមានព្រៃស្មៅ និងព្រៃដុះស៊ីបទ្រុបមានតែពន្លឺព្រះអាទិត្យបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះចាំង

ចូលតាមប្រឡោះស្លឹកឈើ។

ការធ្វើដំណើរតាមរទេះពិបាកជាងថ្មើរជើងទៅទៀត ប៉ុន្តែខ្ញុំត្រូវតែបន្តដំណើរទៅមុខ ប្រសិនបើខ្ញុំត្រឡប់មកភូមិវិញ មុខជាអង្គការយកខ្ញុំទៅសម្លាប់ចោលជាមិនខាន។ បន្ទាប់មក រទេះបានបន្តដំណើរទៅមុខ មួយសន្ទុះទៀតចូលដល់តំបន់ព្រៃដែល មានគេកាប់រំលំដើមឈើដាក់ករជាតំរេ។ ខ្ញុំក្រែកអរណាស់ព្រោះ បានមកដល់គោលដៅ ហើយបានជួប ពូផាត ជាម៉ឺនីក្របក្រង នៅចម្បងរទេះនេះ។

នៅទីនេះ ពួកជនជាតិបាននាំគ្នាមកជញ្ជូនបារ៉ាគ្រាប់ពូជ ពោតនិងសម្ភារៈផ្សេងៗចុះពីរទេះ ហើយខ្ញុំដោះក្របីចេញពី រទេះចងឲ្យស៊ីស្មៅ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានរៀបចំកន្លែងនោះដើម្បីយក ដីដាំពោត ហើយប៉ុន្មានថ្ងៃក្រោយមក កូនពោតចាប់ផ្តើមដុះចេញ ពន្លកពណ៌បៃតង។ ពេលរសៀលថ្ងៃមួយ ពូផាត តម្រូវឲ្យខ្ញុំត្រឡប់ មកភូមិដើម្បីមកដឹកដើមដំឡូងមិននិយកស្បៀងដោយប្រាប់ថា រយៈពេលដប់ថ្ងៃ ខ្ញុំត្រូវតែផ្លាស់ពីចម្បងទៅភូមិម្តង។ ដោយសារ ការត្រឡប់មកភូមិវិញ ពេលរសៀល ខ្ញុំមិនហ៊ានមកម្នាក់ឯងគាត់ ចាត់តាំងឲ្យពូម្នាក់ជាជនជាតិពីរមកជាមួយខ្ញុំ។

ខ្ញុំនិងគាត់ចាប់ផ្តើមចេញដំណើរត្រឡប់មកភូមិវិញជា បន្ទាន់ព្រោះខ្លាចយប់ដីតាមដូរ។ ចេញដុតពីចម្បងមកដល់ តំបន់ដីក្រហមកន្លែងដែលមានជញ្ជាំងខ្ពស់ៗ គាត់ចាប់ផ្តើមឲ្យខ្ញុំចុះ ពីរទេះនិងឲ្យខ្ញុំដើរនៅខាងមុខ ចំណែកគាត់ដើរក្រោយរទេះ ព្រោះ ក្របីចង់ឆ្អើលមិនចង់ដើរទៅមុខ។ កំពុងធ្វើដំណើរយ៉ាងញាប់ជើង ស្រាប់តែខ្ញុំឃើញសត្វឆ្កាធីមួយប៉ុនកូនគោកំពុងចេញចាប់សត្វ ទន្សាយព្រៃជាអាហារ។ សល់ចម្ងាយប្រហែលសាមសិបម៉ែត្រទៀត នឹងមកចំមុខខ្ញុំហើយ ខ្ញុំស្រែកទាំងភិតភ័យថា ឆ្កាធីណាស់មកចំពី មុខខ្ញុំហើយ។ ពូផាតជាតិចំណាស់ដែលនៅក្រោយរទេះបានរត់មក ឈរទន្ទឹមខ្ញុំ ហើយបានឈប់ស្ងៀម រួចប្រាប់ខ្ញុំថាឈរឲ្យស្ងៀម កុំកម្រើកឲ្យសោះ ចំណែកគាត់ឈរចំនុំជុំជុំស្របគ្រៀមវាយ សត្វពេលប្រុងសំដៅមកយើង ហើយភ្នែកសម្តែងសត្វឆ្កាធីមិន ព្រិច។ បន្ទាប់មក សត្វទន្សាយបោលតាមក្រោមរទេះទៅបាត់ ស្រមោល ឯសត្វឆ្កាធីក៏ឈប់ដេញតាម ហើយថយក្រោយរត់ សំដៅកុម្មោតព្រៃ។

ពេលល្ងាចទៅដល់ភូមិ ប្រធានភូមិបានឲ្យចុងភៅដាំបាយ សម្រាប់ខ្ញុំពីរនាក់និងឲ្យសម្រាកនៅក្នុងរោងបាយ ។ លុះព្រឹកឡើង ខ្ញុំបានជញ្ជូនដើមដំឡូងឈើនិងស្បៀងដាក់លើរទេះសម្រាប់រយៈ ពេលដប់ថ្ងៃដើម្បីត្រឡប់ទៅចម្ការវិញ។ បន្ទាប់មក គាត់និយាយ ប្រាប់ជនជាតិព័រគ្នារបស់គាត់ថា កាលពីព្រលប់យើងបានជួបខ្លា នៅតំបន់ដីប្រាប ។ តែសំណាងល្អខ្ញុំស្រែកថា ឆ្លាធំ បើស្រែកថាខ្លាវិញ គឺស្លាប់ទាំងអស់គ្នាបាត់ទៅហើយ ។ ប៉ុន្តែតាមពិតខ្ញុំមិនស្គាល់សត្វ ខ្លាទេ ដោយខ្ញុំស្រែកប្រឡំ ។ អ្នកស្រុកលើប្រាប់ទៀតថា នៅស្រុក ព្រៃភ្នំបើជួបសត្វសាហាវដូចជាខ្លាគេហៅថាឆ្លា បើជួបពស់វែក ហៅថាពស់ព្រលិត ដើម្បីឲ្យសត្វសាហាវក្លាយទៅជាសត្វ ។ បានតែ ប្រហែលជាមួយខែ តំបន់នេះកាន់តែមានមនុស្សច្រើនទៅ ។ ខ្ញុំ គ្មានក្រសួងទេ ពូជាត ឲ្យចូលក្នុងក្រសួងរបស់គាត់ហូបតាម របបអង្កការកំណត់ឲ្យក៏អង្ករមួយកំប៉ុងបីថ្ងៃ ។

ពេល បាយ ខ្ញុំទទួលបានដ៏បាយប៉ុន្តែក្រសាំងប៉ុណ្ណោះ ។ តែទោះយ៉ាងណាក៏ដោយវាគ្រាន់បើជាន់នៅភូមិហូបបបរវាវ ដែរ ។ ក្រោយមក ជនជាតិនេះបានសង់រោងសម្រាប់កន្លែងឆ្នាំង បាយរួមដែលមានប្រពន្ធគាត់ដាំចុងភៅ ។ នៅទីនេះ យើងសម្បូរ ម្ហូបណាស់មានត្រីដុត សាច់ដុត និងអណ្តើកដុតរហូតមួយខែ ក្រោយមក ខ្ញុំឡើងសាច់និងមិនមានសុខភាពល្អទៀត ។

មួយរយៈពេលក្រោយមក ពោតចាប់ផ្តើមទុំ ដំឡូងជុំកំ ដល់ពេលត្រូវកាសយកមើម ចំណែក ដំឡូងក៏ដុះមើម ហើយបែក កុម្មត្រឡាចនិងល្អៅក៏ដល់ពេលប្រមូលដល់ដែរ ។ ពូជាត បានចាត់ តាំងឲ្យខ្ញុំគ្រប់គ្រងដល់ដំណាំទាំងនេះដោយត្រូវកត់ចំនួនដល់ដែល ទទួលបានទាំងអស់ ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំប្រាប់គាត់ថាមិនអាចចុះបញ្ជីអ្វីៗ គ្រប់ ចំនួនទេ គឺចុះបញ្ជីបានតែចំនួនពាក់កណ្តាលប៉ុណ្ណោះ ។ ពេលនោះ គាត់ស្រាប់តែចោទខ្ញុំថា «មិត្តឯងចង់ក្បត់ អង្កការហើយ» ។ គាត់ ខឹងខ្ញុំខ្លាំងណាស់រហូតដល់ចង់រាយការណ៍ទៅឲ្យប្រធានភូមិដឹងទៀត ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបាននិយាយពន្យល់គាត់ថា ខ្ញុំមិនមែនក្បត់អង្កការទេ ព្រោះភោគដល់ទាំងអស់នេះខ្លះបេះមកស្ទើរ ហើយបើកាលណាទុក លើសពីប្រាំពីរថ្ងៃអាចក្លាយទៅជារលួយដល់ពេលយើងប្រគល់ មិនបានគ្រប់ចំនួនតាមរបាយការណ៍តើពូជ ឆតិយ៉ាងម៉េច ។ ពូជច្នោះ ជនជាតិទាំងអស់យល់ស្របគ្នា ហើយ ពូជាត ក៏សប្បាយ

ចិត្តដែរ ។ ចាប់ពីថ្ងៃនោះមក ខ្ញុំលែងខ្វះអាហារបរិភោគទៀត ហើយ ។

ប្រហែលជាខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ យើងបានដល់ពោត និងសណែកមុនគេ ។ ចំណែកដំឡូងមិននិងចេកមិនទាន់បានដល់ នៅឡើយទេ ។ ឯដំណាំវារដូចជាត្រឡាច និងល្អៅ ខ្ញុំបានដឹកទៅ ដល់ភូមិជាបណ្តើរៗ និងមួយចំនួនជាល្អៅទុំ ត្រលាចទុំ គឺទុក បម្រុងសម្រាប់ការស្នើសុំពីអង្គការផ្សេងៗ ។

មានពេលមួយ ខ្ញុំមានភ័ព្វសំណាងណាស់ដែលបានជួប ប្អូនប្រុសខ្ញុំនៅពេលខ្ញុំត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យដឹកពោតទុំដល់ភូមិអង្កការ កងចល័តកុមារជំទង់ដែលជាអង្គការប្អូនប្រុសរបស់ខ្ញុំ តែយើង ទាំងពីរនាក់បងប្អូនធ្វើដូចមិនស្គាល់គ្នាទេ ។ ក្រោយពេលប្រគល់ ពោតឲ្យប្រធានអង្គការពូជ ខ្ញុំបានស្រែកប្រាប់ប្រធានអង្គការថា ពោតនេះមកពីភូមិលាចចម្ការនៅតំបន់បាក់ត្រកួន ដើម្បីជាសញ្ញា ឲ្យប្អូនប្រុសរបស់ខ្ញុំដឹង ។ បានតែរយៈពេលពីរថ្ងៃក្រោយមក ប្អូនប្រុសរបស់ខ្ញុំបានមករកខ្ញុំនៅចម្ការពេលថ្ងៃត្រង់ ។ ខ្ញុំបានឲ្យ ដំឡូងដុតទៅប្អូន ហើយប្រាប់ឲ្យប្រញាប់ត្រឡប់ទៅវិញ ចាំថ្ងៃណា មានឱកាសល្អនិយាយគ្នាទៀត ។ បានតែមួយថ្ងៃប្អូនប្រុសខ្ញុំ ត្រឡប់មករកខ្ញុំទៀត ។ ខ្ញុំបានសួរគាត់ថា ម៉េចក៏ត្រឡប់មកទៀត? ប្អូនប្រុសខ្ញុំបានឆ្លើយថា «ឥឡូវនេះនៅអង្គការមិនគឺនិងតែង ជាមួយអ្នក១៧មេសាទេ ដោយរឹតត្បិតតែជាមួយក្មេងៗមកពី ខាងភូមិភាគបូព៌ាទេ» ។ នៅក្នុងភូមិនេះអង្កការមិនគឺនិងតែងជា មួយពួកបូព៌ា ចំណែកអ្នក១៧មេសាត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យដើរ ហើរជាងមុន ។ ដូច្នោះ ប្អូនប្រុសខ្ញុំបានមករកខ្ញុំរៀងរាល់បីថ្ងៃម្តង ហើយខ្ញុំក៏ចេះតែដល់ដំឡូង ពោត ត្រី សាច់ខ្លះៗ ដែលសល់ពីពួក ជនជាតិឲ្យ ។ អ្នកនៅទីនេះដឹងថា ខ្ញុំមានប្អូន ដូច្នោះពេលគាត់ ហូបឆ្កែតអ្វីៗ ដែលនៅសល់ត្រូវខ្ញុំប្រមូលទុកឲ្យប្អូនខ្ញុំទាំងអស់ ។ ខ្ញុំ ក៏បានផ្តាំប្អូនប្រុសខ្ញុំយកចំណីដែលសេសសល់នេះទៅចែកឲ្យប្អូន ស្រីតូចក្នុងភូមិនិងប្អូនស្រីម្នាក់ទៀតនៅអង្គការកុមារហូបដែរ ។ ចំណែក ពូជាត ជាប្រធានចម្ការក៏មិនថាអ្វីដែរ រហូតដល់យូរៗ ទៅខ្ញុំមានសិទ្ធិប្រហែលពូ ដាត ដែរ ។ ក្រោយមក ប្រធានភូមិ បានចែកសម្លៀកបំពាក់ខ្មៅជាឯកសណ្ឋានកងល្អបង្កើតខ្ញុំមួយ សម្រាប់មានទាំងម្នាក់ ស្បែកជើងកង់ឡាន និងក្រមាក្រហមថ្មី

មួយ ។ កាលពីខ្ញុំទៅហាត់ធ្វើជាកងដឹកជញ្ជូន ខ្ញុំបានទទួលរបប
ខោអាវបែបនេះមួយសម្រាប់ហើយ ដូច្នេះខ្ញុំមានខោអាវខ្មែរ
ក្រហមពីរសម្រាប់ដាស់ប្តូរ ។

ម៉ីនណាំ និងបងស្រីហ្គេច

ដោយខ្លះអ្នកមើលខុសត្រូវដែលដំណាំនិងអ្នកដាំបាយខ្ញុំបាន
ស្នើកម្លាំងនារីពីរនាក់ ។ បន្ទាប់មក អៀន បានចាត់តាំង ម៉ីនណាំ
និងបង ស្រីហ្គេច ឲ្យជួយខ្ញុំក្នុងការបំពេញភារកិច្ចការងារដំណាំ
យុទ្ធសាស្ត្រ ។ គាត់ទាំងពីរនាក់គ្រាន់តែបានឮថាទៅធ្វើចម្ការសប្បាយ
ចិត្តខ្លាំងណាស់រួចរៀបចំអីវ៉ាន់បន្តិចបន្តួចឡើងទេះភ្លាមដោយមិន
សួរនាំអ្វីទាំងអស់ ។ ម៉ីនណាំ ជាស្រ្តីមេម៉ាយមានកូនបីនាក់និងជា
ជនជាតិខ្មែរកាត់យួនមានស្រុកកំណើតនៅខេត្តស្វាយរៀងនិងកូនៗ
សុទ្ធតែធ្វើការតាមអង្គភាពកងចល័តទាំងអស់ ។ ចំណែកបង
ស្រីហ្គេច ជាកូនចៅចិននិងជាស្រ្តីក្រមុំរស់នៅម្នាក់ឯង ព្រោះក្រុម
គ្រួសារស្លាប់ចោលអស់ ហើយស្នាក់នៅដូះជាមួយប្រធានភូមិ ។

យើងទាំងបីនាក់មានខ្ញុំ ម៉ីនណាំ និងបងស្រីហ្គេច ដេកនៅ
រោងដលដំណាំទាំងអស់គ្នាដោយគាត់ទាំងពីរដេកក្នុងរោង ចំណែក
ខ្ញុំដេកក្រៅរោង ។ គាត់ទាំងពីរនាក់ទើបតែមកដេកនៅទីនេះមួយយប់
សោះក៏ចាប់ផ្តើមខ្លាច ហើយបានហៅខ្ញុំទៅដេកជាមួយ ។ យើង
ទាំងបីនាក់ដេកក្នុងមុនមួយដូចម្តាយនិងកូន ដូចបងនិងប្អូនបង្កើត ។
ការងារ ម៉ីនណាំ គឺជាបុត្រភៅ និងវែកទឹកស្រោចបន្លែ ការងារបង
ស្រីហ្គេច ទុកដាក់ដលដំណាំនិងដាំដុះដំណាំដែលជាការងារស្រាល ។

រោងដលដំណាំ

រោងនេះសង់ជាប់ដីដំបូកដីធំមួយមិនមានសែនព្រេនអ្វី
ទាំងអស់ ។ កាលពីខ្ញុំមកនៅចម្ការពីដំបូននិងក្រោយពីរោងដល
ដំណាំបានសង់រួច រាល់យប់ពេលបិទភ្នែកដេករលីវៗចង់លក់
ខ្ញុំឃើញស្រមោលមនុស្សស្រីម្នាក់ចេញពីដីដំបូកចូលមកក្នុងរោង
រួចដើរសំដៅមករកខ្ញុំ ។ ពេលខ្ញុំដឹងខ្លួនក៏ក្រញាត់ញាត់ញាត់រាងកាយ
យប់ណាក៏ដូចគ្នាទោះនិយាយបន់ស្រន់ក៏មិនបាត់ដែរ លុះត្រាខ្ញុំ
មកដេកក្រៅរោងទើបដេកលក់ ។ ម៉ីនណាំ ជាមនុស្សចាស់ដឹង
រឿងអបិយជំនឿច្រើនបាននិយាយថា យើងសែនឲ្យតែជំនាន់
រោងមិនដែលសែនឲ្យគេកន្លងមកទើបមានខ្មោចលង់បែបនេះ ។

មានថ្ងៃមួយ យើងខ្ញុំទាំងបីនាក់ជំនុំគ្នាលេងថា ចង់ឃើញ

ជំនាន់ដំបូកដោយពួចាស់ៗតំណាលថា បើចង់ឃើញខ្មោចឲ្យដេក
ជិះក្នុងក្នុងចំណោមអ្នកដេកជិះក្នុងក្រវ៉ែតមានម្នាក់មើលឃើញ ។
យប់នោះ យើងនាំគ្នាសុំទប់កិច្ចនិយាយប្លង់ស្នង ។ ពេលនោះ
ខ្ញុំបានឃើញស្រមោលមនុស្សស្រីស្នងៗចេញមកពីដំបូកធំក្បែរជើង
ចង្រ្កានបាយ សក់វែង ស្លៀកពាក់ស ឥតមានម្រាមដៃដើរ
ហើបៗដុតពីដីសំដៅខ្លាំងបាយដែល ម៉ីនណាំ ដាំទុកដាក់លើក្រែក
ក្បែរចង្រ្កានជាការពិសោធន៍ ។

មនុស្សស្រីនោះដៃម្ខាងបើកគ្របឆ្នាំង ដៃម្ខាងទៀត
លូកចាប់ដុំបាយដាក់ក្នុងមាត់ហាក់បីដូចជាយួនខ្លាំងណាស់តែដុំបាយ
ដែលកាន់ដាក់ចូលមាត់នោះក្លាយទៅជាមានភ្លើងឆេះ ហើយក៏
ត្រឡប់ចូលទៅដំបូកវិញបាត់ ។ ចាប់ពីខ្ញុំប្រាប់ ម៉ីនណាំ និងបងស្រី
ហ្គេច អំពីរឿងនេះមក ម៉ីនណាំ និងខ្ញុំបានដាក់បាយលើស្លឹកចេកនិង
ម្ហូបសែនថ្វាយជំនាន់ដំបូករាល់ថ្ងៃដើម្បីជួយការពារពួកខ្ញុំនិងបងប្អូន
កូនចៅឲ្យបានសេចក្តីសុខក្របីគ្នា ។

បងប្អូនខ្ញុំ និងកូនម៉ីនណាំ

ប្អូនប្រុសខ្ញុំដែលតែងតែស្តាប់មកដូចខ្ញុំនៅចម្ការក៏ស្គាល់
កូន ម៉ីនណាំ ម្នាក់ដែរឈ្មោះ ហេង នៅអង្គភាពកងចល័តកុមារជំនន់
ជាមួយគ្នា ហើយក៏បច្ចុលគ្នាមករកចំណីនៅចម្ការជារៀយ ។
យូរៗទៅ ទាំងប្អូនប្រុសប្អូនស្រីខ្ញុំ និងកូន ម៉ីនណាំ បីនាក់ (សរុប
ទាំង៥នាក់) ជួនកាលមកជាន់ថ្ងៃគ្នាទាំងអស់ធ្វើឲ្យខ្ញុំពិបាកដោះ
ស្រាយជាខ្លាំង ហើយក៏បានបែកការណ៍ដឹងដល់ ពូជាត និងក្រុម
ជនជាតិ ។ តែជនជាតិនេះបែរជាមិនខឹង ឬប្រណែនអ្វីទាំងអស់ ។

ជនជាតិនៅចម្ការ

ចូលដល់ខែតុលាឆ្នាំ១៩៧៨ ជនជាតិកួយនិងពីរគ្រប់ៗ
គ្រួសារដូចជាមានទឹកមុខសប្បាយរីករាយខុសពីធម្មតាហើយ
បានមកនិយាយលេងជាមួយខ្ញុំថា គាត់ជិតបានទៅស្រុកវិញហើយ
ព្រោះអង្គការបានរំសាយគាត់ឲ្យទៅរស់នៅដោយខ្លួនឯង ចំណែក
គ្រួសារ ពូជាត ក៏ត្រូវទៅស្រុកកំពង់ដីដែលជាស្រុកកំណើតរបស់
គាត់ដែរ រួចប្រគល់នាទីជាប្រធានមកឲ្យខ្ញុំជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ។
ខ្ញុំមិនហ៊ានទទួលតំណែងនេះទេ តែគាត់បាននិយាយថា គាត់ទទួល
បណ្តាំ ពូអៀន មកប្រាប់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមានការចម្លែកក្នុងចិត្តតែមិន
ហ៊ានសួរ ហើយសុខចិត្តទទួលនាទីជាប្រធានចម្ការភូមិលាច ។

ក្រោយពីទទួលបាននូវនេះបានបីថ្ងៃ ជនជាតិខ្មែរបានចាប់ផ្តើមរៀបចំសម្ភារជាកម្មសិទ្ធិវិភាគច្បាប់របស់ខ្លួនមានខោអាវមួយបន្ទាត់ ស្នា កាំបិតបន្ទោះនិងឆ្នាំងស្ពាន់មួយ ហើយលាខ្ញុំម្តងបីបួនក្រសួរ ដោយក្នុងរយៈពេលមិនដល់១០ ថ្ងៃដងបានចាកចេញរហូតដល់ស្ងាត់ចម្ការ។ ក្រសួរ ពូជាក បានចាកចេញ ក្រោយគេបំផុត ដោយមួយក្រសួរៗបន្ទាល់ដូចប្លុកស្រូវ គ្នាល់បុកស្រូវ អត្រៃ បំពង់ប្លុកស្រូវ ឈ្នាំង និងស្រូវដែលកំពុងដាក់ក្រាបដិតបានច្រូត។

សភាពការណ៍នៅភូមិ

ក្រោយពីជនជាតិខ្មែរចេញស្ងាត់ពីចម្ការដល់ដំណាំនៅចម្ការមានច្រើនរហូតធ្វើឲ្យខ្ញុំព្រួយបារម្ភព្រោះគ្មានអ្នកការពារថែរក្សា។ ពេលនោះ ប្អូនខ្ញុំនិងកូន មីនណាំ មកជួបយើងហើយទៅលើកឈ្នួលគ្រាំយកគ្រី។ ថ្ងៃនោះ ក្រសួរខ្ញុំ មីនណាំ និងបងស្រីហ្គេច បានជួបជុំគ្នាហូបបាយជាមួយគ្រីអាំងឆែតគ្រប់គ្នា។ ការជួបជុំគ្នានេះធ្វើឲ្យខ្ញុំនឹកឃើញថា ថ្ងៃណាមួយខ្ញុំបានវិលត្រឡប់មកក្រុងភ្នំពេញដូចជនជាតិខ្មែរដែរ។ ខ្ញុំហូបបណ្តើរនិយាយផ្តាំប្អូនប្រុសប្អូនស្រីខ្ញុំបណ្តើរថា បើកងទ័ពខ្មែរក្រៅវាយចូលមកត្រូវនាំគ្នាទៅភូមិជួបប្អូនស្រីកូនសិរពេលជុំគ្នាគ្រប់ទើបអាចមកភ្នំពេញបាន។

ដល់ថ្ងៃខ្ញុំត្រូវដឹកដល់ដំណាំមកភូមិនិងយករបបអង្ករត្រឡប់ទៅចម្ការពេលនោះខ្ញុំឃើញក្នុងភូមិមានសភាពចម្លែកខុសប្រក្រតីដោយក្រសួរអ្នកមូលដ្ឋានខ្មែរដែលខ្ញុំធ្លាប់ស្គាល់ដូចជាក្រសួរ មីនយេន យាយអោន និងក្រសួរប្រធានភូមិបាត់ខ្មែរក្រសួរវែរជាឃើញប្រជាជនមកពីភូមិភាគផ្សេងមករស់នៅយ៉ាងកុះករ ប៉ុន្តែមិនមែនជាពួកបូព៌ាទេ។

ប្រធានភូមិថ្មីមកពីខាងនិរតី

ខ្ញុំបានបរទេសក្របីមានដឹកដំឡូងមីពេញរទេះឆ្លងកាត់ភូមិរបស់ប្រជាជនចំណូលថ្មីខ្មែរចម្លែកក្នុងចិត្តព្រោះខ្ញុំឃើញយោធាដែលមានសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ក្រហមចេកជាយុវជនក្មេងៗកំពុងសម្លឹងមើលមករទេះដំឡូងរបស់ខ្ញុំបែបឃ្លានខ្មែរ ហើយនិយាយគ្នាថា ច្រើនណាស់។ ខ្ញុំបានបរទេសមកដល់រោងការដ្ឋានបាយរួមក្រឡេកភ្នែកទៅឃើញស្គាល់ ពូសូត្រ និងមីនម៉ៅ ពីរនាក់ប្តីប្រពន្ធនិងអ្នកមូលដ្ឋានដែលមកថ្មីនិយាយសំនៀងអ្នកកំពុងប្រាប់ទៀតកំពុងធ្វើការ។

កាត់ទាំងពីរនាក់មើលទៅហាក់ដូចជាស្ម័គ្រស្មាលជាមួយអ្នកមូលដ្ឋានមកថ្មីខ្មែរនេះខ្មែរណាស់ (កាត់ទាំងពីរជាអ្នក១៧ មេសាដូចខ្ញុំនិងជាមនុស្សពូកែអែបអបខ្មែរណាស់)។ គ្រាន់តែខ្ញុំចុះពីរទេះភ្លាមកាត់ប្រាប់គេថា នេះ មិត្តសៅ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវនៅចម្ការ (ពេលនោះឈ្មោះរបស់ខ្ញុំគឺ សៅ)។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានសួរមេមីន ម៉ៅ ថា ប្រធានភូមិ អៀន មីន យេន និងចុងភៅចាស់ៗទៅណាអស់ហើយ? កាត់ក៏ប្រាប់ថា អង្គការចាត់តាំងឲ្យទៅស្រុកលើព្រំដីមូលដ្ឋាន ឥឡូវនេះយើងមានប្រធានភូមិថ្មីមកពីខាងនិរតី។ ខ្ញុំបានពិនិត្យកាត់ទូទៅជួបប្រធានភូមិថ្មី ប៉ុន្តែកាត់ប្រាប់ថា ឲ្យខ្ញុំទៅជួបខ្លួនឯងចុះព្រោះកាត់រវល់។ បន្ទាប់មកខ្ញុំបានប្រគល់ដំឡូងមួយរទេះនេះទៅកាត់ទាំងពីរនាក់។

ខ្ញុំបានដើរទៅដូះប្រធានភូមិថ្មីជាមួយទឹកមុខមាំមាំមនុស្សដាច់ខាត ហើយណែនាំខ្លួនប្រាប់ដល់កាត់។ កាត់ក៏គិតមួយស្របក់ហើយនិយាយថា សមមិត្តឯងទទួលបានការងារនេះដដែលចុះ ហើយក៏សួរថា នៅចម្ការមានកម្លាំងប៉ុន្មាននាក់? ខ្ញុំប្រាប់កាត់ថាមានតែបីនាក់ទេ គឺខ្ញុំ មីនណាំ និងនារីហ្គេច។

ព្រឹកស្អែកឡើង មានយុវជននិរតីម្នាក់មកប្រាប់ខ្ញុំថា ចាំទទួលកម្លាំងបន្ថែម។ ខ្ញុំបាននាំកាត់ទៅដូះប្រធានភូមិ បន្ទាប់មកក៏ឃើញបុរសៗ អាយុពី៣០ - ៥០ ឆ្នាំចំនួនប្រហែល៥០ នាក់មានចបកាំបិតនិងរបស់កម្មសិទ្ធិបន្តិចបន្តួចជាប្លុកដូចជាក្រមាបែតសសនិងម្នាក់មកអង្គុយតម្រៀបគ្នាជាបីជួរមានទៀតមានទ័ពក្មេងៗ អាយុចាប់១៥ - ២៥ ឆ្នាំស្ថិតនៅក្នុងសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ក្រហមចេក ឈរតម្រៀបជាពីរជួរដាច់ ដោយកាំភ្លើងអាការបេ៤០ គ្រប់ដៃ ដែលជាកងទ័ពខ្ញុំមិនធ្លាប់ជួបក្នុងនោះក៏មានប្តីប្រពន្ធពីរនាក់ក៏ពូសូត្រ និង មីនម៉ៅ ផងដែរ។

ប្រធានភូមិថ្មីដែលមានអាយុសាមសិបឆ្នាំ ស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានពណ៌ក្រហមចេកដូចជាមេកងពលនេះ បានឲ្យយោធាពីរក្រុមចំនួនជាន់ម្ភៃនាក់និងប្រុសៗ បូព៌ាបីក្រុមមានចំនួនជាន់សែសិបនាក់ព្រមទាំងពូ សូត្រ និងមីន ម៉ៅ ជាចុងភៅសរុបទៅចិតសិបនាក់មក ខ្ញុំគ្រប់គ្រងរហូតដល់ខ្ញុំភ័យញញឹមខ្លួន។ ក្នុងពេលព្រឹកនោះពូសូត្រ បានជញ្ជូនអង្ករ ចាន ឆ្នាំង និងសម្ភារផ្សេងៗដាក់លើរទេះហើយមុនចេញដំណើរមកមេភូមិបានបញ្ជាមកខ្ញុំថាការងារដឹកដល់

ដំណាំត្រូវប្រគល់នាទីមកមិត្តយើងខាងនេះជាអ្នកធ្វើ ចំណែកមិត្ត នារីជាអតីតកងចល័តត្រូវបញ្ជូនត្រឡប់មកក្នុងវិញជាមួយផ្នែក ដឹកជញ្ជូន ។

វាសនានារីកងចល័តក្នុងក្រុមម៉ឺន

ខ្ញុំចាប់ផ្តើមនាំកងកម្លាំងទាំងអស់នេះចេញដំណើរទាំង ព្រឹកព្រលឹមសំដៅទៅចម្ការ ។ ពេលថ្ងៃត្រង់យើងបានទៅដល់ ចម្ការហើយប្តីប្រពន្ធត្រឡប់មកដើរក្រាននិងរកទសដាំ បាយភ្លាម ។ ខ្ញុំបាននាំក្រុមយោធាឲ្យស្នាក់នៅផ្ទះជនជាតិដែល នៅក្បែររោង ចំណែកប្រជាជនមូលដ្ឋានបូព៌ាដែលត្រូវបំបែកចេញ ពីក្រសួងទៅស្នាក់នៅផ្ទះម្ខាងទៀតដែលកន្លែងនេះនៅក្បែរមាត់ ស្ទឹងឆ្ងាយពីកន្លែងយោធាស្នាក់នៅប្រហែលជា២០០ ម៉ែត្រនិង យករោងនេះជាកន្លែងជួបជុំគ្នានិងជារោងបាយផង ។

បងស្រីហ្គេច មិនបានដឹងគាត់ត្រូវត្រឡប់ទៅក្នុង វិញទេ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានប្រាប់ បងស្រីហ្គេច ឲ្យហូបបាយមុន គេទៅ ព្រោះគាត់ត្រូវត្រឡប់ទៅក្នុងវិញ ។ ពួកដូច្នោះគាត់ហូប បាយលែងចូល ហើយទឹកមុខរីករាយក្លាយជាស្រងូតស្រងាត់ ។ ក្រោយពីហូបរួច និរសារក៏បានមកភ្លឺនាប្រញាប់ ។ ខ្ញុំបាន និយាយល្ងង់លោមគាត់ឲ្យឡើងជិះទេះ ហើយនិយាយថា មាន សំណាងកងតែជួបគ្នាថ្ងៃណាមួយជាមិនខាន ។ បន្ទាប់មក បងស្រី ហ្គេច បានឡើងលើទេះទាំងទឹកភ្នែកហូរស្រក់លើផ្ទៃមុខ ចំណែក ខ្ញុំបានដើរមើលគាត់ទាំងក្អកក្អួលក្នុងចិត្ត ។

ប្រមាណជាប្រាំថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំបានដើរទៅត្រួតពិនិត្យ ចម្ការដំឡូងមីរហូតដល់ដើមដូរចូលចម្ការក្បែរអូរស្នួតដែលនៅម្ខាង អូរស្នួតគឺជាព្រៃស្រោងខ្ញុំក៏ប្រទះឃើញខោឡាញពណ៌ខ្មៅដែល បងស្រី ហ្គេច ធ្លាប់ប្រើត្រូវហែកជាច្រើនចម្រៀកទើរលើកម្ពស់ឡូង ។ ខ្ញុំគិតថាគាត់ប្រហែលជាត្រូវនិរសារបួននាក់នោះចាប់រំលោភហើយ សម្លាប់ចោលហើយ ព្រោះគាត់ពិពេលនោះមករហូតដល់ថ្ងៃបែក ខេត្តពោធិ៍សាត់ ខ្ញុំមិនដែលបានជួបគាត់ទេ ហើយក៏គ្មាននរណា បានឃើញបុព្វដំណឹងពីគាត់ទេ ។

នៅវេលាថ្ងៃមួយ និរសារបានដឹកនាំបញ្ជូននិងនាំមកឲ្យ អ្នកចម្ការបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថាថ្ងៃបុណ្យចូលឆ្នាំសាកលព្រោះរាល់ឆ្នាំ សាកលតែងតែធ្វើនិមន្តក្នុងប្រជាជនហូប ។ ក្រោយពីហូបនិ

បញ្ជូនបានពីថ្ងៃទាំងពួកនិងនិងកម្លាំងព្យា បូព៌ាត្រូវខ្ញុំហៅឲ្យទៅកាប់ ដីចម្ការប្រាំដំណាំអស់គ្នា ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបាននិយាយប្រាប់គាត់ឲ្យ ប្រឹងធ្វើការព្រោះជិតដល់ម៉ោងសម្រាកបាយថ្ងៃត្រង់ហើយ ប៉ុន្តែបែរជាគាត់ទាំងអស់គ្នានិយមសម្រាកអស់ ។ ពេលនោះ ខ្ញុំឆ្ងល់ណាស់ថាហេតុអ្វីបានជានាំគ្នាយប់ធ្វើការទៅវិញ ក្រោយមក ទើបខ្ញុំដឹងថាមានន័យលបសម្រាក ។

ដល់ម៉ោងហូបបាយថ្ងៃត្រង់ តាមធម្មតាម្នាក់ៗ ត្រូវមាន បានមួយនិងស្លាបព្រាមួយជាកម្មសិទ្ធិឯ បានសម្លាបនាទីរបស់ចុង ភៅដោយក្នុងមួយវែងមានគ្នាបួននាក់ ។ ដល់ម៉ោងបាយថ្ងៃត្រង់ ពួកបូព៌ាត្រូវមិន ម៉ៅ កាត់របបអាហារអស់កណ្តាលដល់ពេលរសៀល ម៉ោងមួយពួកបូព៌ាមិនព្រមចេញទៅធ្វើការទៀត (ព្រោះត្រូវកាត់ របបបាយថ្ងៃត្រង់អស់ពាក់កណ្តាល) ដល់ពេលល្ងាចម៉ោងបាយ ក៏ត្រូវ ពូ សូត្រ និងមីន ម៉ៅ កាត់របបអាហារទាំងស្រុង ។

ការបាត់កម្លាំងបូព៌ានៅចម្ការ

ក្រោយពីការតវ៉ាជាមួយចុងភៅពួកបូព៌ាត្រូវបានផ្តល់ របបពាក់កណ្តាលដូចពេលថ្ងៃត្រង់តែយើងហូបបាយទាំងអស់គ្នា ។ ល្ងាចថ្ងៃដែលនោះ យោធាបានប្រើវិទ្យុទាក់ទងនិយាយទៅកាន់ ក្រុមផ្សេងទៀតទំនងដូចជាមានសកម្មភាពចុះប្រតិបត្តិការលុះដល់ យប់ជ្រៅខ្ញុំឃើញមានពន្លឺភ្លើងពិលចាំងទៅផ្ទះជនជាតិដែលពួកពួក អ្នកស្វាយរៀងស្នាក់នៅ ។ ស្រែកឡើងដល់ម៉ោងចេញទៅធ្វើការ ខ្ញុំមិនបានឃើញពួកស្វាយរៀងចេញទៅធ្វើការទេ ដែលមាន ន័យថាប្រជាជនមូលដ្ឋានក្នុងភាគបូព៌ាត្រូវយោធាក្នុងចាប់យកទៅ សម្លាប់ចោលអស់ហើយ ។

ព័ត៌មានភាមិវិទ្យា វី.អូ.អេ

ក្រោយពីបាត់ពួកបូព៌ាយើងធ្វើការក្នុងចម្ការដូចធម្មតា ។ យប់នោះម៉ោងប្រាំបីកន្លះ យោធាបានបើកវិទ្យុវី.អូ.អេភិចៗ ខ្ញុំក៏ ឮយ៉ាងច្បាស់ថា ទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានកងទ័ពវៀតណាមនិង កងទ័ពរណសិរ្សរំដោះជាតិកម្ពុជាវាយកាន់កាប់បានថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ព័ត៌មាននេះបានធ្វើឲ្យខ្ញុំ មិនណាំ និងប្តីប្រពន្ធត្រ ឡប់ សប្បាយរីករាយខ្លាំងណាស់សង្ឃឹមថាថ្ងៃណាមួយកងទ័ព រំដោះជាតិកម្ពុជានឹងមករំដោះយើងទាំងអស់គ្នានៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ជាមិនខាន ។

ក្រោយពេលស្តាប់ព្រឹត្តិការណ៍នេះ ជាងដប់ថ្ងៃក្រោយមក យោធាក្នុងៗ ដែលមានអាយុស្រប ទុំបាននិយាយបង្កើតខ្ញុំដឹង ថា ដល់ពេលចេញវិទ្យុឈ្លានពានហើយ ។ ក្រោយពីស្តាប់ព្រឹត្តិការណ៍ នៅវិទ្យុនៃតែមួយយប់ យោធាក៏រៀបចំសម្ភាររបស់គេមានកាំភ្លើង និងអគ្រីងចេញអស់ពីចម្ការ ។ ពេលនោះ នៅចម្ការដីធំលើយ សល់តែពួកខ្ញុំអ្នក១៧មេសាប្តូរនាក់ប៉ុណ្ណោះធ្វើការ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំក៏សម្រេចចិត្តទៅកូមដើម្បីជួបប្រធានកូម ។ ពេលទៅដល់ ស្រាប់តែស្ងាត់មនុស្សអស់សល់តែអ្នក១៧មេសាជាង១០ គ្រួសារ ប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំបានជួបបង សុន ជាស្រីមេម៉ាយមានកូនស្រីតូច អាយុបួនប្រាំឆ្នាំ បានយកកូនស្រីខ្ញុំមកនៅជាមួយគាត់ដែរ ។ ខ្ញុំ បានសួរគាត់ថា ហេតុអ្វីបានជាកូមយើងស្ងាត់ម៉្លេះ គាត់បាន និយាយថាពួកប្តីត្រូវពួកនិយាយក្រៅសម្លាប់ចោលទាំងគ្រួសារៗ នៅដីព្រៃខ្លោចខាងលិចមន្ទីរសន្តិសុខទាំងពីរក្រោយថ្ងៃបូកនិបត្តក ម៉្លេះ ។

ក្នុងក្រុមគ្មានអ្នកមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រង

អ្នកកូម បានជួបជុំគ្នា ធ្វើការដូចសព្វដងដោយគ្មានអ្នក មូលដ្ឋានដឹកនាំទេ ។ ដូច្នេះគ្រប់គ្នាសប្បាយរីករាយយ៉ាងខ្លាំង ប៉ុន្តែយើងធ្វើស្រែរួមគ្នានិងហូបរួមគ្នាដូចកាលមុនដែរ ។ នៅថ្ងៃ ទីបីខ្ញុំទៅកូមដើម្បីយកអង្ករប្រហែលជាមួយគោត្រឡប់ទៅចម្ការ វិញ ។ ពេលទៅដល់ ខ្ញុំបានប្រាប់មីង ណាំ និងប្តីប្រពន្ធតូ សូត្រ ថា ក្នុងក្រុមក៏ដូចនៅចម្ការដែរគឺគ្មានអ្នកមូលដ្ឋានណាម្នាក់នៅគ្រប់គ្រង ទេ ។ មានថ្ងៃមួយ ពេលខ្ញុំកំពុងលើកបំពង់បូស្រីដែលដាក់គ្រាំ ទឹកយកត្រីនៅក្នុងស្ទឹងក្រឡេកមើលទៅប្រាំងកំឃើញទាហានស្ថិត ក្នុងឯកសណ្ឋានពណ៌ស្លឹកឈើប្លែកខុសពីទាហានខ្មែរក្រហមមើល មកខ្ញុំដូចកងឈ្នួបខ្មែរក្រហមក៏បានប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះខ្ញុំខ្លាំងណាស់ ហើយបានគម្រង់កាំភ្លើងមករកខ្ញុំ ព្រោះខ្ញុំស្ងៀកពាក់ខោអាវខ្មៅ ដែលប្រធានកូម អៀន ចែកឲ្យ ។ ដោយទាហានពីរនាក់នោះនៅ ចម្ងាយតែប្រាំម៉ែត្រពីខ្ញុំប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំក៏ចាប់ផ្តើមនិយាយទៅកាន់ ទាហានពីរនាក់នោះថា ខ្ញុំជាអ្នក១៧មេសាទើបទាហានពីរនាក់នោះ ដាក់កាំភ្លើងចុះ ហើយសួរខ្ញុំថា «នៅទីនេះគេហៅអ្វី?» «មានពួក ខ្មែរក្រហមទេ?» ខ្ញុំប្រាប់ថា «តំបន់នេះគេហៅថាចម្ការបាក់ត្រកូន កាលពីកន្លះខែមុនមានទាហានខ្មែរក្រហមនិរតិខ្លះដែរ តែឥឡូវនេះ

គេដកទៅវិទ្យុនិងយួនអស់ហើយ សល់តែខ្ញុំនិងចាស់ៗ ជាអ្នកថ្មី ប៉ុន្មាននាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

សភាពការណ៍ប្រែប្រួល

ក្រោយពីជួបទាហានប្រែប្រួលបានប្រាំថ្ងៃកន្លងមកខណៈពេល ដែលខ្ញុំកំពុងកាប់ព្រៃពោត ខ្ញុំក៏សួរសំឡេងយន្តហោះហោះ យ៉ាងខ្ពស់កំពុងទម្លាក់របស់អ្វីតូចៗជាច្រើនរាយពេញមេឃ ។ ខ្ញុំ ងើរទៅរើសក្រដាសទាំងនោះមកមើលក៏ដឹងថា ជាខិតប័ណ្ណដែល មានសរសេរអក្សរខ្មៅថា រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានយកមកចែកពូសូត្រ និងមីង ម៉ៅ មើល រហូតធ្វើឲ្យគាត់សប្បាយរីករាយយ៉ាងខ្លាំង ហើយក៏ប្រមូលយក ទៅដុតចោលអស់ខ្លួនចែកមានខ្មែរក្រហមណាម្នាក់មកចម្ការឃើញ ខិតប័ណ្ណនេះ ។

នៅក្នុងក្រុមគ្មានអ្នកគ្រប់គ្រងពេលថ្ងៃប្រជាជនចេញទៅ ប្រតិស្រូបនិងរកបន្លែព្រៃរៀងៗខ្លួន នរណាមកបានអ្វីធ្វើហូបតាម គ្រួសារតាមគ្នាតិចប្រើទៅ ។ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយបងស្រីមេម៉ាយ ឈ្មោះ សុន ហើយខ្ញុំនិងគាត់ក៏រាប់អាណាដូចបងប្អូនបង្កើតដែរ ។ កូមដីធំមួយធ្លាប់មានមនុស្សរាប់រយនាក់នៅសល់តែមនុស្សជាង ៣០ នាក់រាប់ទាំង មីងណាំ ប្តីប្រពន្ធតូ សូត្រ និងខ្ញុំបន្តរស់នៅរហូត ដល់កងទ័ពវៀតណាមរំដោះ ។

កងទ័ពវៀតណាមវាយកាន់កាប់ពោធិ៍សាត់

ព្រឹកព្រលឹមថ្ងៃមួយពួកអ្នកកូមនិយាយគ្នាថា ជាថ្ងៃចូលឆ្នាំ ខ្មែរខ្ញុំគិតថាត្រូវនឹងថ្ងៃទី១៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ វេលាម៉ោង ប្រហែល៧ព្រឹកស្រាប់តែមានយន្តហោះពីរក្រៀងបានហោះយ៉ាង ទាបរំលងកូមលាចហើយ បានហោះក្រឡប់មកវិញធ្វើឲ្យយើងទាំង អស់ភ្ញាក់យឺត និងអរផង ។ មិនបានប៉ុន្មាននាទី យន្តហោះទាំងពីរ ក្រៀងបានហោះមកម្តងទៀតឆ្ពោះទៅខាងលិចដែលរួចបានទម្លាក់ គ្រាប់បែកលាន់ព្រៃហើយយ៉ាងខ្លាំងនៅក្បែរកូម ។ ការប្រយុទ្ធគ្នា រវាងទ័ពខ្មែរក្រហមនិងកងទ័ពម្ចាស់ទៀតបានចាប់ផ្តើមឡើងហើយ ខ្មែរក្រហមបានកៀរអ្នកកូមចេញពីផ្ទះឲ្យសំដៅទៅទិសខាងលិចដោយ ក្នុងនោះមានខ្ញុំនិងប្អូនស្រីតូចរបស់ខ្ញុំម្នាក់ដែរ ។ ក្រោយពីសួរកាំ ភ្លើងបានស្បើយទៅវិញ ខ្ញុំឃើញកងទ័ពវៀតណាមត្រូវគ្រាប់ កាំភ្លើងជាច្រើននាក់ ចំណែកប្រជាជនក៏ស្លាប់ខ្លះដែរ ។ ការកៀង

ប្រជាជនចេះតែបន្តរហូតទៅដល់ស្ទឹងក្បាល៥ ហើយឆ្លងស្ទឹងចូល
ព្រៃសំដៅទៅភ្នំ ។ ប៉ុន្តែជាសំណាងល្អ ខ្ញុំមិនបានឆ្លងស្ទឹងនេះទេ
ព្រោះកងទ័ពវៀតណាមកកម្រកាន់ ។

បន្ទាប់មក ស្រាប់តែមានកងទ័ពវៀតណាមពីរនាក់យក
កាំភ្លើងភ្នំខ្ញុំ ហើយស្រែកថា ប៉ុល ពត ដោយម្នាក់ចាប់ខ្ញុំចង
ក្រណាត់ដៃទៅក្រោយ ឯប្អូនស្រីខ្ញុំវាទៅក្នុងស្រែកយំយ៉ាងខ្លាំង
និងរត់តាមខ្ញុំរហូត ។ ពេលនោះ ស្រ្តីមេម៉ាយមានកូនក្នុងមួយឈ្មោះ
អាចៃ ដែលកាលពីខ្ញុំនៅបង្គោលខ្ញុំសុភាព័ទ្ធជុំវិញទៅកាន់ ក៏សុះ
មកចាប់ខ្ញុំហើយនិយាយភាសាយួនជាមួយកងទ័ពវៀតណាមមួយ
សន្ទុះក្រោយមក កងទ័ពទាំងនេះ ក៏បានស្រាយចំណងខ្ញុំ ។ បន្ទាប់មក
កាត់ប្រាប់ខ្ញុំថា ឲ្យឈប់ស្ងៀមពាក់សម្លៀកបំពាក់ខ្មៅនេះទៀត
ដើម្បីកុំឲ្យកងទ័ពវៀតណាមប្រឡំថា ប៉ុល ពត ។ ក្រោយពីប្រាប់រួច
កាត់ក៏បានទៅតាមកងទ័ពវៀតណាម ចំណែកខ្ញុំនាំប្អូនស្រីខ្ញុំត្រឡប់
មកផ្ទះវិញ ។

ចូលដល់ក្នុងភូមិ ខ្ញុំបានឃើញប្អូនស្រីឈ្មោះ លួង ដែល
នៅអង្គភាពកុមារកំពុងដើររោសម្នីដើរដូរដែលគ្មានមនុស្ស
រស់នៅ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានប្រាប់ប្អូនស្រីខ្ញុំទាំងពីរនាក់ឲ្យអង្គុយចាំ
មួយកន្លែងរង់ចាំបងប្អូនម្នាក់ទៀត ចំណែកខ្ញុំដើររកសាច់និងរបស់
អ្វីផ្សេងទៀតយកមកហូប ។ លុះដើរឆ្លងខាងកើតភូមិបានបន្តិច
ខ្ញុំក៏ជួបប្អូនស្រីពូស្រី និងប្អូនស្រី ពូហួយ កំពុងសម្លាប់គោនិង
រុះពោះគោយកសាច់ហូប ។ ឃើញបែបនេះខ្ញុំបានចូលទៅជិតកាត់
ហើយសុំសាច់កាត់ខ្លះ ។ ប៉ុន្តែកាត់មិនត្រឹមតែមិនឲ្យទេ ថែមទាំងស្តី
ឲ្យខ្ញុំថាមិនចេះដើររកស៊ីខ្លួនឯងទេ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានដើរត្រឡប់
មករកប្អូនខ្ញុំវិញ ហើយក៏ប្រទះឃើញកូនឆ្មាំងមួយមានអំបិលពេញ
និងមានស្លាបព្រាពីរផងក៏រើសយកទុក ។ នៅម៉ោងមួយរសៀល
ខ្ញុំឃើញប្អូនស្រីខ្ញុំមកពីកងចល័តមានស្តាយអង្គុយមួយទៀតនិងដៃ
ម្ខាងទៀតកាន់មេមាន់មួយ ។ ពេលនោះក្នុងចិត្តខ្ញុំ និងប្អូនៗរបស់
ខ្ញុំក្រែកអរយ៉ាងខ្លាំង ហើយនឹកដល់កុណាឪពុកម្តាយនិងបងប្អូន
ផ្សេងទៀតដែលបានស្លាប់ទៅនៅចាំជួយថែរក្សា ។

នៅថ្ងៃទី១៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ បងប្អូនខ្ញុំជួយគ្នា
បង្កាត់ភ្លើងដាំបាយនិងស្មារមាន់ទទឹងដល់វិញ្ញាណក្នុងអ្នកមានកុណ
រួចទាំងអស់គ្នាបានហូបបាយជុំគ្នាជាលើកដំបូង ។ នៅរសៀល

ម៉ោង៤ បងប្អូនខ្ញុំទាំងប្អូននាក់បានចាកចេញពីភូមិលាចសំដៅទៅ
ផ្ទះដីក្រហមនៅមន្ទីរយុលាច ឯក្រសួង ពូស្រី និងពូហួយ មិនទាក់
ចាកចេញទេ ។ ទៅដល់ផ្ទះក្រសួងក្រហមមានប្រជាជនច្រើនកំពុង
ស្នាក់នៅក្រោមអគារ បងប្អូនខ្ញុំទាំងប្អូននាក់ក៏បានស្នាក់នៅរោង
ដំដែកមួយកែងផ្ទះចូលភូមិលាចដែលក្នុងរោងនេះមានខោអាវ
ចាស់ៗប្រឡាក់ផ្សូងជាច្រើន មានអណ្តូងទឹកមួយ សម្ភារផ្សេងៗ
ដែលគេបោះបង់ចោលនៅពេលប្រយុទ្ធគ្នា ។

ព្រឹកព្រលឹមស្រាងៗ អ្នកភូមិផ្សេងទៀតនៅជាប់ភូមិលាច
នេះបាននាំគ្នាដើរចេញមកទាំងទឹកមុខភ័យស្លេកស្លាំងហើយនិយាយ
ថាប្តីប្រពន្ធពីរក្សាដែលកាប់គោនៅភូមិលាចត្រូវឈូបចាប់អារ-ក
សម្លាប់ហើយ ព្រោះទុកមិនចំណេញ ដកចេញក៏មិនខាត ។ នៅ
ថ្ងៃបន្ទាប់ ខ្ញុំស្នាក់នៅរោងដំដែកដដែល ។ ថ្ងៃ១៥មេសា មាន
ផ្សែងស្តុយខ្មោចភាយៗតាមខ្យល់បក់ព្រមទាំងរុយក្បាលខៀវហើរ
ទាំងហ្មត់ ។ តែទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្រសួងខ្ញុំនិងប្រជាជន
ដទៃទៀត ត្រៀមចេញដំណើរត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើតវិញដោយ
មានរៀបចំដាំបាយធ្វើម្ហូបខ្លះៗទុកហូបតាមផ្ទះ ។

តាមដងផ្លូវ យើងឃើញមានខ្សែរថក្រោះនិងថយន្ត
កងទ័ពវៀតណាមកំពុងចែកចូលមកជាហូរហែ ។

កុលាការប្រជាជនមហាជន

ព្រឹកព្រលឹមថ្ងៃ១៦ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រជាជនទាំង
អស់ភាគច្រើនជាមនុស្សប្រុសវ័យកណ្តាលបានឈរអមសងខាង
ផ្លូវក្រសួងក្រហមក្នុងដៃប្រដាប់ដោយកាំបិត ពូថៅ ដំបង និងដុំថ្ម
ក្នុងចិត្តពោរពេញទៅដោយកំហឹងរង់ចាំកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែល
បម្រើឲ្យរបបនេះដើម្បីសងសឹកវិញ ។ បន្ទាប់មក អ្នកដែលកំពុង
ឈរសងខាងផ្លូវចំណាំបានថា អ្នកដែលយកបងប្អូនឬមែរបស់គេ
ទៅសម្លាប់និងធ្វើបាបក៏ស្រែកឆោឆោឡើងថា រួចក៏នាំគ្នាទៅចោម
វាយសម្លាប់ដោយក្នុងនោះមានប្រធានអង្គភាពម្នាក់ត្រូវបាន
សម្លាប់នៅកណ្តាលទ្រូងផ្លូវម្នាក់ ។ ភាពអនាធិបតេយ្យការកាប់
សម្លាប់អ្នកមូលដ្ឋាននិងការដណ្តើមទ្រព្យគៗគ្នាបានកើតឡើងជាហូរ
ហែ ។ ចំណែកខ្ញុំនៅក្នុង មិនហ៊ានធ្វើដូចមនុស្សពេញវ័យឡើយ ។
ខណៈដំណើរត្រឡប់មកលំនៅដ្ឋាន

នៅរសៀលម៉ោងពីរ ពេលខ្ញុំកំពុងលាបស្រីកលើខ្លួន

ប្អូនស្រីតូច ប្អូនប្រុសខ្ញុំក៏បានសាច់គោនិងក្រណាត់ក្រហមមួយ ក៏ប្រាប់ថា រើសបាន ។ បន្ទាប់មក ប្អូនស្រីពៅខ្ញុំបានប្រឡាក់សាច់ គោនោះនិងដំបាយទុកចេញដំណើរ ។ រសៀលម៉ោង២ជាន់ ទៅហើយភារិកវរនៅតែកើតមានឡើងដដែល ដោយប្រជាជន នាំគ្នាយកដំបូកបំបែកទឹកខ្មែរក្រហមប្អូននាក់ដែលត្រូវបានកងទ័ព រៀនណាមចាប់បានហូតដល់ស្លាប់ ។

ក្រោយហេតុការណ៍នេះ ខ្ញុំបានចាកចេញពីតំបន់មនុស្ស កកកុញសំដៅទ្វីបខេត្តពោធិ៍សាត់ដោយអៀវប្អូនស្រីដែលកើត ជំងឺកញ្ជិល ។ យើងទាំងប្អូននាក់ធ្វើដំណើរទៅមុខហូតដល់កន្លែងមួយ ហៅថា ចម្ការម៉ែសាក់ យុំលលកស ។ នៅទីនោះមានខ្ទមនិងស្រះទឹក មួយព្រមទាំងស្រីបីនាក់ជាអ្នកដំណើរកំពុងស្នាក់នៅ ។ ពេលនោះ ខ្ញុំសម្រេចចិត្តចូលទៅស្រីៗទាំងបីនាក់នោះស្នាក់នៅជាមួយ ។ បន្ទាប់មក ប្អូនប្រុសរបស់ខ្ញុំក៏ប្រញាប់ទៅរកទឹកយកមកដឹកទាំង អស់គ្នាហើយ បេះស្លឹកឈូកមកដាក់បាយនិងសាច់គោដុត ។ ក្រោយពេលហូបបាយរួច យើងក៏នាំគ្នាទៅដេក ក្បែរស្រះឈូក ។ នៅពេលយប់ថ្ងៃទី១៦ ប្អូនស្រីដែលកើតកញ្ជិលបានផ្លូវស្រាល ពីជំងឺ ។

នៅពេលរសៀលម៉ោងបី គ្រួសារយើងទាំងពីរក៏ចាប់ ផ្ដើមចេញដំណើរ ។ ពេលដើរទៅដល់ចិញ្ចើមដួរវិមានរថយន្តកងទ័ព រៀនណាមមួយគ្រឿងកំពុងបើកបរក្នុងទិសពីលិចទៅកើតស្របទិស

ខ្ញុំ យើងសុំកងទ័ពទាំងនេះដោះរថយន្តទៅជាមួយ ។ រថយន្តបើក ទៅមុខមានអ្នកដំណើរសុំជិះជាហូរហែតែរថយន្តនេះមិនឈប់សោះ ។ ពេលរថយន្តបើកដល់ព្រៃអមសងខាងមួយកន្លែងទំនងជាចម្ការ ម៉ែសាក់នោះ ខ្ញុំបានឃើញសាកសពប្រជាពលរដ្ឋចំនួនបួននាក់ នៅក្បែរព្រៃជាមួយនឹងអីវ៉ាន់ខ្លះៗ នៅក្បែរសាកសពនោះ ។ បន្ទាប់មក រថយន្តបានបើកយឺតៗទៅទិសខាងត្បូងសំដៅទៅទ្វីប ខេត្តពោធិ៍សាត់ទៅដល់ក្បែរមាត់ស្ទឹងរថយន្តក៏ឈប់ហើយដាក់ឲ្យ ពួកខ្ញុំចុះ ។

មកដល់ទីនេះពេលវេលាម៉ោង៤រសៀល ប្រជាពលរដ្ឋ យ៉ាងច្រើនកុះករនៅមាត់ស្ទឹង និង អាគារ ដោយខ្លះដាំបាយ និងស្ន ខ្លះកំពុងផ្គត់ផ្គង់ស្ទឹង និងខ្លះប្រៀនរាំជាក្រុមជាន់យ៉ាងសប្បាយ រីករាយ ។ ប្អូនប្រុសខ្ញុំឃើញដូច្នោះ ក៏យកក្រណាត់ក្រហមមួយក៏នោះ ហែកប្រវែងពីរម៉ែត្រៗយកទៅដួរបានជាមាន អង្ករ និងរបស់ចាំ បាច់ខ្លះៗទៀត ។ យប់ថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ បងប្អូនខ្ញុំ ទាំងប្អូននាក់បាននាំគ្នាទៅស្នាក់នៅរោងធំមួយកន្លែងហៅថា ក្បាលហង់ជាមួយអ្នកធ្វើដំណើរផ្សេងទៀត ។

សព្វថ្ងៃនេះ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំនៅរស់រានមានជីវិតតែពីរ នាក់ប៉ុណ្ណោះ គឺប្អូនខ្ញុំដែលជាជនពិការ និងប្អូនស្រីឈ្មោះ ប៊ុល លួង ក៏ក្លាយជាមនុស្សពិការនិងជាស្រ្តីមេម៉ាយ ។

ឡែ ហួត

ដំណឹងស្នងការកម្រិតសារ

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ វង្ស ទ្រង់ ហៅ អួន ផេង ភេទប្រុស អាយុ៤៧ឆ្នាំ សព្វថ្ងៃរស់នៅផ្ទះលេខ ២៦៥ ផ្លូវ៥៧៧ សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌសែនសុខ ក្រុងភ្នំពេញ ។ ខ្ញុំបាទសូមស្វែងរកគ្រួសារដែលបានបាត់ខ្លួនក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ១) ឪពុកឈ្មោះ វង្ស ត្រង់យ៉ុង ពេលបែកគ្នាអាយុប្រហែល៤៣ឆ្នាំ ២) ម្តាយឈ្មោះ លីម បូទី (កាលបែកគ្នាអាយុ៤០ឆ្នាំ) ៣) បងប្រុសទីមួយ មិនចាំឈ្មោះ ៤) បងប្រុសទីពីរ វង្ស បូឃី ឬ អួន បូឃី (កាលបែកគ្នាអាយុ១៨ឆ្នាំ) ៥) បងប្រុសទីបី វង្ស ម៉េង ឬ អួន ម៉េង (កាលបែក គ្នាអាយុ១៤ឆ្នាំ) ៦) ប្អូនប្រុសទីប្រាំ វង្ស រឿង ឬ អួន រឿន (កាលបែកគ្នាអាយុ៨ឆ្នាំ) ។ កាលពីមុនឆ្នាំ១៩៧៥ កាត់ រស់នៅសង្កាត់លេខ៣ក្រុងភ្នំពេញ ត្រង់ផ្លូវវិសុខហុក កែងនឹងផ្លូវបត់ទៅផ្សារខុយមិច ។ ពេលខ្មែរក្រហមចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ កាត់ត្រូវបានជម្លៀសតាមបណ្តោយដួរជាតិលេខ៤ត្រង់ម្តុំពោធិបិទកុង ។

ប្រសិនបើបងប្អូនណាបានឮ ឬបានអានសេចក្តីប្រកាសនេះ សូមមេត្តាទាក់ទងមកនាងខ្ញុំតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០៩២ ៤២៥ ៥៣៤ ឬ ០៧៧ ៦០ ៦០ ៣០ ឬអាសយដ្ឋានដូចខាងលើកុំបីខាន ។ សូមអរគុណ ។

សេចក្តីរំលឹកវិញ្ញាណក្ខណ៍អ្នកដែលបានស្លាប់ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គ្រោងនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាល្មោះរបស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ កន្លងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចងក្រងនូវល្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាជម្រុញលាននាក់រួចមកហើយ។ ប្រសិនបើលោកយាយ លោកតា អ៊ី ពូ មីន ប្រាថ្នាចង់ឲ្យល្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ អេឡិចត្រូនិក កុកថាយ ទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៩៩៩ ៨៩៨ ឬ អ៊ីម៉ែល : truthkokthay@dccam.org ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

- ១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់ ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមទាំងឪពុកម្តាយស្លាប់ ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់ ៤) ភេទអ្នកស្លាប់ ៥) អាយុអ្នកស្លាប់ (បើអាចចាំបាន) ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍ : ឪពុក ម្តាយ បងប្រុស ប្អូនប្រុស បងស្រី ឬប្អូនស្រី) ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ : ស្លាប់នៅទីណា? មូលហេតុអ្វី?) ៨) វត្តភ្នំទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ : រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍ : លេខទូរស័ព្ទ អាសយដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើចង់ស្វែងរកអ្នកដែលបាត់ខ្លួនសូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម៖

- ១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន ២) ភេទ ៣) អាយុ ៤) ត្រូវជាអ្វី ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការបែកគ្នា ៦) វត្តភ្នំទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍ : រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

ដើម្បីយុត្តិធម៌និងការចងចាំ
ដែលជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់ក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល ជេនម៉ាក ន័រវ៉េ ស៊ីតដេន និងសហរដ្ឋអាមេរិក
អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៧១ ពម/៧៧ ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

